

JACIMENT: Barcelona

INTERVENCIÓ: Carrer Antic del Guinardó, 1-15, i carrer Maspons i Llabrós, 2-12 (Mas Guinardó).

CODI MHCB: 035/09

MUNICIPI: Barcelona

COMARCA: Barcelonès

COORDENADES (utm): X: 431135m, Y: 4585746m, Z: 99m

CAMPANYES: 31 de març – 8 de maig de 2009
29 – 30 de juny de 2009

TIPUS DE JACIMENT: urbà

CRONOLOGIA: segles XIV-XX

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA: Jordi Morera Camprubí
Javier González Muñoz

TÈCNIC DE SUPORT: Oriol Achón i Casas

DIBUIX I DIGITALITZACIÓ: Akhesa Gràfics

INVENTARI MATERIALS: Jordi Morera Camprubí

ESTUDI REFUGI 312-3: Oriol Achón i Casas

EXECUCIÓ: Arqueociència SC S.L.

CONSTRUCTORA: Construccions Cots i Claret

PROMOTOR: BIMSA

ANNEX I

**INTERVENCIÓ DE DOCUMENTACIÓ DE LA GALERIA
SUBTERRÀNIA DEL MAS GUINARDÓ**

REFUGI ANTIAERI NÚMERO 312-3

**Oriol Achón i Casas
Arqueociència SC SL**

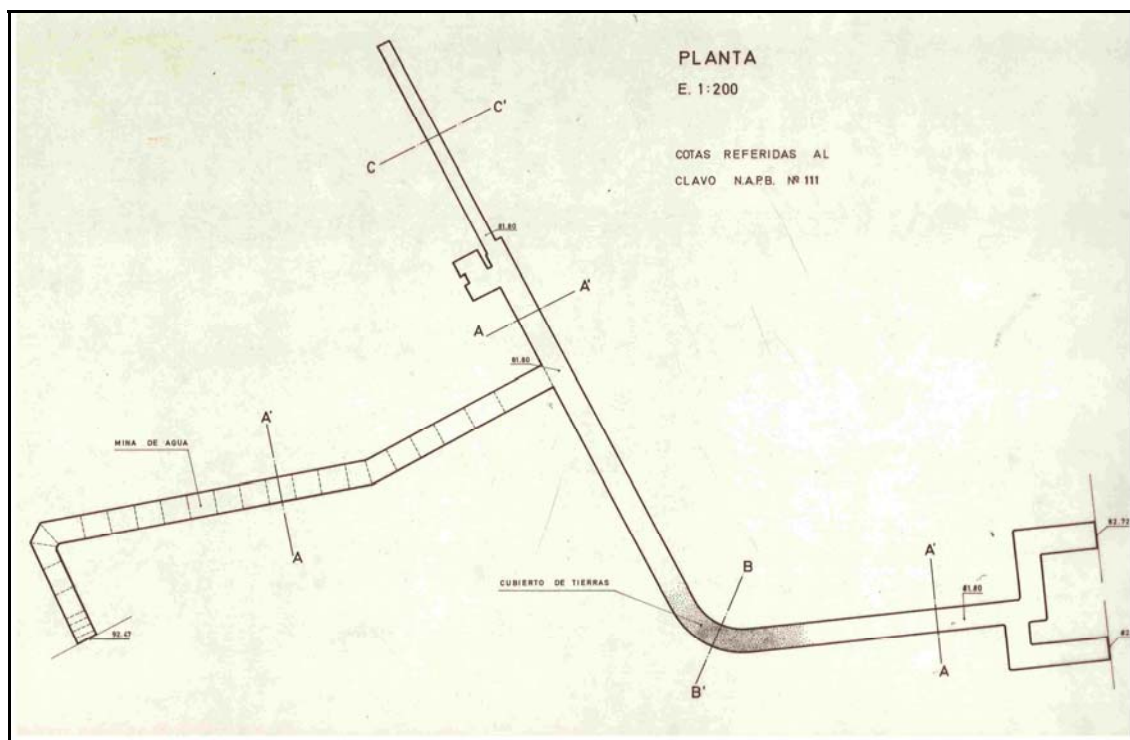
INDEX

1.- Introducció	Pàg. 3
2.- Objectius	Pàg. 4
3.- Introducció històrica i antecedents	Pàg. 5
4.- Tasques realitzades	Pàg. 8
5.- Descripció del refugi	Pàg. 11
5.1.- Descripció tram 1	Pàg. 13
5.2.- Descripció tram 2	Pàg. 16
5.3.- Descripció tram 3	Pàg. 26
5.4.- Descripció tram 4	Pàg. 31
5.5.- Descripció tram 5	Pàg. 37
5.6.- Descripció tram 6	Pàg. 45
6.- Conclusions	Pàg. 47
7.- Documentació generada	Pàg. 48
7.1.- Quadre d'objectes metàl·lics	Pàg. 49
7.2.- Quadre esglaons	Pàg. 50
7.3.- Quadre punts elèctrics	Pàg. 52
7.4.- Quadre altres elements	Pàg. 53
7.5.- Quadre de grafit	Pàg. 53
7.6.- Quadre d'incisions	Pàg. 55
8.- Bibliografia	Pàg. 55
9.- Planimetria del refugi	Pàg. 56

1.-Introducció

En el transcurs de les obres de substitució del mur de formigó perimetral als terrenys ocupats pel Mas Guinardó, en concret, davant del número 8-10 del Carrer Antic del Guinardó, apareix una galeria subterrània.

L'existència d'un refugi antiaeri en aquesta zona es coneixia amb anterioritat al principi de l'obra. Diferents veïns del Mas Guinardó ja havien avisat de la seva existència i de fet un refugi antiaeri ja havia estat documentat en aquesta zona. D'aquest refugi es realitzà un aixecament topogràfic realitzat el novembre de 1969 per la "Dirección General de Protección Civil" i en concret pel "Servicio Local de Refugios". Aquell aixecament es realitzà des del C/ De les Flors de Maig on se situaven dues entrades més i des de l'entrada localitzada en aquesta intervenció.

Planta general del refugi 312-3 realitzada al novembre de 1969 pel Servei de Refugis de Protecció Civil.

La localització de l'entrada de la galeria del carrer Antic del Guinardó fou comunicada al Servei d'Arqueologia Urbana del Museu d'Història de la Ciutat. Després de la visita d'inspecció es procedí a la realització de les tasques de documentació indicades pel Servei.

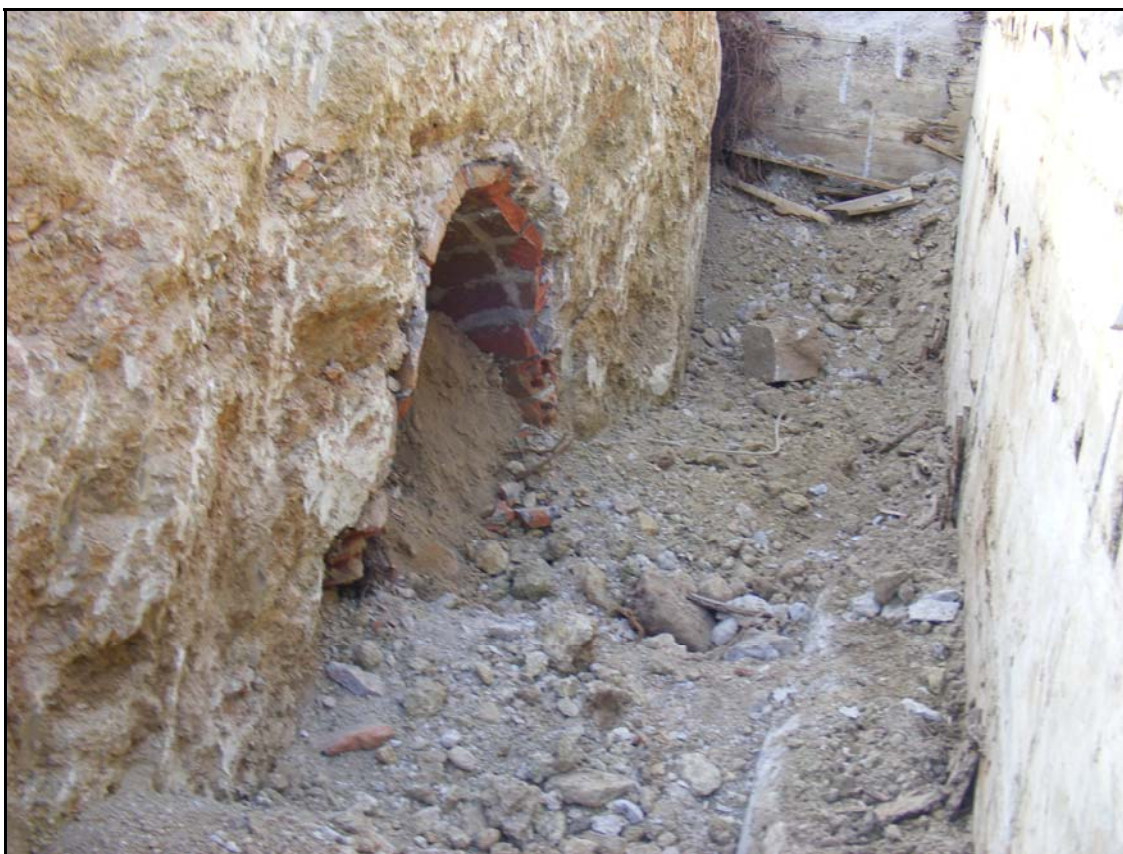

2.- Objectius

Els objectius fixats pel Servei d'Arqueologia Urbana del Museu d'Història de la Ciutat són:

- Excavació del refugi tot enretirant el rebliment parcial de la galeria.
- La documentació gràfica exhaustiva, incloent un aixecament planimètric i seccions de la Galeria.
- La realització d'un reportatge fotogràfic.
- Descripció del refugi, posant especial atenció en dimensions, inclinacions, materials, restes conservades, tècniques constructives...
- Aixecament planimètric de la situació dels diferents elements, punts de llum, inscripcions, grafitos, llaunes...

La totalitat de la documentació generada en aquests treballs es lliura amb el present annex.

Aspecte inicial de la galeria en el moment de la seva localització.

3.- Introducció històrica

Els Bombardejos a Barcelona

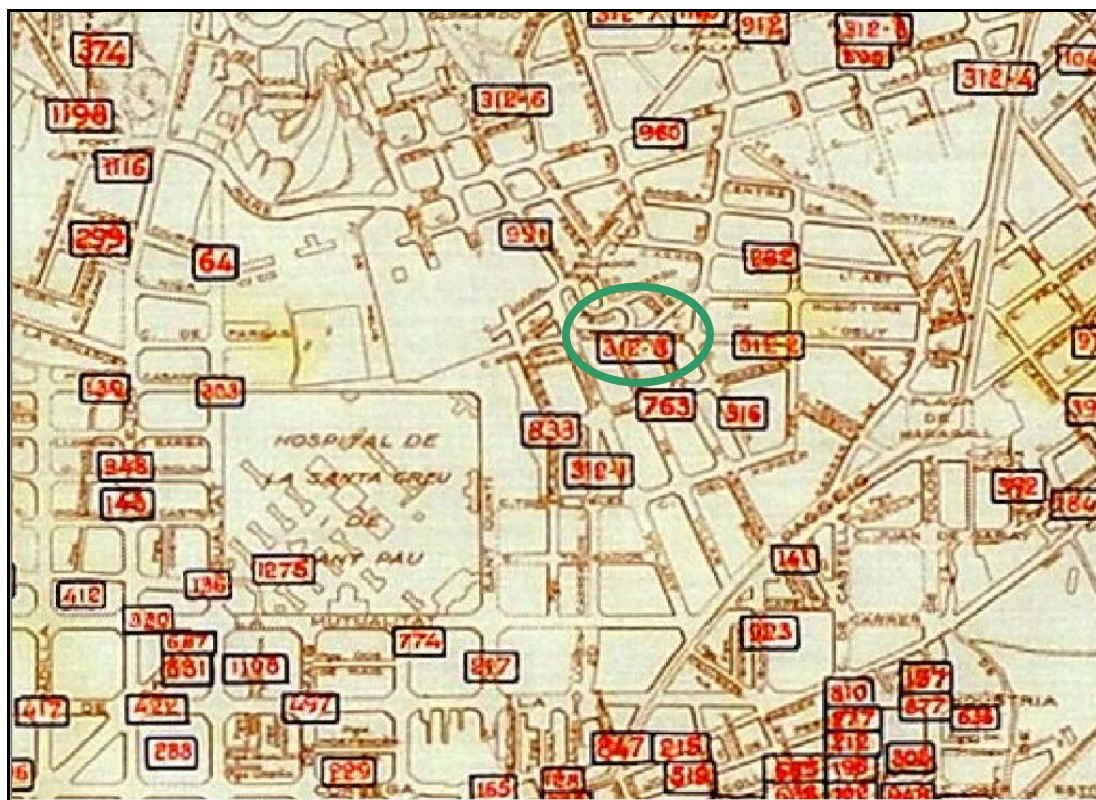
Els primers bombardejos sobre la població civil de Barcelona foren navals. En concret el 13 de febrer del 1937 es realitza el primer. Els bombardejos aeris sobre la ciutat no es produïren fins al mes de març de 1937 i assoleixen el seu zenit amb els intensos bombardejos efectuats entre el 16 i 18 de març del 1938. Els darrers bombardejos documentats foren el mes de gener del 1939 a les vigílies de l'entrada de les tropes nacionals.

Els refugis antiaeris

Al juliol del 1936 tothom es pensava que el conflicte seria de curta durada, fent impensable que la guerra es pogués allargar tant. Aquesta sensació i la llunyania de les línies de front al llarg de 1936 i 1937 va provocar una manca de previsió per part dels òrgans de govern. Aquesta manca de previsió es reflecteix en l'inexistència d'un pla de protecció de la població civil a l'inici de la guerra.

Ja amb els primers bombardejos sobre la població civil es planteja la necessitat de donar refugi als habitants de la ciutat. Els primers refugis habilitats foren els túnels de la xarxa ferroviària (metro, tren, ferrocarril), així com els soterranis de les cases. Amb la intensificació dels bombardejos esdevé necessari dotar de refugis antiaeris a la població. La construcció d'aquests nous refugis s'estengué a partir del juny de 1937. En aquesta data es creen La *Junta de Defensa Passiva* depenent de la Generalitat i la Junta Local de Defensa Passiva que depenia de l'Ajuntament de la Ciutat. La iniciativa popular fou clau per poder realitzar una xarxa de refugis. Els organismes públics supervisaren, donaren materials, suport logístic i subvencionaven en part les obres. La *Junta de Defensa Passiva Antiaèria* va dictar una normativa d'obligat compliment, i altres organismes contribuïen amb la defensa passiva donant avisos i recomanacions. L'Ajuntament de Barcelona en data 15 de juliol de 1937 dictà també una normativa per tal de garantir el manteniment dels refugis i evitar així el seu deteriorament i abandó. Per supervisar l'acompliment d'aquesta normativa es creen juntes de veïns en cada districte de la ciutat.

Davant la manca d'organització i d'infraestructura, els primers refugis foren bastits pels mateixos veïns. Més tard, la col·laboració de l'Ajuntament va proporcionar els tècnics adients perquè els refugis fossin construïts amb unes mínimes garanties de seguretat i estabilitat. A les barriades obreres la col·laboració dels Sindicats tingué la seva importància.

Detall del plànol de situació dels refugis antiaeris a Barcelona de la zona del Guinardó. Encerclat el refugi localitzat. Font: Exposició "Quan plovien bombes". Els bombardejos a Catalunya durant la Guerra Civil. Organitzada per Memorial Democràtic.

Les institucions públiques volien construir refugis col·lectius a les vies públiques de gran capacitat i resistència dotats amb locals sanitaris i higiènics.

Tipologia de refugis antiaeris documentats a Barcelona

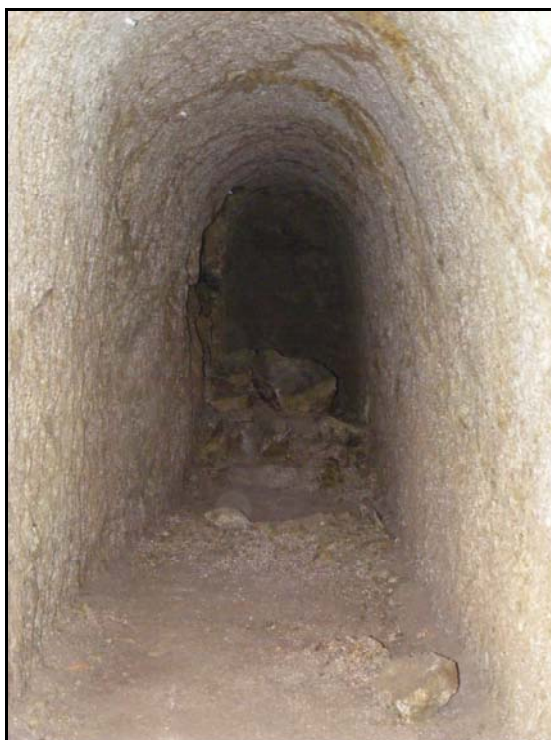
S'han pogut determinar fins a cinc tipus de refugis antiaeris. Alguns d'ells preexistents a la mateixa guerra i d'altres efectuats expressament durant el conflicte.

Entre els preexistents cal citar els més precaris i utilitzats tan sols al principi del conflicte, els diferents soterranis de les cases. Aquests eren febles i estaven mancats de vàries sortides pel que sovint foren trampes mortals pels seus ocupants. El segon refugi preexistent el configuraven els Refugis en túnels de

Ferrocarrils. La capacitat d'aquests en total seria inferior als 100.000 refugiats. Aquests eren molt més segurs i de fet la xarxa de ferrocarrils i les seves instal·lacions resultaren molt poc afectades per l'acció de les bombes.

Entre els refugis bastits amb motiu de l'acció dels bombardejos cal citar els refugis-claveguera. Aquests tindrien una posterior reutilització com a clavegueres. Presenten una longitud de 100 metres i una amplada que oscil·la entre 1,25 metres (tipus volta) i 3 metres (tipus rectangular). Recountats els projectes d'aquest tipus de refugi donaria una superfície aproximada de 5000 metres quadrats que donarien refugi a 10.000-15.000 refugiats.

Detall de la galeria de mina no habilitada encara com a refugi. Aquest tram es correspon al Refugi en galeria de mina per dimensions.

El model més utilitzat correspon al Refugi en galeria de mina. Aquests assolien una profunditat de 8 a 15 metres en la solera i la secció amida entre 1,00 i 1,60 metres d'amplada i una alçada de 1,90 a 2,20 metres. Com a mínim tenien dos accessos en rampa o escala i la major part estaven proveïts de pous de ventilació. El nombre de refugis en galeria de mina fou de 6.600 amb una capacitat de 250.000 persones. Dins d'aquest tipus de refugis cal explicar que molt pocs foren completament acabats doncs els projectes acostumaven a ser de majors dimensions i recorregut del que finalment presenten. La construcció d'aquests refugis s'iniciava amb la obertura de la galeria de mina.

A mesura que s'obtenien els recursos econòmics i materials aquestes galeries eren ampliades i dotades amb revestiments d'obra. Igualment se'ls dotava de cambres i s'habilitava la xarxa elèctrica que donava llum a l'interior del refugi.

Per últim, cal citar els refugis de caràcter general o independent en construcció. Aquests corresponen als refugis col·lectius en vies públiques. Pocs foren els refugis d'aquest tipus que es construïren i tan sols tenien capacitat per entre 16.000 i 24.000 persones.

Un cop acabada la Guerra Civil no s'oblida l'existència d'aquesta xarxa de refugis i malgrat que no es realitza un manteniment adequat dels mateixos, ni es protegeixen, les noves autoritats municipals recopilen tota la informació de la situació, dimensions... Sovint al llarg de la dècada dels 60 del segle XX, es realitzen aixecaments planimètrics d'aquells refugis que sortien a la llum. Amb tot, la preservació d'aquest patrimoni o com a mínim la seva documentació exhaustiva, no es produeix fins ben entrada la democràcia i durant moltes reformes urbanes, alguns d'aquests refugis acabaren desapareixent sense ni tan sols haver-se documentat convenientment, d'altres presentaven un estat de conservació tan precari que fan inviable la seva documentació.

4.-Tasques realitzades

Amb la localització de la galeria s'inicien un seguit d'actuacions que configuren el gruix de les tasques realitzades. La realització d'una rasa per bastir la fonamentació del mur perimetral afectà parcialment aquest refugi fent desaparèixer el tram inicial de 1,5 metres des de la línia de façana. Aquesta afectació ja s'havia produït amb la construcció del mur perimetral.

Aspecte inicial de la galeria.

El mur perimetral, era bastit amb un entramat metàl·lic revestit amb formigó encofrat per ambdues cares (U.E. 109). D'acord amb la direcció facultativa de l'obra es procedeix a documentar la galeria subterrània.

La primera actuació consisteix en destapar la totalitat de l'alçada de la galeria. Per fer-ho es disposa de mitjans mecànics i manuals, en concret d'una retroexcavadora mixta i personal de suport.

Procés d'extracció de terres en el frontal de la galeria.

Per tal de poder enretirar part de les terres i runes acumulades a la obertura de la galeria es fa necessari l'afectació parcial del mur perimetral.

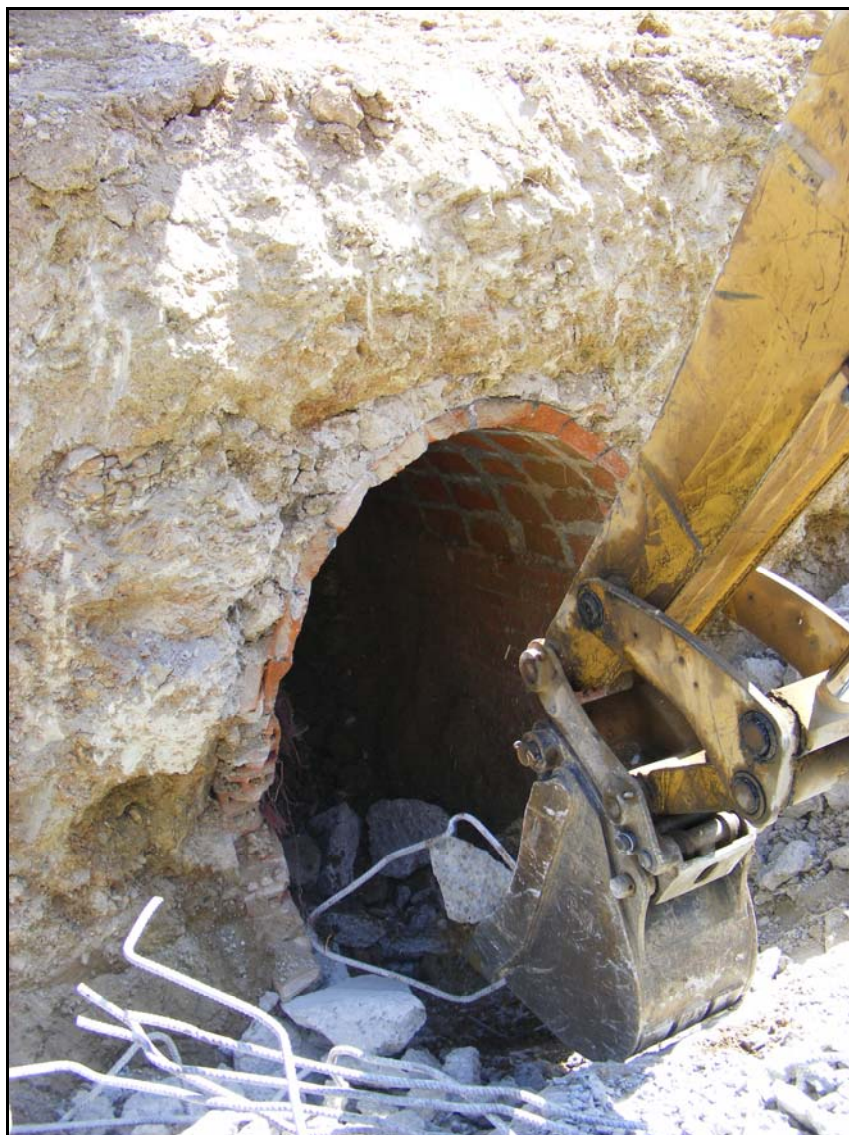

Inici afectació mur perimetral de formigó.

Amb l'afectació del tram del mur perimetral es possibilita l'extracció parcial del rebliment de la galeria. Aquest està format per terres abocades al reblir la rasa excavada per a la construcció de l'esmentat mur perimetral.

En el transcurs d'aquest procés inicial d'enretirada mecànica de runa no es recupera cap element arqueològic. El rebliment presentava una elevada concentració d'arrels que trobaven en l'interior de la galeria un grau d'humitat elevat.

Procés d'enretirar el rebliment de la galeria.

En el moment en que la retroexcavadora no pot extreure més rebliment, es procedeix a documentar la secció resultant de la galeria. Així es constata que la galeria està excavada en el subsòl geològic i posteriorment fou recoberta amb material constructiu.

Amb el corresponent permís de la direcció d'obra i amb l'acompliment de totes les mesures de prevenció de riscos laborals es procedeix a la inspecció ocular del recorregut de la galeria.

Aquest tipus de galeria correspon a un refugi de la guerra civil. Avalen aquesta opció, les seves dimensions 1,90 metres d'alçada per 1,10 metres d'amplada. El seu recorregut superior als 150 metres, la inclinació de la galeria d'accés i l'assoliment d'una profunditat superior als 10 metres. Aquests tipus de refugis presenten més d'un accés.

Amb aquesta primera inspecció es constata que el refugi presenta un recorregut que es pot subdividir en diferents trams en funció de l'orientació, tipus de paviment (esglaonat, llis ...) mides, inclinació, habitacions... D'acord amb les indicacions rebudes des del Servei d'Arqueologia Urbana del Museu d'Història de la Ciutat, s'utilitza aquesta divisió per trams per fer més entenedor la descripció del refugi.

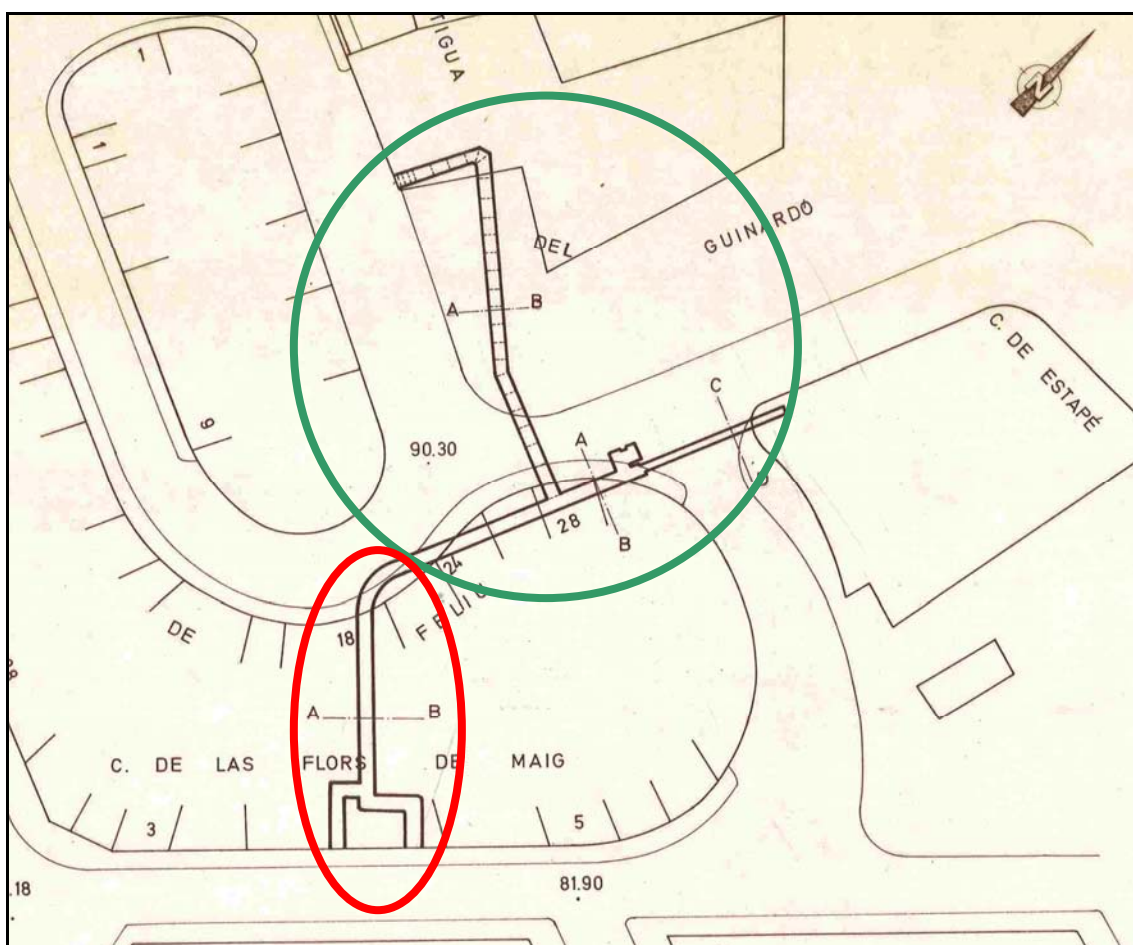
Les tasques realitzades es complementen, a més de l'excavació del tram inicial i la corresponent documentació arqueològica de tot el refugi, amb la descripció de la galeria i la documentació gràfica i fotogràfica exhaustiva. La documentació gràfica inclou l'aixecament topogràfic, la realització de plantes i seccions dels diferents trams, la situació en aquestes plantes de totes les restes d'objectes metàl·lics, dels punts de la xarxa elèctrica, la localització de grafitis i incisions i la situació d'altres elements (arquetes, pilars dels bancs...), complementat per la documentació fotogràfica de tots els elements documentats.

5.-Descripció del refugi.

El refugi localitzat correspon amb el refugi 312-3, segons consta en el plànol de situació dels més de 1600 refugis documentats a la ciutat de Barcelona. Segons consta en l'aixecament topogràfic realitzat el novembre de 1969, es tracta d'un refugi, d'acord amb la tipologia descrita, de galeria de mina, que és el tipus més abundant a Barcelona. Aquest refugi presentava tres accessos, dos al c/ de les Flors de Maig i un tercer, pel que s'accedeix actualment al tram conservat, situat al C/ Antic del Guinardó davant del número 8-10. El recorregut d'aquest refugi presenta diversos trams de galeria que tenen una orientació diferenciada, així com longituds i dimensions variants.

De manera resumida podem parlar d'un refugi dels que es documenta un únic accés i fins a sis trams diferenciats. D'aquests, tres es presenten amb un paviment esglaonat de ciment amb les parets revestides amb obra vista i cobertes per una volta semicircular. Dos trams més es troben en un pla horitzontal amb paviment de ciment amb les parets revestides amb obra vista i cobertes amb el mateix tipus de volta semicircular. En aquesta zona, la galeria presenta dues habitacions de planta rectangular que s'obren a l'esquerra de la galeria principal, igualment es documenten els pilars dels bancs on romandre mentre duressin les alarmes de bombardeig. El sisè tram correspon al sector del refugi no acabat d'habilitar com a tal, tot i haver-se iniciat la seva excavació.

Planta general del refugi aixecat el novembre de 1969. Encerclat en vermell el sector del refugi no accessible en la present intervenció, en verd els trams documentats en la present intervenció.

Aquest refugi s'estén més enllà del límit meridional documentat. Tot i el seu considerable recorregut, no presenta més ramificacions que la d'una galeria principal (formada pels trams 4, 5 i 6) amb dues petites habitacions, amb un accés secundari esglaonat (documentat en els trams 1, 2 i 3). En l'aixecament

topogràfic de 1969 consten dues entrades independents que donaven accés a la galeria principal que en l'actualitat no són accessibles. El primer tram d'aquesta galeria principal no ha pogut ser documentada al trobar-se l'accés colmatat per terres just després del punt on la galeria principal descriu un gir de 90°, aquest segon tram coincideix amb els trams 4 i 5 documentats.

5.1-Descripció del tram 1.

El primer tram es trobava parcialment reblert amb les terres aportades (U.E. 106) al reomplir la rasa de fonamentació del mur perimetral (U.E. 108). Des de l'exterior amb mitjans mecànics s'enretirà una part d'aquests però en el moment en que la inclinació i la profunditat no permeteren una correcta evacuació s'optà per enretirar manualment aquest reompliment. El primer tram presenta una orientació sud oest-nord est. Té una longitud màxima de 8,10 m.

Vista general tram 1.

Un cop extret el rebliment es localitza un paviment esglaonat de ciment (U.E.107). En aquest primer tram es documenten fins a 13 esglaons dels quals el primer d'ells tan sols és visible per l'empremta deixada al lateral de les

parets, el segon es conserva parcialment i la resta presenten un bon estat de conservació.

Procés d'excavació (U.E. 106). Primer tram d'esglaons.

Els tres primers esglaons amiden 61 cm de llargada per 17 cm d'alçada i l'ample total de la galeria que en aquest punt és de 1,10 m. La resta d'esglaons amiden entre 52 i 54 cm de llargada i entre 16 i 18 cm d'alçada, la llargada majoritària són els 53 cm i l'alçada habitual els 17 cm.

Detall de com està construït el refugi.

Aquest primer tram presenta un mur d'obra on s'alternen maons massissos (28x14x5 cm) i maons de forats (28x14x5 cm) amb una alçada d'entre 129 i 134 cm, cobert per una volta de secció semicircular de maons que arrenca 2 cm endins dels murs. L'alçada de la galeria en aquest tram oscil·la entre 177 i 186 cm, segons el punt i la inclinació del esglaió.

La secció resultant de l'afectació realitzada al construir el mur perimetral de formigó, permet observar com es va construir el refugi. El subsòl on se situa la galeria és un subsòl rocós. La primera acció documentada correspon a l'excavació de la galeria en aquest substrat geològic (U.E. 101) i amb posterioritat es recobreix amb l'aixecament dels murs laterals (U.E's 102 i 103) i la construcció de la volta catalana (U.E. 104). El rebliment modern d'aquest primer tram format per terres argiloses amb runes i arrels (U.E. 106) fou inicialment enretirat amb mitjans mecànics i amb posterioritat de manera manual. El material recuperat correspon bàsicament a material constructiu i a ceràmiques molt modernes. Entre la volta construïda i la volta excavada trobem un rebliment de morter i restes de material identificat amb la U.E. 105.

Vista del tram 1 i del esglaió de transició al fons.

Els murs es troben bastits amb maons, alternant, per trams, els massissos i els foradats. Igualment trobem trams on el ciment utilitzat és ciment pòrtland i d'altres en que el ciment utilitzat és aluminós. Aquests dos tipus de ciment i de

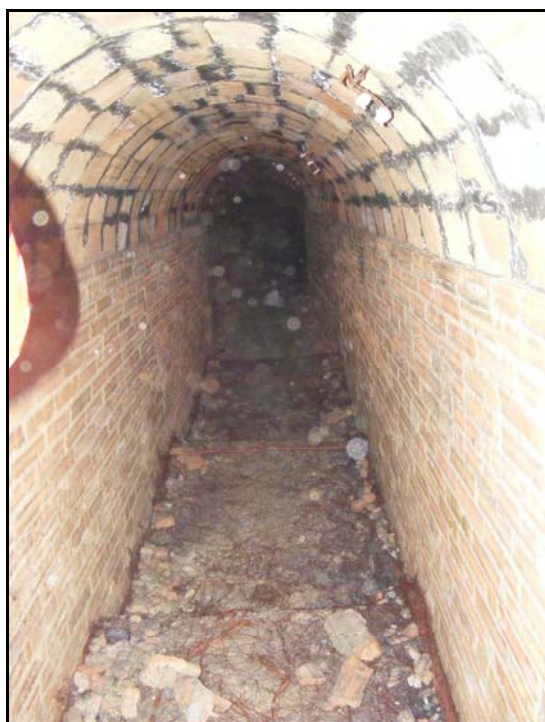
maons poden correspondre a les limitacions que la guerra imposava o a la disponibilitat dels materials. El fet que en diferents sectors dels trams documentats l'alternança no guardi un mateix ordre no permet establir la predisposició d'utilitzar uns materials per sobre d'altres.

Cal destacar que en aquest primer tram no es localitza cap punt de llum o resistència elèctrica ni cap grafit o incisió, ni cap llauna i tan sols es localitza al mur esquerre¹ l'empremta d'un sondeig geotècnic que perforà el mur. Aquest sondeig geotècnic es realitzà poc abans d'iniciar la obra que motivà el seguiment arqueològic.

La transició entre el primer tram i el segon es realitza a l'alçada del esglaó 14, quan el refugi descriu un gir de 90°. En aquest punt la galeria descriu un replà amb un únic graó de dimensions superiors als del primer tram i inferior al del segon. El descens en aquest primer tram és força elevat, en poc més de 8 metres assoleix el 18% de pendent.

5.2-Descripció del tram 2

El segon tram documentat presenta una trajectòria rectilínia però l'existència de dos petits canvis d'orientació ens portà a subdividir-lo en 3 subtrams o sectors diferenciats amb una lletra majúscula creant així el tram 2A, 2B i 2C.

Vista inicial del tram 2.

¹ Al llarg de la descripció es parla de paret esquerre i paret dreta, aquesta diferenciació correspon amb el mur que tot entrant queda a mà esquerra o a mà dreta.

El subtram 2A es trobava parcialment reblert amb l'estrat U.E. 106 menys potent que en el primer tram. Un cop enretirat aquest nivell s'identifica el mateix tipus de paviment esglaonat de ciment (U.E. 107) format en aquest subtram per tres esglaons de mides diverses. El primer d'aquests graons és el més llarg amb 2,5 metres de longitud i el d'alçada més petita, 17 cm.

El segon esglaó presenta unes dimensions de 197 cm de longitud i 20 cm d'alçada. Aquesta alçada també és comuna al tercer esglaó que té una longitud de 220 cm. L'amplada d'aquest subtram passa dels 116 cm existents a l'esglaó de transició als 108 cm. Els murs continuen sent construïts alternant maons massissos i maons amb forats disposats en filades regulars lligats amb diferents tipus de ciment, entre els que destacant trams on el ciment utilitzat és el Pòrtland i d'altres on el ciment presenta un color gris fosc d'aspecte vidriós que correspon al ciment aluminós. Aquests murs (U.E.'s 102 i 103) tenen una alçada entre 117 i 127 cm. Per sobre d'aquests, però dos centímetres endins, arrenca la volta (U.E. 104) que comparteix les mateixes característiques que el tram 1. En el tram 2A es localitzen 2 punts elèctrics a la paret dreta, en origen ambdues constaven de tres resistències de porcellana.

Detall del Punt elèctric 1.

El Punt elèctric 2 és un dels millors conservats.

L'alçada del refugi en aquest punt, varia lleugerament segons on es mesuri. Doncs mentre que la inclinació de la volta és constant, el paviment es presenta esglaonat i per tant la seva inclinació no és constant. Les alçades documentades oscil·len entre els 174 i els 191 cm.

En el tram 2A es documenten fins a 5 grafits. Aquests corresponen a guixades o senyals fetes amb llapis o carbonet.

Grafit 1.

En aquest tram el grafit no corresponen a inscripcions o a signatures identificables sinó que tan sols corresponen a gargots², amb l'única excepció del grafit 3 que sembla que pugui estar format per quatre lletres majúscules tot formant la paraula "CASA" o "CACA" de la primera lletra en surt una fletxa. Tots els grafits es localitzen a la paret esquerra a excepció del grafit 1 situat a la paret dreta.

Vista del grafit 4, un bon exemple de guixada.

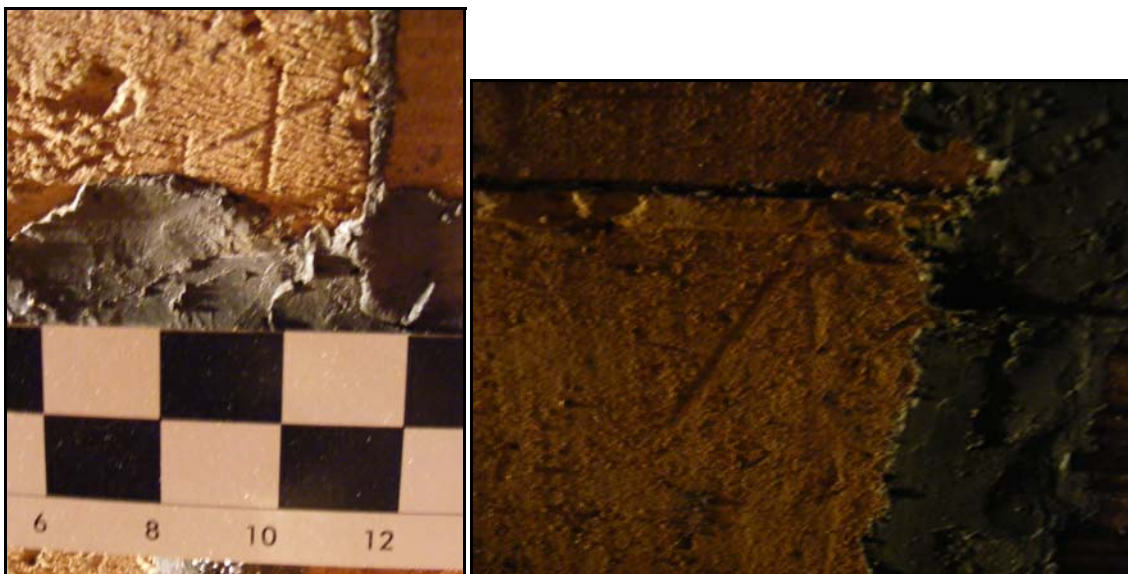

Vista del grafit 3

Així mateix es localitzen dues incisions en dos maons de la volta a tocar de la paret esquerra. Aquestes incisions corresponen a marques realitzades precocció del maó i en ambdós casos corresponen a maons massissos. Com

² La cota d'alçada de tots elements localitzats a les parets o a la volta, es detallen als quadres corresponents, veure quadres de punts elèctrics, grafits i incisions.

es pot apreciar a les fotografies es tracta d'una "x" i una "N". Ambdues incisions es troben inclinades respecte el maó. No sembla que puguin correspondre a marques de fabricació.

Vista de les incisions 1 i 2 localitzades en el tram 2 A.

En aquest tram no es localitza cap llauna ni objecte metàl·lic a part dels punts elèctrics ja descrits.

El segon subtram, identificat com a 2B, correspon a la continuació del subtram anterior, la diferenciació s'esdevé pel desviament envers al sud. Aquesta desviació és molt lleugera però visible.

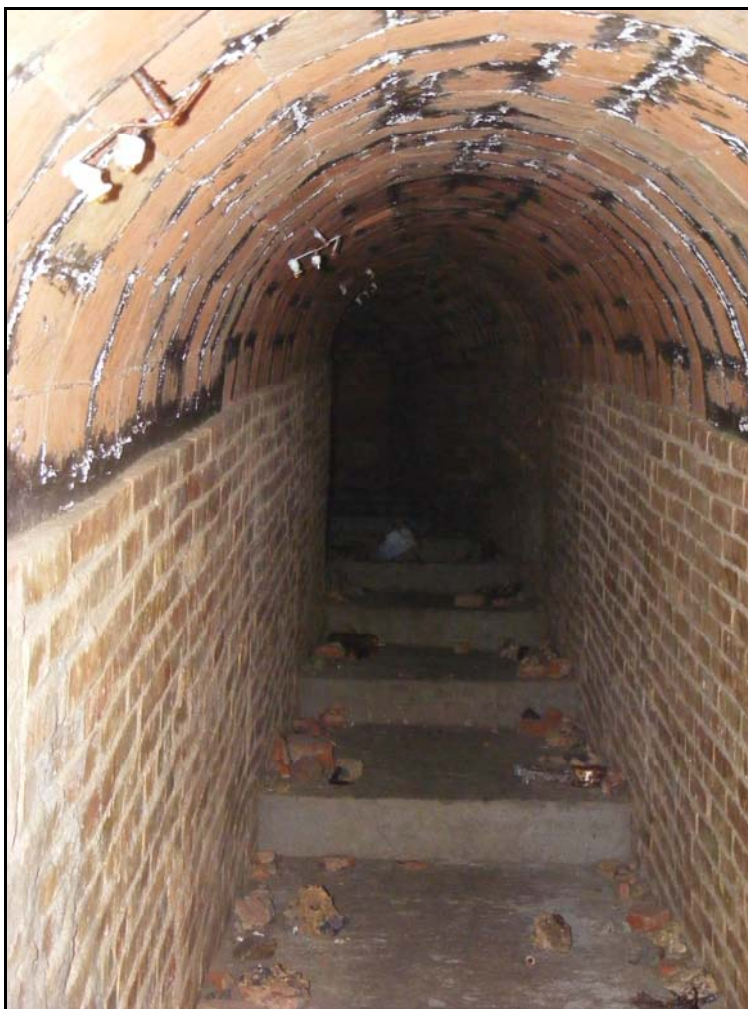
Vista de l'arqueta d'evacuació d'aigua.

Aquest sector presenta les mateixes característiques que els anteriors. El seu paviment és format per 2 esglaons encimentats de diferents mides. Cal

destacar que el paviment presenta una arqueta de recollida d'aigües al ben mig de l'esglaó 19. Aquesta arqueta amida 30x30 cm i la seva profunditat supera els 20 cm. En el moment de la seva localització no presentava cap tapadora. Per evitar riscos i un cop documentada l'obertura es decideix cobrir-la amb un tauló de fusta. La seva funcionalitat sembla relacionada amb l'evacuació d'aigua que a causa de la pluja pogués baixar escales avall i que comportés un risc pels ocupants i a la vegada per canalitzar els nivells freàtics o les filtracions que es poguessin localitzar en aquest punt.

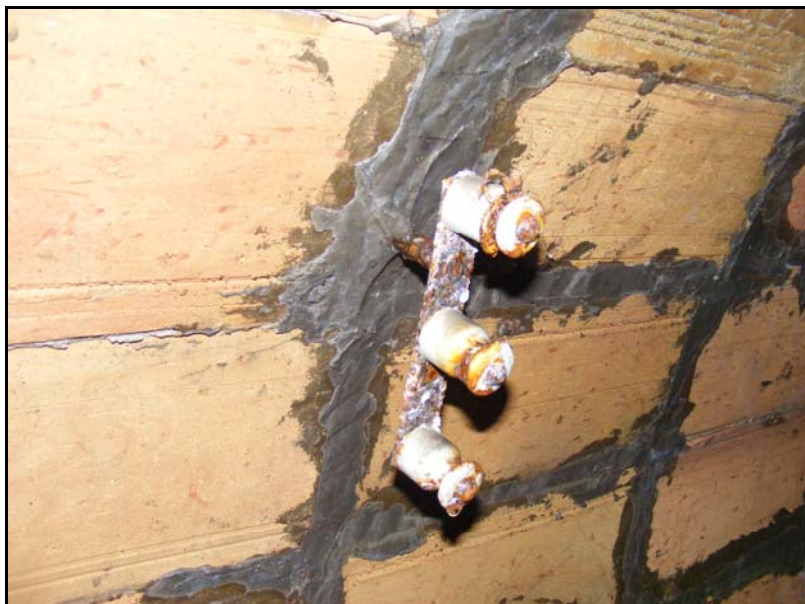
L'alçada documentada de la galeria segueix les mateixes característiques que els trams anteriors oscil·lant entre els 174 i els 191cm. Així mateix els murs (U.E.'s 102 i 103) segueixen alternant maons massissos i foradats. La volta segueix sent semicircular.

Esglaons dels trams 2B i 2C

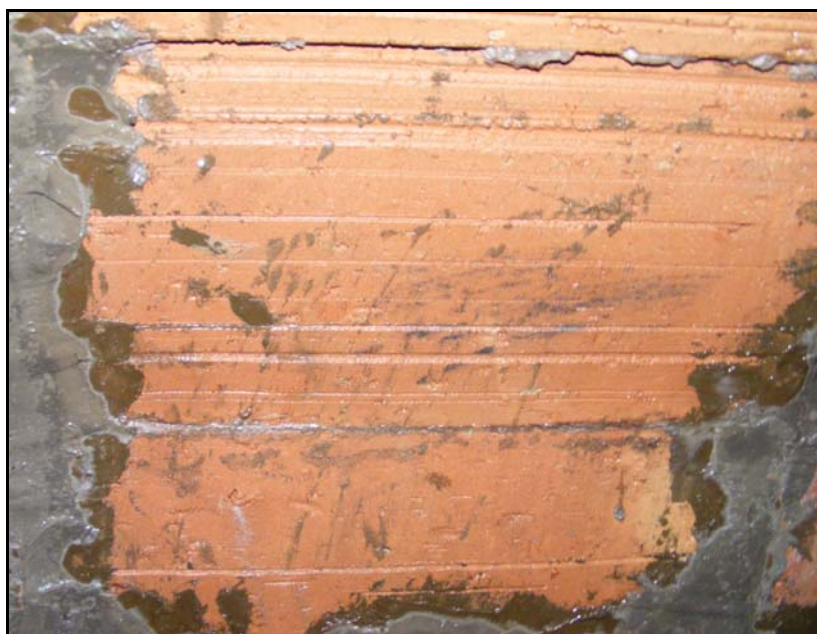
En el sector 2B es localitzen dos punts amb resistències de porcellana relacionades amb la portada de corrent elèctric a l'interior del refugi. Ambdós

punts de resistències es localitzen a la paret dreta, a diferència dels anteriors, el punt elèctric 3 consta de dues resistències ancorades directament a la volta.

Punt elèctric 4.

Igualment en aquest tram es localitza un únic grafit situat a la paret dreta, està realitzat amb llapis i correspon a un gargot o guixada amb llapis en diferents direccions i es localitza a la paret dreta del refugi.

Grafit 6. Un altre exemple de guixada documentada.

En aquest tram es localitzen a l'esglaió 19 quatre objectes metàl·lics, tres d'ells s'identifiquen amb llaunes de conserves i el quart objecte correspon a part

d'una galleda de zenc.³ Aquests objectes metàl·lics se situen en planta i es realitza la seva documentació gràfica. Seguidament s'embossen individualment i es traslladen a les instal·lacions del Servei d'Arqueologia Urbana on s'inventarien. Malgrat que el refugi portava anys sense que ningú pogués accedir al seu interior, segurament des del mateix moment en que es finalitzà l'aixecament topogràfic del mes de novembre de 1969, no podem assegurar que els objectes documentats corresponguin als moments d'utilització coneguda, és a dir, no podem afirmar que aquests objectes metàl·lics fossin dipositats o llençats durant la Guerra Civil.⁴

Situació en que es localitzen els objectes metàl·lics 2 i 3 a l'esglaió 19 del refugi.

El tercer subtram identificat com a 2C presenta un recorregut aproximat de 15 metres a la dreta i poc més de 14 metres a l'esquerra. El tram 2C comparteix les mateixes característiques constructives que els anteriors trams documentats. Presenta una lleugera inclinació envers el nord est. En concret el paviment segueix esglaonat amb un total de 7 esglaons (del 20 al 26) les dimensions d'aquests, malgrat diferir entre ells lleugerament, tendeixen a

³ En el quadre d'objectes metàl·lics s'especifica en quin costat de l'esglaió s'ha localitzat l'objecte. La totalitat dels elements localitzats es trobaven en els laterals, esquerra o dret, dels esglaons, mai massa apartats de les parets.

⁴ Aquests objectes metàl·lics poden ser aportacions posteriors a la utilització com a refugi. Més si tenim en consideració que existia una normativa que vigilava l'absència de deixalles i objectes que obstaculitzessin les vies de circulació dels refugis. Aquesta mateixa normativa indica que la gent que utilitzava els refugis no sempre eren acurats en el seu manteniment.

regularitzar-se a l'entorn dels 2 m de longitud i una alçada que oscil·la entre els 17 i els 20 cm.

La diferència de longituds laterals es deu a que la galeria no descriu una trajectòria rectilínia constant sinó que un tram es troba esbiaixat respecte l'anterior i a conseqüència dels girs que presenta afavoreix aquestes diferències de longituds.

En aquest tram es localitzen diferents punts elèctrics, grafits i objectes metàl·lics dipositats o llençats en el paviment.

En concret en el tram 2C es localitzen cinc punts elèctrics, set grafits i deu objectes metàl·lics. Els cinc punts elèctrics tenen resistències de porcellana relacionades amb la portada de corrent elèctric a l'interior del refugi. Tots els punts de resistències comparteixen les mateixes característiques, estan formats per un suport metàl·lic ancorat a la part dreta de la volta amb capacitat per tres resistències de porcellana. Amb tot, no tots els punts conserven totes les resistències.

Detall del punt elèctric número 7 del refugi.

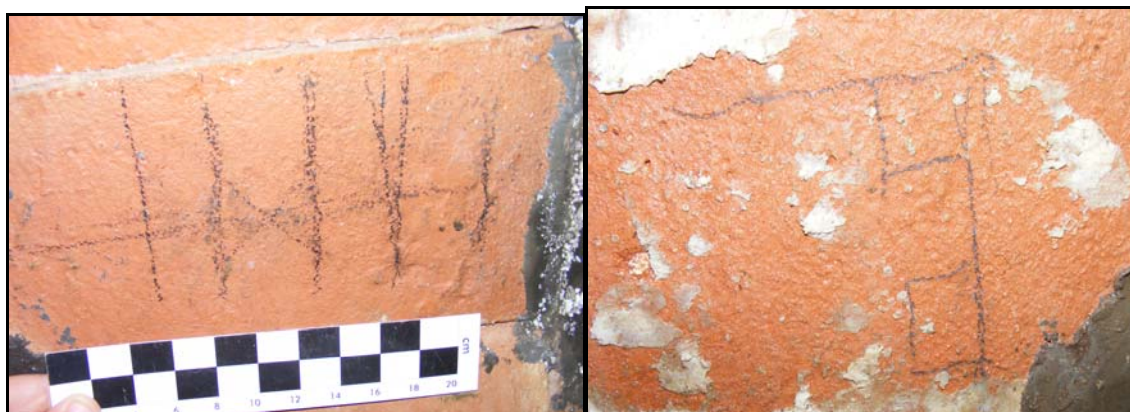
Dels set grafits documentats (del grafit 7 al 13) en aquest tram 2C, quatre corresponen a gargots similars als localitzats en els trams anteriors, els altres tres difereixen d'aquests i es poden dividir en dos grups. El primer grup correspondria a l'apartat aritmètic doncs el grafit 9 s'identifica amb una operació matemàtica o registre contable. La primera línia de la qual és "108" i la segona "15", en concret podria ser una suma, tot i no observar-se el signe matemàtic ni

amb claredat el resultat, s'endevina un resultat que s'inicia amb "1.." que podria ser la quantitat 123.

Grafit 9.

El segon grup relacionat probablement amb l'oci està format en aquest tram pels grafit 8 i 11. El grafit 8 correspon a una successió de cinc línies paral·leles creuades per una línia recte i que presenta una "X" centrada. Per la seva part el grafit 11 podria identificar-se amb un tres en ratlla no conclòs, a partir de dues línies disposades en angle recte es dibuixen dos quadrats, un a l'intersecció de les línies i l'altre a l'extrem inferior.

Grafit 8. Podria ser un grafit d'oci.

Detall del grafit 11.

Els grafit localitzats es troben situats a les dues parets, els grafit del 7 al 11 a la paret dreta i els grafit 12 i 13 s'ubiquen a la paret esquerra.

Els objectes metàl·lics es localitzen en els esglaons 20, 21 i 22, és a dir en els tres primers graons del subtram 2C. En total es documenten deu objectes

identificats amb els números del 5 al 14. Majoritàriament corresponen a llaunes algunes de cilíndriques i d'altres de sardines, és a dir rectangulars.

Situació en que es localitza l'objecte metàl·lic 6 que correspon a una llauna de conserva probablement de sardines.

Però no només es localitzen llaunes, també es documenten altres objectes metàl·lics. En el cas de l'objecte 8 aquest correspon a un suport vinculat amb els punts elèctrics igual als documentats "in situ" també en aquest tram però que no conservava cap resistència, tots els punts elèctrics es localitzen a la paret dreta i aquest suport caigut es documenta al costat dret de l'esglaió 21. En el cas de l'objecte 12 no s'identifica una llauna sinó un cercol, probablement la part superior d'un cubell metàl·lic.

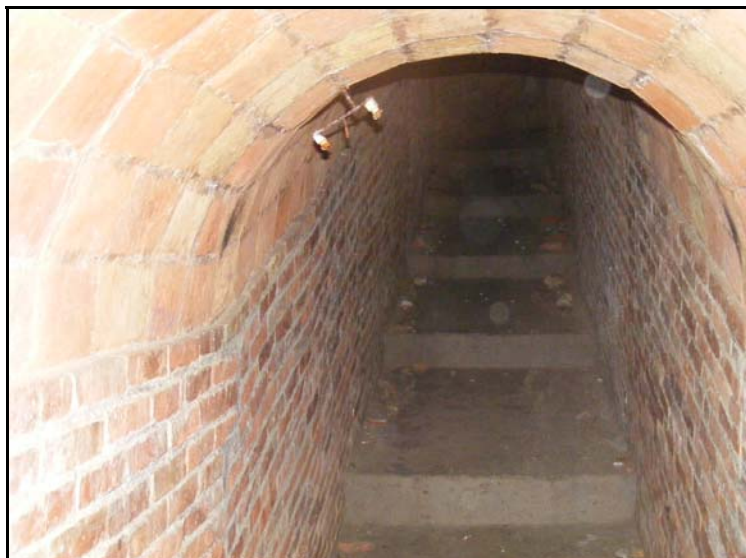
Suport elèctric identificat amb el núm. 8.

Part superior d'un cubell.

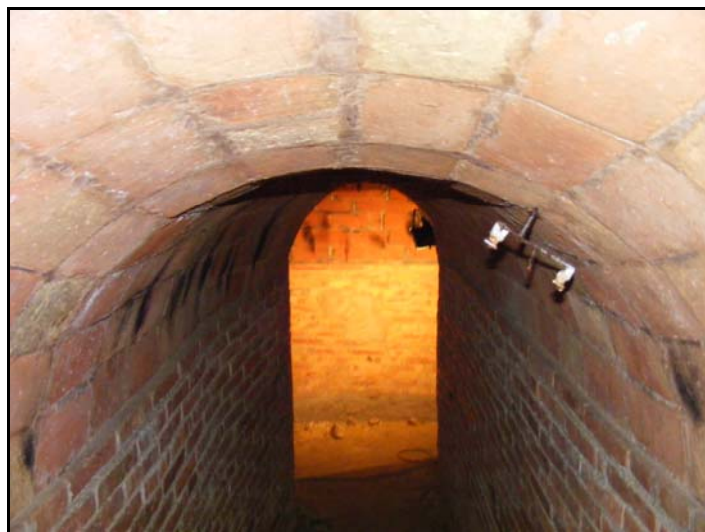
5.3-Descripció del tram 3

El tercer tram de la galeria correspon al final del sector esglaonat i abraça des de l'esglaó 27 al 32 i últim just amb la confluència del tram principal del refugi format pels trams 4, 5 i 6.

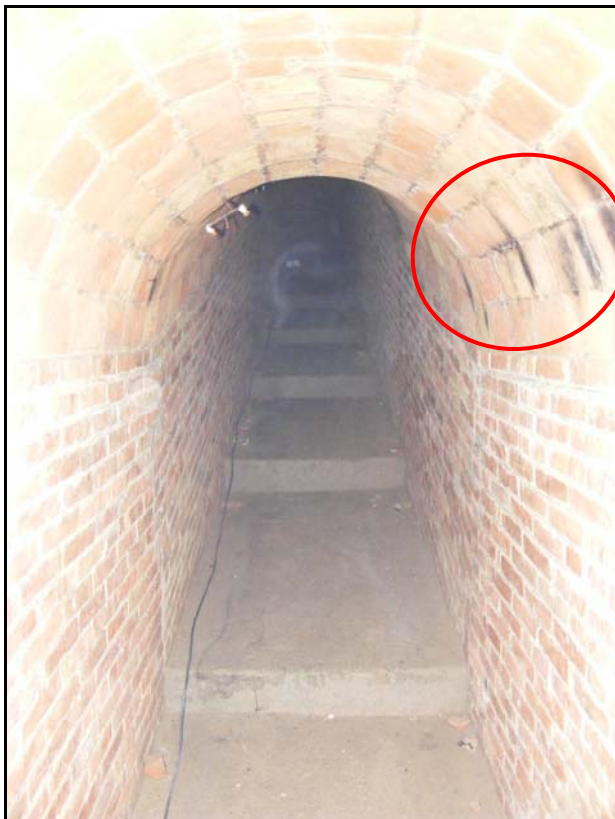
Vista general del tram 3.

Aquest tram presenta les mateixes característiques constructives que la resta de trams documentats fins ara. Es caracteritza per presentar un paviment esglaonat, parets d'obra vista on els maons es disposen en filades regulars lligats amb diferents tipus de ciment i cobert per una volta semicircular bastida amb maons. Les seves dimensions superen els 14 metres de longitud però la seva inclinació es suavitzava descendint poc menys d'un metre en aquest tram final. Tot sembla indicar que la suavització de la inclinació d'aquest tram facilità que fos utilitzat com un punt d'estada i només d'accés, durant els bombardejos.

Detall de la confluència entre les dues galeries (Trams 3 i 4).

Entre d'altres fets la presència de quinze inscripcions així com el rastre fumejat a les parets reforcen la hipòtesis que més que un tram estrictament d'accés al refugi, aquesta fos també una àrea on romandre mentre l'alarma de bombardeig estigués activa. A més dels quinze grafits, es documenten cinc punt elèctrics i una incisió.

Tot sembla apuntar que els dos centímetres d'estrep existent entre la paret i l'inici de la volta foren utilitzats en algun moment per situar no menys de sis espelmes per il·luminar aquest tram.

De fet, malgrat l'equipament elèctric amb que estava dotat el refugi sembla probable que els talls de llum fossin normals mentre duressin els bombardejos.

Vista general del tram 3. Encerclat el rastre de les espelmes.

La presència d'aquests rastres de fum situats a la paret esquerra que és la oposada a la paret per on passaven els fils elèctrics, tots els suports es documenten a la paret dreta, ens inclina a pensar que aquests rastres puguin ser coetanis a la utilització del refugi. Com també hem comentat l'elevada concentració de grafits en aquest tram sembla indicar que era una zona on romandre i no només de pas. En aquest indret es localitzen quinze grafits, del 14 al 28, dels quals dos s'identifiquen amb inicials majúscules, quatre corresponen a signatures, dos grafits més corresponen a dibuixos, uns altres dos, s'identifiquen amb càlculs aritmètics i cinc més, són gargots com els documentats en els trams anteriors.

Tot i que majoritàriament corresponen a grafits realitzats durant la utilització com a refugi antiaeri, extrem que sembla assenyalar l'escriptura documentada. D'altres grafits però són molt més recents com el grafit 14 on amb un retolador

indeleble hi ha quatre inicials en majúscula “J.J.G.L.” d’algun o alguns brètols que accediren a l’interior recentment. Un altre grafit, el 16, on es pot observar dues inicials en majúscula “J J” sembla més antic i està realitzat amb llapis o carbonet, completaria l’apartat d’inicials.

El grafit 14 sembla actual.

El grafit 16 sembla força més antic.

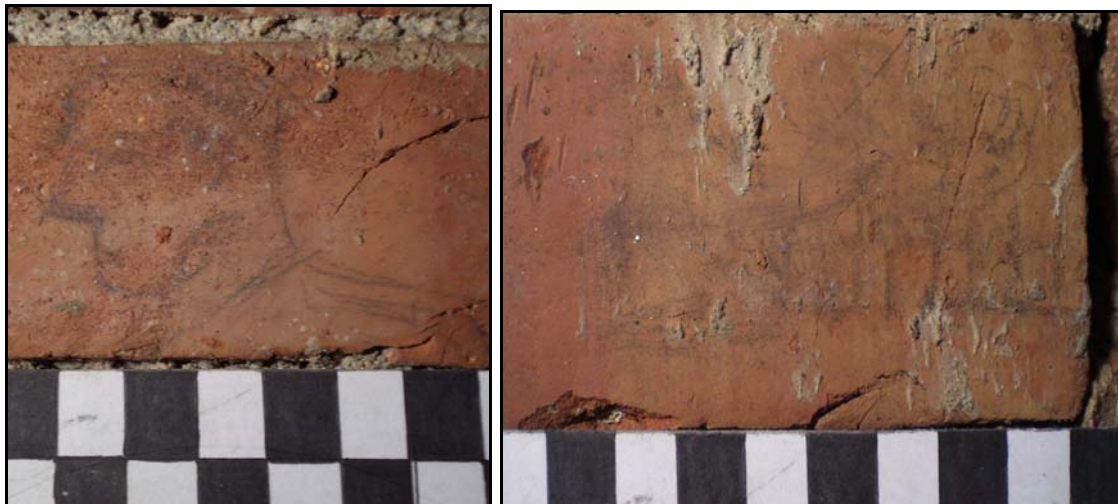
Els grafits 20, 21, 24 i 25 s’identifiquen amb signatures de persones. Aquestes signatures semblen correspondre’s per la cal·ligrafia a l’època d’utilització del refugi. Aquestes firmes no són les úniques identificades en el refugi. La repetició de noms i cognoms podrien respondre a la reiteració de la seva utilització o una estada prolongada. En cap cas es troben acompanyades per la data de realització de les mateixes.

Els grafits 20 i 21 són bons exemples dels grafits de signatura, coetanis amb l’ús del refugi.

Els noms identificats corresponen a “Joan Güell” en el grafit 20 i 21, en el primer de forma abreviada “J. Güell”; a “Rafols” en el grafit 20; a “Joaquín Bobero” en el grafit 24 i a “Joaquim” en el grafit 25, tot i que no semblen ser de la mateixa persona, aquest extrem no es pot desmentir.

El tercer grup diferenciat correspon als grafitos artístics on s'observen dibuixos. Aquests grafitos identificats amb els números 26 i 27 estan realitzats amb carbonet i el 26 reproduïx un bust masculí de perfil, per la seva part, el grafit 27 reproduïx el que sembla una fàbrica on les xemeneies treuen fum.

El grafit 26 reproduïx un bust amb cara seriosa. El grafit 27 sembla representar una fàbrica. En els grafitos 15 i 22 s'identifiquen diferents números i operacions aritmètiques. El grafit 15 s'identifica amb el "1 ½" sense poder determinar a que correspon aquesta quantitat. El grafit 22 sembla correspondre a una operació aritmètica, malgrat no observar-ne el signe sembla probable una suma de dues quantitats, en concret "76" més, a la segona línia "142" amb el resultat de "218" no del tot visible.

Grafit 15 on es llegeix 1 ½.

El grafit 22 pot correspondre a una suma.

El cinquè i últim grup de grafitos identificats corresponen a gargots realitzats amb carbonet. En concret en aquest tram es localitzen els grafitos 17, 18, 19, 23 i 28. Cal esmentar que alguns d'aquests grafitos es troben parcialment

esquitxats amb restes de morter que pot correspondre a les constants obres de millora i manteniment de l'estructura del refugi, realitzades segurament en el mateix moment d'utilització, tot i que no podem descartar que correspongui a una restauració posterior.

A més dels quinze grafitos documentats en el tram 3 es localitza una incisió sobre un maó. Aquesta incisió és la tercera documentada en el refugi i a diferència de les dues anteriors aquesta és post-cocció i sobre el maó s'inscriu "72" sense poder-ne esbrinar a que fa referència. Com en els casos anterior aquestes incisions es troben localitzades a les parts inicials de la volta que cobreix el refugi.

Incisió 3. Realitzada post cocció.

Cal esmentar que en aquest tram es localitzen fins a 5 punts d'electricitat, seguint la numeració establida corresponen als punts elèctrics del 10 al 14.

Punts elèctrics 10 i 11, mostra dels suports individuals. El punt elèctric 12 és de suport triple.

Aquests comparteixen les mateixes característiques que els punts descrits en els trams anteriors diferenciant-se dues tipologies de suport elèctric. En concret, en els punts 10 i 11 aquests suports són individuals, mentre que els

punts 12 i 13 són suports triples que en el primer cas conserven totes les resistències i en el segon tan sols dues d'elles. El punt 14 consisteix tan sols en els forats on possiblement hi hagués els suports que no s'han conservat *in situ*, probablement els suports localitzats en el tram 4 i identificats com a objecte metàl·lic 22, podrien estar ubicats en origen en aquest indret. Tots els suports elèctrics es troben situats a la part dreta de la volta.

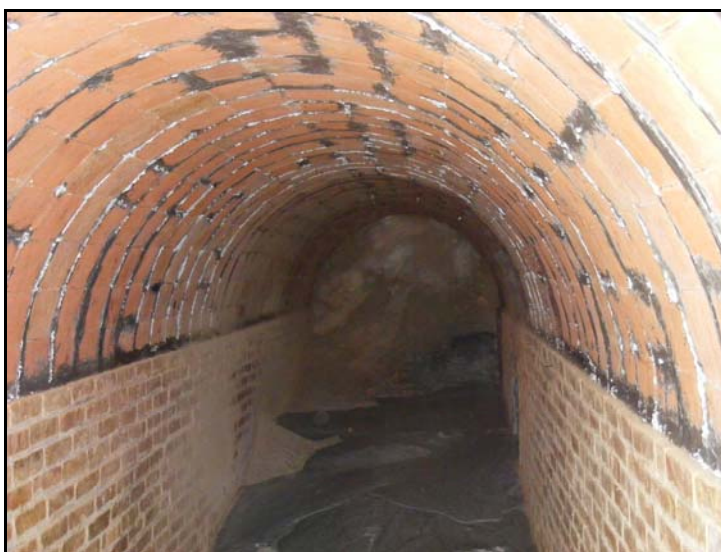

Forats identificats com a punt elèctric 14. Suports elèctrics localitzats en el tram 4 i identificats com a Objecte metàl·lic 22 que podrien estar ancorats en el punt elèctric 14.

En el tram 3 no s'ha localitzat cap objecte metàl·lic situat al ferm del paviment.

5.4-Descripció del tram 4

La galeria refugi documentada al final del tram esglaonat s'obre a esquerra i dreta perpendicularment a la trajectòria del tercer tram. Aquesta circumstància ens portà a diferenciar dos trams, el tram 4 i el 5. El tram 4 s'obre a la dreta, tot baixant pels trams esglaonats. El tram 5 s'obre a l'esquerra.

Vista general del tram 4.

En aquest tram quan es parla d'esquerra o dreta es fa seguint la direcció que des de la confluència del tram 3 amb els trams perpendiculars descriu el visitant. Per aquesta raó l'esquerra o dreta del tram 4 és oposada a l'esquerra o dreta dels trams 5 i 6.

Aquest tram presenta les mateixes característiques constructives que la resta de trams documentats fins ara. Malgrat aquesta circumstància, entenem que en realitat els trams 1, 2 i 3 són d'accés a la galeria principal del refugi, tot hi que al ser construïts coetàniament fa que els murs dels tres primers trams i un dels murs de la resta de trams sigui coincident amb la seva identificació estratigràfica. Per aquest motiu, el mur esquerre d'aquest tram s'identifica amb la U.E. 114 i la volta dels trams 4 i 5, amb la U.E. 115, per la seva part, el mur dret del tram 4 correspon amb la paret dreta dels trams 1, 2 i 3, és a dir, s'identifica amb la U.E. 103.

Detall de l'armari i el rètol de perill pel pas de conduccions elèctriques. S'observen també la presència de dues llaunes a l'interior. Al marge inferior esquerra es fa palesa la presència de formigó líquid identificat amb la U.E. 111.

A diferència dels trams precedents, el tram 4 es caracteritza per presentar un paviment llis encimentat, U.E. 112. Les parets són d'obra vista on els maons es disposen en filades regulars lligats amb diferents tipus de ciment i cobert per una volta semicircular bastida amb maons. Les seves dimensions superen els 12 metres de longitud. Aquesta longitud de ben segur que era superior a la documentada, però la presència d'un reompliment de terra (U.E. 110) i unes filtracions de ciment (U.E. 111) que no foren extretes per motius de seguretat no permeteren documentar la totalitat d'aquest tram. Amb tot, l'alçada

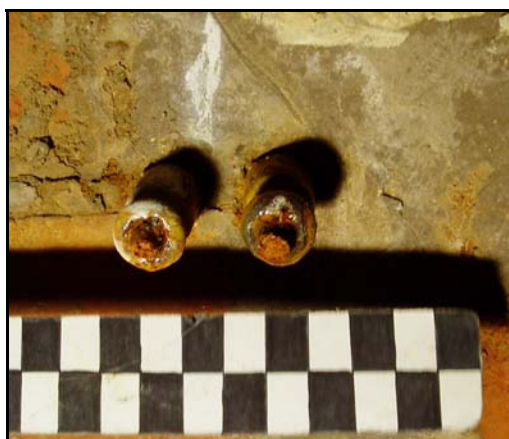
documentada en aquest tram es manté constant assolint un màxim de 2,06 m. L'amplada de la galeria de 1,5 metres també és regular en tot el tram.

Tot sembla indicar que la major amplada de la galeria i el paviment horitzontal d'aquest tram facilità que fos utilitzat com un punt d'estada i només de pas, durant els bombardejos. Tot hi no presentar cap vestigi d'estructures on romandre, la presència de grafits i incisions així sembla indicar-ho.

L'únic element localitzat en aquest tram, correspon a un armariet o arqueta situat a mà dreta. Aquesta obertura constructiva correspon a una caixa que vinculem amb la instal·lació elèctrica. Les seves dimensions són de 1,2 m d'obertura, amb una profunditat de 0,5 metres que és coincident amb la seva alçada. En origen presentava un marc de fusta, visible a la empremta deixada.

A part de la morfologia de l'armari, sembla reforçar aquest ús el fet d'existir un rètol advertint del perill que suposa tocar els cables o feinejar a l'interior de l'armari. Amb tot, la presència d'alteracions posteriors, identificades amb les U.E.'s 110 i 111, produïdes al construir un aparcament soterrani i la presència visible d'un cablejat posterior podrien desmentir aquest extrem. De no estar relacionat amb el circuit elèctric del refugi podria correspondre a un armariet per guardar reserves d'aliments o estris per ser utilitzats en cas de necessitat.

A més de l'armari, els elements localitzats en aquest tram es poden dividir en tres categories. Es localitzen diferents punts elèctrics, diferents grafits i incisions, i per últim fins a tres objectes metàl·lics.

Detall dels punts 16 i 17. Vista general del nus de suports elèctrics format a la confluència dels trams 3, 4 i 5.

Els punts elèctrics documentats en aquest sector són quatre. Seguint amb la enumeració proposada, s'identifiquen amb els números del 15 al 18. Aquests

suports corresponen a dues tipologies diferenciades, ja descrites anteriorment, les de suport individual i el suport triple.

En concret els suports 15 i 18 corresponen als dos suports triples, el 15 no conserva cap resistència i el 18 les conserva les tres. Per la seva part els suports 16 i 17 són individuals. En aquest punt, trobem un nus de distribució de la xarxa elèctrica. A part d'aquests suports documentats *in situ* s'han localitzat altres suports identificats amb els objectes metàl·lics fora del seu emplaçament original.

Els objectes metàl·lics localitzats en el tram 4 són tan sols tres. Seguint la numeració establerta corresponent per aquests objectes, s'identifiquen amb els números 20, 21 i 22. Aquest darrer està format per diferents suports dipositats sobre el paviment U.E. 112, alguns d'aquests suports poden provenir dels negatius localitzats al tram 3 i d'altres de la resta del tram 4. Detall de les llaunes 20 i 21.

Els altres dos objectes metàl·lics corresponen a dues llaunes localitzades a l'interior de l'armari ja descrit.

Detall dels grafits 47 i 49 que poden respondre a indicacions de l'aixecament topogràfic.

Per últim cal destacar la presència de diferents grafits, un total de setze, i una incisió. Dels 16 grafits identificats amb els números compresos entre el 46 i el 61, cinc d'ells en concret els grafits 47, 48, 49, 50 i 51 corresponen a grafits

realitzats amb carbonet que com molts d'altres, en els altres trams, tan poden ser inicials, "x" i "v", però que fàcilment podrien identificar-se com a punts topogràfics de l'aixecament realitzat el novembre de 1969. Amb tot, tampoc es pot descartar que puguin tenir un origen lúdic o siguin simples gargots.

Un segon grup està format per tres grafitos que es poden identificar com signatures, d'aquestes, els grafitos 46 i 57 són signatures llegibles mentre que el grafit 52 que sembla correspondre a una signatura és il·legible. Als grafitos 46 i 57 es pot llegir "Ricardo" i "Ventura" que identifiquem com a diferents persones que utilitzaren el refugi.

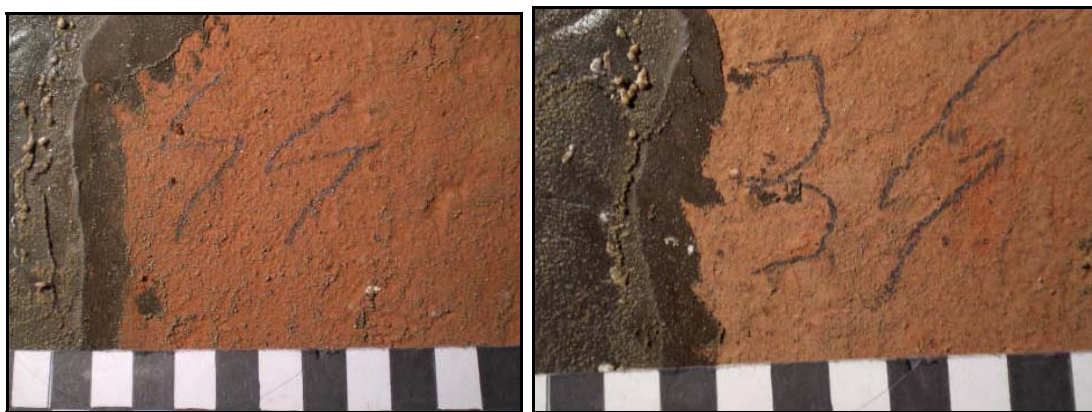

Signatura del grafit 46.

Signatura del grafit 52.

En el tercer grup de grafitos s'identifiquen diferents números. Aquests són els grafitos 53, 54, 55, 57 i 58 i malgrat no poder identificar cap operació matemàtica s'inclou en el grup genèric de grafitos aritmètics. En el grafit 53 s'observa el número "44"; en el grafit 54 es visible el número "34", ambdós realitzats molt possiblement per la mateixa persona. El grafit 55 correspon a un seguit de gargots entre els que s'identifiquen els números "161" i el "549". No sembla que formin part d'una operació aritmètica.

2 exemples de grafitos numerals el 53 i 54 on es llegeix "44" i "34" respectivament.

El grafit 57 correspon al número "82" i just a sota d'aquest es localitza el grafit 58 amb el número "62". Cap d'aquests grafits aclareix a que fa referència tot i que no es pot descartar que alguns puguin correspondre a l'aixecament topogràfic, sembla clar que la majoria devien tenir una altra finalitat que ens és desconeguda.

Grafit d'advertència grafit 56.

Detall del grafit 60.

Un quart grup de grafits correspon a l'anomenat grup de rètols d'advertiment o informatius. En concret dins d'aquest grup s'inclouen tres grafits, el 56, 59 i 60. El primer dels quals és el més clar i evident.

El grafit 56 és l'únic documentat, en tot el refugi, realitzat amb plantilla i amb pintures sobre una base de pintura blanca, creiem que fa referència al perill de manipular la xarxa elèctrica, es pot llegir "NO TOCAR PELIGRO DE MUERTE". Per la seva part el grafit 60 podria correspondre a un altre advertiment de perill, aquest està realitzat amb carbonet i per el que s'ha pogut identificar podria informar de la presència de cables de 125 volts de potència, també es pot llegir "NEUTRO". Malgrat haver inclòs aquí el grafit 59, aquest tan sols és llegible parcialment "el que copie" que fàcilment podria ser l'inici d'un advertiment, aquest grafit podria ser el clàssic grafit sense contingut o bretolada infantil.

Detall de la incisió 7.

Per últim cal citar la presència d'una incisió. En concret es tracta de la incisió 7. Aquesta es realitzà abans de coure el maó i es llegeix "688" sense que podem conèixer a quina quantitat fa referència.

5.5-Descripció del tram 5

Aquest tram presenta les mateixes característiques constructives que la resta de trams documentats fins ara. Pels motius assenyalats en l'apartat anterior, en aquest tram s'identifiquen la paret esquerra amb la U.E. 102, aquesta es correspon amb el mur esquerre dels trams 1, 2 i 3. La paret dreta d'aquest tram amb la U.E. 114 correspon a la paret esquerra del tram 4, i ambdós murs es troben coberts per la volta U.E. 115.

Detall de les restes de dos pilars dels bancs.

Vista general del tram 5.

El tram es caracteritza per presentar un paviment llis cimentat, U.E. 112 , parets d'obra vista on els maons es disposen en filades regulars lligats en diferents tipus de ciment i cobert per una volta semicircular bastida amb maons. Les seves dimensions superen els 10,8 metres de longitud. Aquest tram a més de la galeria principal, que és la prolongació del tram 4, presenta dues habitacions. Ja em exposat que els trams 3 i 4 malgrat no estar ideats com a punts d'estada foren utilitzats com a tals. L'únic tram que conserva estructures vinculades amb l'estada de persones dins del refugi és precisament el present tram. A més de les dues habitacions conserva quatre pilars adossats a la paret

dreta i dos pilars situats al mur esquerre, als que caldria sumar dos pilars més conservats a nivells d'empremta. Aquests pilars són les úniques restes preservades dels bancs habilitats per romandre a l'interior del refugi mentre les alarmes de bombardeig estiguessin actives.

Els pilars d'aquests bancs estan bastits emprant maons massissos. La seva planta és quadrada de 30x30 cm i la seva secció en origen era rectangular. Cap d'ells es preserva fins a l'alçada original. Els pilars disten entre ells dos metres. Els taulons que es degueren utilitzar havien de superar aquesta longitud i probablement assolir 2,4 m. L'existència de tan sols 6 bancs, tres a cada costat, d'aquestes dimensions donen cabuda a poc més de sis persones per banc i per tan solament donarien cabuda a trenta sis persones adultes que podrien ampliar-se fins a la quarantena si hi havia nens⁵. Aquesta circumstància ajuda a entendre per què d'altres zones no ideades com a àrees d'estada fossin emprades com a tal. Tenint present aquest fet, podem calcular una ocupació màxima de fins un centenar de persones.

Pocs metres més endavant es localitzen a mà esquerra l'espai de dues habitacions de planta rectangular. Aquestes deurien correspondre a dormitoris o sala d'infermeria.

Detall de part d'aquestes cambres.

---

⁵ El càlcul de capacitat s'ha realitzat partint de que un adult necessita uns 35 cm per seure, tenint en compte que a més de la llum entre pilars hi ha la superfície dels propis pilars obtenim els 2,4 m per banc i l'espai per 6 persones per banc.

Aquestes dues habitacions contigües amiden 2,1 m de llarg i 1,5 m d'amplada. En cap de les dues s'observen empremtes d'estructures annexes ni tampoc compten amb cap armariet o estructura que permeti concretar el seu ús. Amb tot, tenen les mides necessàries per ser utilitzades com a infermeria. Les dues sales estan separades per una portalada coronada amb una biga de fusta i probablement es podien individualitzar amb una simple cortina.

En el tram 5 es documenten diferents punts elèctrics, diversos objectes metàl·lics i grafit.

Els punts elèctrics documentats en aquest tram són 5, identificats amb els números 19 al 23. Aquests suports corresponen a dues tipologies diferenciades, ja descrites anteriorment, les de suport individual i el suport triple.

Suport elèctric 19.

Suport elèctric individual 22.

En concret, en els punts 19 i 23 són suports que originalment constaven amb 3 resistències de porcellana. El primer tan sols conserva dues d'aquestes resistències i el segon tan sols manté actualment un suport. La resta de suports documentats s'identifiquen amb els números 20, 21 i 22, tots tres són individuals.

Detall llaunes 18 i 19.

Els objectes metàl·lics localitzats en el tram 5 són tan sols dos, identificats amb els números 18 i 19. El primer d'ells es localitzà a la cantonada dreta de la habitació 2, la més interior. El segon estava dipositat al costat d'un dels pilars documentats. En tots dos casos es tracta de llaunes de conserves cilíndriques metàl·liques de planta circular. Com en tots els casos documentats en el refugi no s'han conservat els etiquetatges originals.

Els grafitos documentats són 17 i corresponen als grafitos documentats amb el diferencial comprès entre el 29 i el 45. Quantitativament, aquesta és la zona on més grafitos s'han documentat. La tipologia de grafitos és força coincident amb les tipologies exposades en el transcurs del present estudi. D'aquests disset grafitos quinze es localitzen a les zones on hi ha els pilars dels bancs. Aquesta circumstància reforça la coetaneïtat del grafit amb el període d'utilització del refugi com a tal. Tan sols dos grafitos, el 36 i 37 es localitzen a la primera de les habitacions citades. La distribució dels grafitos en el tram podria explicar fins i tot la distribució de les fonts de llum.

Per situació s'observen dos grans grups de grafitos. La primera concentració inclou fins cinc grafitos (entre el 29 i el 33). El segon gran grup està format per quatre grafitos (entre el 38 i 41). Aquests es localitzen a la paret dreta (U.E. 114). El tercer grup se situa just a la paret del davant del primer grup i està format per tres grafitos (entre el 43 i el 45). Altres dos grups documentats estan format per dos grafitos, entre ells, en el mur de davant del segon i tercer grup hi ha els grafitos 34 i 35. L'altre d'aquests grups de dos grafitos es localitza a la primera de les habitacions. Per últim, el grafit 42, se situa entre el segon i el tercer grup.

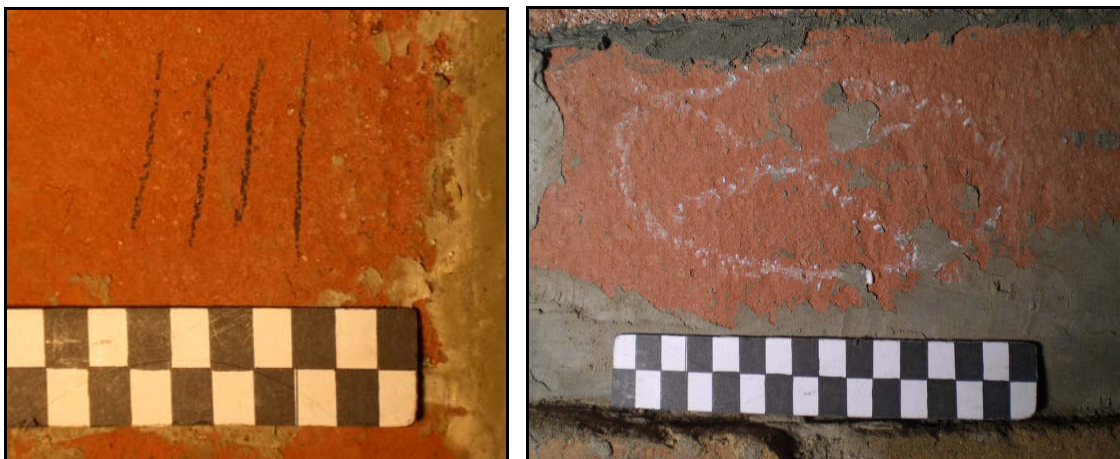

Detall dels grafitos 29 i 31 on es llegeix "refugi CNT" i "REFUGI".

Les tipologies documentades són la pràctica totalitat de les existents al refugi. Els grafitis de caràcter informatiu es concentren al costat de la confluència de la galeria principal amb la galeria esglaonada. En aquest punt es documenta un dels grafitis més significatius del refugi, s'hi pot llegir "refugi CNT". Aquest és el grafit 29 i està realitzat amb carbonet.

El segon grafit que considerem informatiu és el grafit 31 aquest també està fet amb carbonet i s'identifica la paraula "REFUGI" en majúscules. Probablement el grafit 30 també s'inclouria en els grafitis de caràcter informatiu però el seu estat de conservació el fa del tot il·legible, s'observen traços de carbonet que sumat a la seva situació entre els dos grafitis descrits podrien ser les sigles de CNT.

Un segon grup tipològic el formen els grafitis 32, 38, 39 i 42. Aquests corresponen a grafitis realitzats amb carbonet i amb guix, que com molts d'altres, en els altres trams, tan poden ser inicials, "x", però que fàcilment podrien identificar-se com a punts topogràfics de l'aixecament realitzat el novembre de 1969. Amb tot, tampoc es pot descartar que puguin tenir un origen lúdic o siguin simples gargots.

Detalls del grafitis 32 i 38.

Un tercer grup el formen els grafitis 36, 37, 40 i 41. Aquests s'inclouen en els anomenats grafitis aritmètics. En aquests grafitis els protagonistes són els números i operacions aritmètiques. Així en el grafit 36 es llegeix "245 4"; en el grafit 37 "234", en el grafit 41 "235". L'últim grafit aritmètic correspon al grafit 40. Aquest presenta dues línies numèriques. Probablement, malgrat no observar-ne cap signe aritmètic, es tracta d'una suma o una resta. Tampoc no es pot observar el resultat. La primera xifra és "139" i la segona "76" si fos una

suma el resultat fora 215, si fos una resta, 63. Cal destacar que les xifres documentades en aquest tram es troben totes elles molt pròximes, 234, 235, 245, 215... Amb tot, desconeixem a que fan referència. No sabem si poden tenir relació amb l'aixecament topogràfic, amb la profunditat o longitud del refugi, amb les quantitats de materials emprats, i no podem decantar-nos per cap de les possibles hipòtesis.

Detall del grafit 36 i 40 que corresponen a grafit aritmètics.

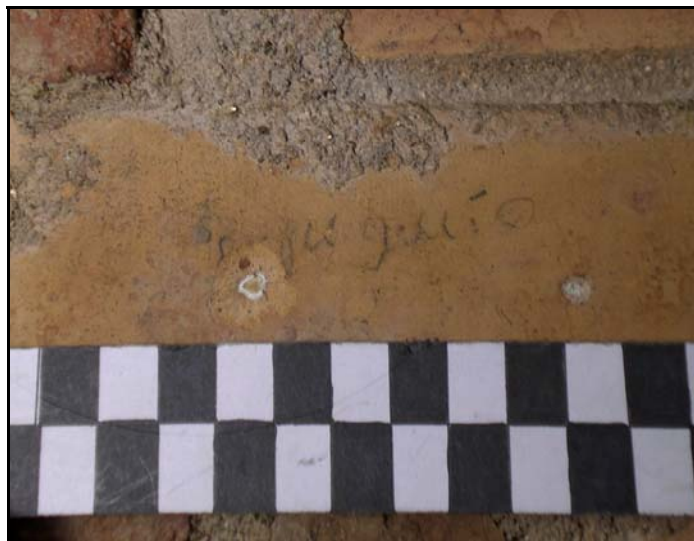
Una altra de les tipologies documentades correspon a les signatures. Aquestes signatures foren realitzades probablement en el moment d'us del refugi i fins hi tot constatem reparacions posteriors a la realització dels grafit. Aquesta circumstància que es podria vincular amb una restauració posterior la relacionem directament en les tasques de manteniment i reparació constants que tenien aquests equipaments comunals. En el grafit 45 es poden identificar un mínim de dos noms, "Maria" i "Margarita". Com en tots els exemples registrats, les signatures no van acompanyades de la data de realització de les mateixes.

En el grafit 45 és ben visible les taques de morter posteriors a la realització dels grafit.

Un altre dels grafits que em inclòs dins d'aquest apartat de signatures és el grafit 44. Aquest està realitzat amb carbonet i s'identifica "eugenio".

Detall del grafit 44.

Dins de la tipologia registrada en aquest refugi hi figuren els grafits artístics. Dins d'aquesta tipologia s'inclouen els grafits en els quals s'observen dibuixos. En el tram 5 se'n documenten dos, els grafits 34 i 43. El grafit 43 és realitzat amb carbonet. El grafit 34 està realitzat amb sutja. Malgrat que s'identifica el grafit 33 amb la tipologia d'inicials, els grafits que reproduïxen lletres que poden correspondre a inicials de noms, creiem que podria incloure'l en aquest apartat per utilitzar el mateix material i similitud de traç entre els grafits 33 i 34.

Vista del grafit 34.

Detall del grafit 33 on s'observa "N".

Un últim apartat el forma el grafit 35 inclòs dins dels grafits d'oci. Aquest grafit s'identifica com el resultat d'un joc. Està realitzat amb carbonet i podria ser el

taulell d'un tres en ratlla. Malgrat aquesta interpretació, el fet de trobar-lo a la paret no permet descartar d'altres utilitats.

Detall del grafit 35 on s'endevina un taulell de joc.

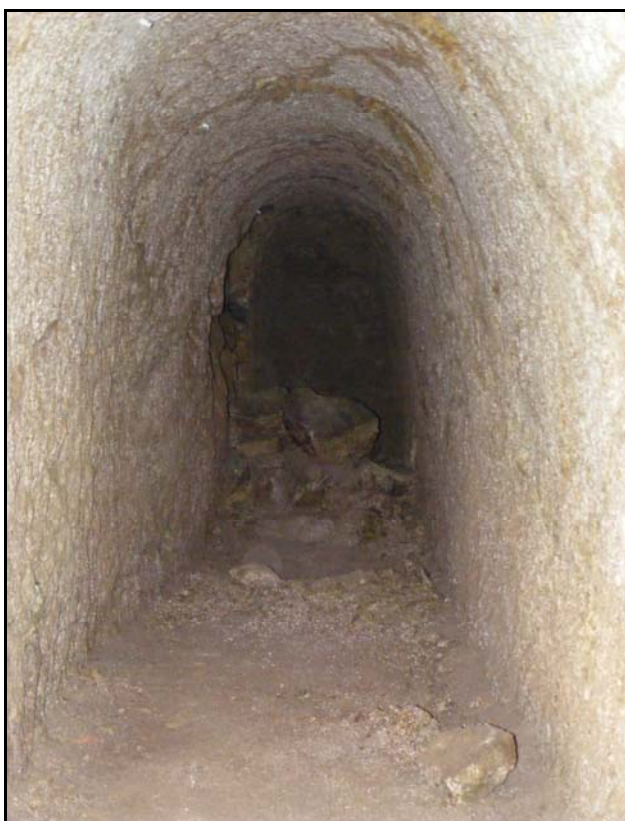
El tram 5 restà inacabat. La intenció dels constructors era prolongar-lo més enllà dels límits actuals. Després d'una excavació inicial (U.E. 100) la galeria de mina s'ampliava retallant i ampliant la galeria inicial (U.E. 101). Un cop extret el material sobrant es procedia a bastir els murs utilitzant els maons i el ciment per posteriorment construir la volta que tenia com a finalitat reforçar el sostre excavat impeding la caiguda de fragments de roca. Posteriorment es procedia a instal·lar el paviment de ciment que un cop sec ja era transitable. Evidentment tots aquests passos requerien d'una planificació arquitectònica. El fet que es construís per mòduls o trams no esdevé estranya en aquest tipus d'element subterrani. L'estabilitat del subsòl facilità en gran mesura que el refugi pogués ser construït.

Vista des del tram 6 de la secció resultant del tram 5.

5.6-Descripció del tram 6

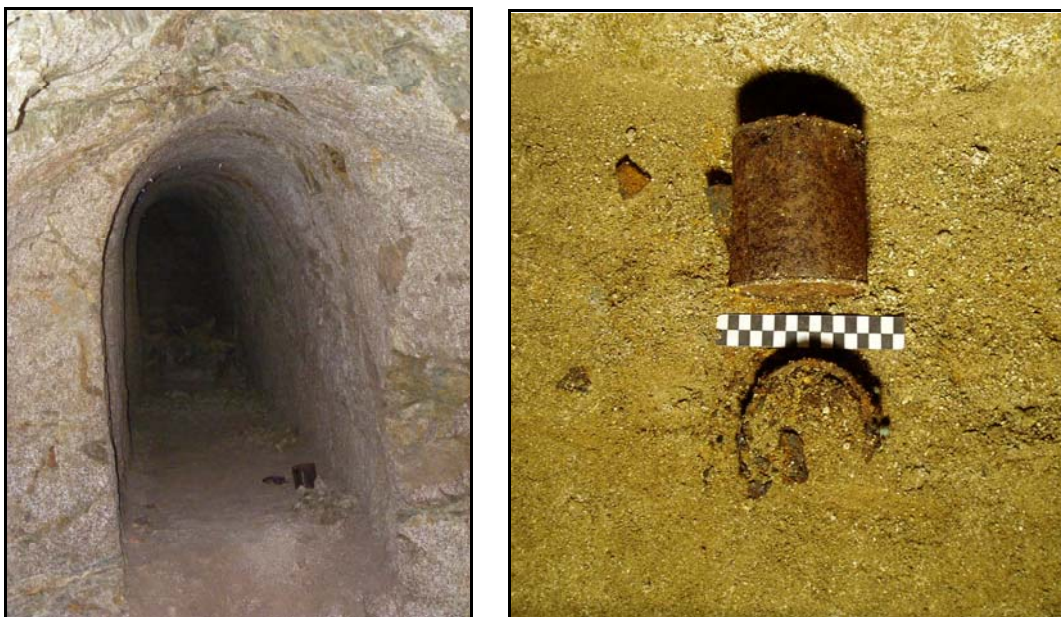
El tram 6 s'inicia en el punt en el que la galeria no presenta ja el revestiment d'obra al sostre i a les parets. Aquest fet ens permet documentar els dos processos d'obertura del refugi (U.E.'s 100 i 101). A més facilita la comprensió del sistema constructiu del refugi i permet identificar les diferents accions constructives ja descrites. L'estat de conservació d'aquest tram és força bo tot i que s'observen algunes esllavissades. Podríem dividir aquest tram en dos subtrams, el primer correspondria al tram que ja presenta l'amplada necessària per construir els murs que serien la prolongació del tram 5. Aquesta ampliació de la galeria consisteix en assolir els 2 metres d'amplada, aquesta està documentada al llarg de quatre metres. El segon subtram correspon a la galeria que amb unes dimensions més estretes, una amplada d'un metre, es prolonga uns tretze metres més. La suma dels dos subtrams correspon a la galeria que restà inacabada. La totalitat del tram 6 es caracteritza per no presentar un paviment regular i realitzat amb ciment, però sí que es documenta un nivell de circulació (U.E.113) format per part dels materials geològics extrets. Aquest és l'únic tram que permet observar clarament el subsòl geològic del refugi format per granit força disgregat i sauló amb importants estrats de pissarres i licorella.

Vista de la part final del tram 6.

A diferència dels trams anteriors en el tram 6 no es documenta cap grafit. En canvi si s'han documentat diferents objectes metàl·lics. En concret un objecte al primer subtram i dos més en el segon i últim.

Vista general del segon subtram amb les llaunes 15 i 16 i un detall d'aquestes.

Els tres objectes metàl·lics documentats corresponen a llaunes cilíndriques de diferents mides i en diferents estats de conservació. Estan identificades amb els números 15, 16 i 17.

Els punts de llum documentats son cinc. Tots ells coincideixen en ser suports individuals amb una sola resistència documentada.

Vista dels suports 24,25 i 26.

La presència d'aquests suports ens permet afirmar que malgrat no estar acabat el refugi, la xarxa elèctrica arribava a tots els trams. Aquest fet ens permet afirmar que mentre es realitzava l'excavació del refugi es comptava amb il·luminació elèctrica o com a mínim hi havia la possibilitat d'utilitzar-la.

6- Conclusions

L'estat de conservació de la galeria es molt bo. Aquesta circumstància i la presència de reparacions i taques de morter sobre alguns dels grafitis podrien fer pensar que aquest refugi podria haver estat restaurat molt després de la fi de la guerra. Però si pensem que qualsevol patologia d'assentament del terreny que fos observada mentre aquest refugi estigué en actiu, de ben segur que seria reparada pels mateixos operaris que construïen progressivament el refugi, ens decantem per creure que són actuacions coetànies i no fruit d'una restauració posterior. A més, la continuïtat de les obres d'excavació i d'ampliació del refugi mentre durà la guerra ens fa reforçar aquesta hipòtesis. Els diferents materials emprats i l'alternança dels mateixos creiem que responen a les dificultats existents per aconseguir materials de construcció en aquell moment. La diversitat de mides i alçades dels diferents trams s'expliquen per la urgència de la construcció d'aquests refugis, malgrat que comptaren amb els suports tècnics existents no hem d'oblidar que els refugis es bastiren entre els veïns que després l'utilitzarien. La proximitat al Mas Guinardó ocupat en temps de Guerra per milicians, explica la necessitat de crear aquest refugi i probablement els contactes utilitzats per aconseguir els materials de construcció. Els més de 60 grafitis documentats en bona part són del moment d'utilització com a refugi tot i que de ben segur algun és força més modern. Així mateix les llaunes documentades no tenen per què ser coetànies a la utilització de la galeria com a refugi. Aquestes deixalles estarien contradient les normatives vigents que així ho remarcaven, amb tot, no podem descartar que en realitat fossin les restes de les últimes ocupacions realitzades a les acaballes de la Guerra Civil.

Tot i ser una estructura excavada i bastida durant la Guerra Civil, sabem que l'accés al refugi s'obri en diferents ocasions després d'acabada la guerra.

Si parlem de fases documentades podríem establir un mínim de tres moments. El primer correspon indubtablement als anys de la Guerra Civil i concretament els anys 1937, 38 i 39. Després de la Guerra els accessos de molts refugis foren tancats i sovint caigueren en l'oblit. En aquest cas sabem que l'any 1969 fou visitat i topografiat pels serveis tècnics de Protecció civil. Possiblement una part dels grafitis poden ser indicacions necessàries per la topografia del refugi.

Amb anterioritat a la present intervenció degué existir un altre moment en el qual el refugi fou accessible. En el moment en què al construir un edifici veí es trobaren amb part del present refugi. Segons la topografia del 1969 ja una part del refugi estava reblert amb terres però pogueren documentar dos accessos que avui semblen perduts. Aquest fet ens indica una tercera fase en que fou accessible el refugi amb anterioritat a la present intervenció. Les restes documentades poden ser fruit dels diferents moments en que fou accessible el refugi. En aquest sentit ens decantem per creure que essencialment els grafitos en bona part són del període d'utilització com a refugi. Amb tot no descartem i fins i tot creiem que una part d'aquests foren realitzats pels tècnics que realitzaren la topografia, sobretot els realitzats amb guix i alguns dels realitzats amb carbonet que poden assenyalar punts topogràfics. Algun dels altres grafitos poden ser inclús posterior com el del retolador indeleble. L'absència d'alguns punts elèctrics i el seu cablejat també pot ser fruit d'algunes espoliacions realitzades o bé a la fi de la Guerra Civil o bé en els diferents moments en que fou accessible.

La documentació exhaustiva de tots els elements arquitectònics o materials ajuden a mantenir viva la memòria d'un patrimoni d'elevat valor històric. Gràcies a actuacions com aquesta, la memòria de tots els que patiren els bombardejos no caurà en el oblit.

7.- Documentació generada

La informació i dades generades al llarg de la intervenció de documentació d'aquest refugi antiaeri es resumeix amb un seguit de quadres que amb la intenció de fer més fàcil l'estudi de tots aquells elements localitzats s'han confeccionat al llarg de les tasques de documentació i que es veuen reflectits en la planimetria annexa a la memòria.

La documentació i la confecció dels diferents quadres segons la naturalesa dels elements a documentar s'ha fet seguint el criteri de numeració correlativa segons la tipologia de cada element. És a dir, els objectes metàl·lics disposats sobre els paviments segueixen una numeració correlativa de l'1 en endavant. El mateix criteri s'ha utilitzat, pels grafitos, per les incisions, pels punts elèctrics...

7.1.-QUADRE 1: Objectes metàl·lics

Nº	Descripció	Situació	Distància	Esglaó/Tram	Observacions
1	Galleda	Costat dret	146 cm	Esglaó 19/ 2B	Distància inici esglaó
2	Llauna	Costat esq.	165 cm	Esglaó 19/ 2B	Distància inici esglaó
3	Llauna	Costat esq.	170 cm	Esglaó 19/ 2B	Distància inici esglaó
4	Llauna	Costat esq.	200 cm	Esglaó 19/ 2B	Distància inici esglaó
5	Llauna	Costat dret	15 cm	Esglaó 20/ 2C	Distància inici esglaó
6	Llauna de sardines	Costat esq.	27 cm	Esglaó 20/ 2C	Distància inici esglaó
7	Llauna	Costat esq.	96 cm	Esglaó 20/ 2C	Distància inici esglaó
8	Punt de llum	Costat dret	8 cm	Esglaó 21/ 2C	Distància inici esglaó
9	Llauna cilíndrica gran	Costat dret	103 cm	Esglaó 21/ 2C	Distància inici esglaó
10	Llauna	Costat esq.	9 cm	Esglaó 22/ 2C	Distància inici esglaó
11	Llauna	Costat esq.	60 cm	Esglaó 22/ 2C	Distància inici esglaó
12	Cèrcol	Costat esq.	130 cm	Esglaó 22/ 2C	Distància inici esglaó
13	Llauna cilíndrica petita	Costat esq.	147 cm	Esglaó 22/ 2C	Distància inici esglaó
14	Llauna	Costat dret	184 cm	Esglaó 22/ 2C	Distància inici esglaó
15	Llauna	Costat dret	192 cm	Tram 6	Distància inici

					part estreta
16	Llauna	Costat dret	192 cm	Tram 6	Distància inici part estreta
17	Llauna	Costat esq.	158 cm	Tram 6	Distància final part ample
18	Llauna	Cantonada dreta,	0 cm	Tram 5, hab. Dreta (2)	Cantonada dreta al costat oposat porta
19	Llauna	Costat dret	246 cm	Tram 5	Distància final Tram 5
20	Llauna	Costat dret	905 cm	Tram 4	Distància inici Tram 4
21	Llauna de sardines	Costat dret	905 cm	Tram 4	Distància inici Tram 4
22	Punts de llum	Costat dret	020 cm	Tram 4	Distància inici Tram 4

* Tots els objectes documentats han estat recollits i estan inclosos en l'inventari de materials general de la intervenció arqueològica.

7.2.- QUADRE 2: ESGLAONS

Nº ESGLAÓ	LLARGADA (cm)	ALÇADA (cm)	TRAM	OBSERVACIONS
1	61	17	1	Conservat a nivell empremta
2	61	17	1	Conservat parcialment
3	61	17	1	
4	54	17	1	
5	53	17	1	
6	53	16	1	
7	53	17	1	
8	54	17	1	
9	53	16	1	

10	53	18	1	
11	52	17	1	
12	53	17	1	
13	53	17	1	
14	145 màx.	12	1 – 2	Transició tram 1 a 2. Planta Trapezoïdal
15	250 màx./210 mín.	17	2A	
16	197	20	2A	
17	220	20	2A	
18	202	20	2B	
19	220	18	2B	Localitzada 1 galleda i 3 llaunes
20	203	19	2C	Localitzades 3 llaunes
21	200	17	2C	Localitzada 1 punt de llum al terra i 1 llaunes
22	200	17	2C	Localitzades 4 llaunes i 1 cèrcol
23	199	20	2C	
24	200	20	2C	
25	202	19	2C	
26	210 dret/175 esq.	16	2C	Transició Tram 2 a 3
27	196	17	3	
28	204	15	3	
29	201	18	3	
30	202	18	3	
31	237	16	3	
32	376	2	3	

7.3.- QUADRE 3: PUNTS ELÈCTRICS

Nº	TRAM	Z (m)	Distància des inici tram (m)	Paret	Observacions
1	2A	1,62	1,77	Dreta	2 resistències + 1 n/c
2	2A	1,75	4,62	Dreta	3 resistències
3	2B	1,63	1,60	Dreta	2 resistències
4	2B	1,73	1,87	Dreta	3 resistències
5	2C	1,72	1,66	Dreta	3 resistències
6	2C	1,62	4,54	Dreta	2 resistències + 1 n/c
7	2C	1,65	8	Dreta	2 resistències + 1 n/c
8	2C	1,73	11,14	Dreta	2 resistències + 1 n/c
9	2C	1,64	14,60	Dreta	3 resistències
10	3	1,83	7,33	Dreta	1 resistència
11	3	1,84	7,33	Dreta	1 resistència
12	3	1,72	7,68	Dreta	3 resistències
13	3	1,80	11,12	Dreta	2 resistències + 1 n/c
14	3	1,95	14,00	Esquerra	Sense resistències (possible punt de llum)
15	4	1'85	1	Dreta	0 resistències +3 n/c
16	4	2,08	0,45	Dreta	1 resistència
17	4	2,08	0,45	Dreta	1 resistència
18	4	2,05	0,45	Dreta	3 resistències
19	5	1,80	0	Esquerra	2 resistències+ 1 n/c
20	5	2,12	9,67	Esquerra	1 resistència
21	5	1,97	9,67	Esquerra	1 resistència
22	5	1,97	9,65	Esquerra	1 resistència
23	5	1,85	9,62	Esquerra	1 resistències + 2 n/c
24	6	1,66	4,99	Esquerra	1 resistència
25	6	1,66	6,09	Esquerra	1 resistència
26	6	1,82	6,09	Dreta	1 resistència
27	6	1,80	6,09	Esquerra	1 resistència
28	6	1,71	5,29	Esquerra	1 resistència

n/c No Conservada

7.4.- QUADRE 4: ALTRES ELEMENTS

Nº	TIPUS ELEMENT	TRAM	Distància des inici tram (m)	Paret	Observacions
1	Sondeig geotècnic	1	3,55	Esquerra	
2	Arqueta	2B	2,48	Mig del Paviment	30 x 30 cm
3	Armariet	4	10,49	Dreta	120 x 50 x 50 cm

7.5.- QUADRE 5: GRAFITS

Nº	TIPUS	TRAM	Z (m)	Distancia inici tram (m)	Paret	Transcripció
1	Grafit	2A	1,34	1,16	Dreta	V
2	Grafit	2A	1,40	3,07	Esquerra	
3	Grafit	2A	0,98	4,28	Esquerra	CACA- CASA
4	Grafit	2A	1,55	6,60	Esquerra	///
5	Grafit	2A	1,36	7,12	Esquerra	
6	Grafit	2B	1,44	2,75	Dreta	
7	Grafit	2C	1,40	8,74	Dreta	
8	Grafit	2C	1,60	9	Dreta	// X // X //
9	Grafit	2C	1,28	9,19	Dreta	108+15
10	Grafit	2C	1,37	10,73	Dreta	
11	Grafit	2C	1,30	12,80	Dreta	
12	Grafit	2C	1,26	12,78	Esquerra	
13	Grafit	2C	1,53	3,53	Esquerra	
14	Grafit	3	0,54	2,38	Esquerra	J.J.G.L.
15	Grafit	3	1,32	7,78	Dreta	1 1/2
16	Grafit	3	1,27	8,08	Dreta	JJ
17	Grafit	3	0,30	10,95	Dreta	X
18	Grafit	3	1,32	12,43	Esquerra	X
19	Grafit	3	1,34	12,70	Dreta	X

20	Grafit	3	1,41	13,64	Dreta	J. Güell Rafols
21	Grafit	3	1,28	13,76	Dreta	Joan Güell
22	Grafit	3	1,54	14,40	Dreta	54 76+142=218
23	Grafit	3	1,80	14,31	Esquerra	
24	Grafit	3	1,29	13,54	Esquerra	Joaquin Bobero Quim
25	Grafit	3	1,24	13,54	Esquerra	Joaquim
26	Grafit	3	1,12	13,84	Esquerra	
27	Grafit	3	1,07	14,82	Esquerra	
28	Grafit	3	1,07	14,14	Esquerra	
29	Grafit	5	1,35	0,39	Esquerra	refugi CNT
30	Grafit	5	1,35	0,52	Esquerra	
31	Grafit	5	1,35	0,60	Esquerra	REFUGI
32	Grafit	5	1,50	1,08	Esquerra	////
33	Grafit	5	1,60	1,25	Esquerra	N
34	Grafit	5	1,40	3,94	Esquerra	
35	Grafit	5	0,24	4,44	Esquerra	X
36	Grafit	5	1,43	1,40(HAB1)	Esquerra	245
37	Grafit	5	1,29	1,16	Esquerra	234
38	Grafit	5	1,40	6,3	Dreta	X
39	Grafit	5	0,84	6,15	Dreta	X
40	Grafit	5	1,40	5,92	Dreta	139 76=
41	Grafit	5	1,16	6,10	Dreta	235
42	Grafit	5	1,38	3,99	Dreta	
43	Grafit	5	1,30	0,53	Dreta	
44	Grafit	5	1,20	0,52	Dreta	eugenio
45	Grafit	5	1,07	0,54	Dreta	Maria Margarita
46	Grafit	4	1,30	0,90	Esquerra	ricardo
47	Grafit	4	1,01	3,73	Esquerra	X
48	Grafit	4	0,84	3,73	Esquerra	<u>V</u>
49	Grafit	4	0,61	3,73	Esquerra	X
50	Grafit	4	0,40	3,73	Esquerra	X

51	Grafit	4	0,32	3,75	Esquerra	X
52	Grafit	4	0,05	3,77	Esquerra	Jose
53	Grafit	4	1,45	8,04	Esquerra	44
54	Grafit	4	1,53	8,04	Esquerra	34
55	Grafit	4	0,78	8,04	Esquerra	161 549
56	Grafit	4	0,86	10,59	Dreta	NO TOCAR PE- LIGRO DE MUERTE
57	Grafit	4	0,72	6,57	Dreta	82 Ventura
58	Grafit	4	0,78	6,57	Dreta	62
59	Grafit	4	1,68	3,43	Dreta	El que copia
60	Grafit	4	1,49	1	Dreta	Edu NEUTRO CORCO 125
61	Grafit	4	1,42	0,80	Dreta	

7.6.- QUADRE 6: INCISIONS

Nº	TIPUS	TRAM	Z (m)	Distancia des inici tram (m)	Paret	Transcripció
1	Incisió	2A	1,63	2,93	Esquerra	X
2	Incisió	2A	1,40	5,44	Esquerra	N
3	Incisió	3	1,68	14,14	Esquerra	
4	Incisió	5	1,34	5,40	Dreta	
5	Incisió	5	1,34	5,02	Dreta	
6	Incisió	5	1,35	0,42	Dreta	
7	Incisió	4	1,74	7,57	Dreta	

8.- Bibliografia

Albertí, Santiago; Albertí, Elisenda "Perill de bombardeig. Barcelona sota les bombes (1936-1939), Barcelona, Albertí Editor S.L. 2004

VVAA "El Poble Sec (1936-1939) Un barri en guerra" CERHISEC. Barcelona. 2008

ANNEX III

LLISTAT FOTOGRÀFIC

ANNEX IV

INVENTARI DE MATERIALS

ANNEX V

PLANIMETRIA

9.- Planimetria

- **Plànol 1:** Plànol de situació. Esc. 1:1000.
- **Plànol 2:** Planta general de la galeria. Esc. 1:200.
- **Plànol 3:** Planta general dels elements documentats. Esc. 1:100.
- **Plànol 4:** Planta general dels elements documentats: Trams 1 i 2A. Esc. 1:50.
- **Plànol 5:** Planta general dels elements documentats: Trams 2B i 2C. Esc. 1:50.
- **Plànol 6:** Planta general dels elements documentats: Trams 3, 4 i 5. Esc. 1:50.
- **Plànol 7:** Planta general dels elements documentats: Trams 4 i 5. Esc. 1:50.
- **Plànol 8:** Planta general dels elements documentats: Trams 5 i 6. Esc. 1:50.
- **Plànol 9:** Planta general dels elements documentats: Objectes metàl·lics. Esc. 1:100.
- **Plànol 10:** Planta general dels elements documentats: Grafits. Esc. 1:100.
- **Plànol 11:** Planta general dels elements documentats: Incisions. Esc. 1:100.
- **Plànol 12:** Planta general dels elements documentats: Punts elèctrics. Esc. 1:100.
- **Plànol 13:** Seccions A-A' B-B' C-C' i D-D'. Esc. 1:50.

PLANIMETRIA

Plànol 01: Planta general de situació de la zona de la intervenció. Escala 1:1000.

Plànol 02: Planta de les estructures documentades durant la intervenció. Escala 1: 200

Plànol 03: Planta de les estructures documentades a l'interior del mas. Escala 1: 50.

Plànol 04: Planta de les estructures documentades a la zona occidental del mas. Escala 1: 50.

Plànol 05: Planta de les estructures documentades a la zona oriental del mas. Escala 1: 50

Plànol 06: Planta de les estructures cobertes o desmuntades parcialment de l'interior del mas. Escala 1:50

Plànol 07: Planta de les estructures cobertes o desmuntades parcialment de la zona occidental. Escala 1:50

Plànol 08: Planta de les estructures cobertes o desmuntades parcialment de la zona oriental. Escala 1:50

Plànol 09: Planta soterrani del mas amb les cales parietals realitzades i les relacions estratigràfiques. Escala 1:75

Plànol 10: Planta baixa del mas amb les cales parietals realitzades i les relacions estratigràfiques. Escala 1:100

Plànol 11: Planta primera del mas amb les cales parietals realitzades i les relacions estratigràfiques. Escala 1:100

Plànol 12: Planta segona del mas amb les cales parietals realitzades i les relacions estratigràfiques. Escala 1:100.

Plànol 13: Secció de l'interior del mas. Escala 1:50

Plànol 14: Planta soterrani de l'edifici amb la diferenciació cromàtica dels murs segons fases constructives. Escala 1:75

Plànol 15: Planta baixa de l'edifici amb la diferenciació cromàtica dels murs segons fases constructives. Escala 1:100

Plànol 16: Planta primera de l'edifici amb la diferenciació cromàtica dels murs segons fases constructives. Escala 1:100

Plànol 17: Planta segona de l'edifici amb la diferenciació cromàtica dels murs segons fases constructives. Escala 1:100

Plànol 18: Planta. Fase I. Segles XIV-XVI. Escala 1:100

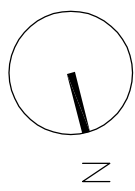
Plànol 19: Planta. Fase II. Segle XVII. Escala 1:200

Plànol 20: Planta. Fase IIa. Segles XVII-XVIII. Escala 1:250

Plànol 21: Planta. Fase III. Segles XVIII-XIX. Escala 1:250

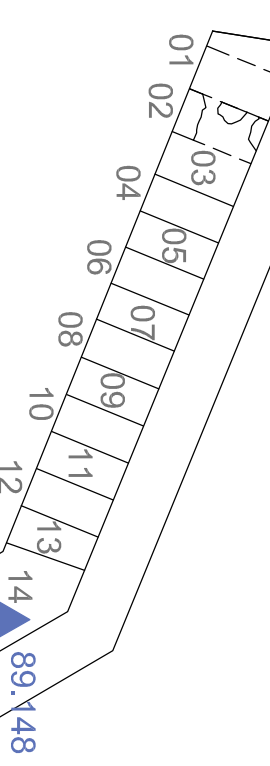
Plànol 22: Planta. Fase IV. Segles XIX-XX. Escala 1: 250

Accés

TRAM 1

TRAM 2A

TRAM 2B

TRAM 2C

TRAM 3

TRAM 4

TRAM 5

TRAM 6

PILARS DELS BANCS

Punt elèctric 1

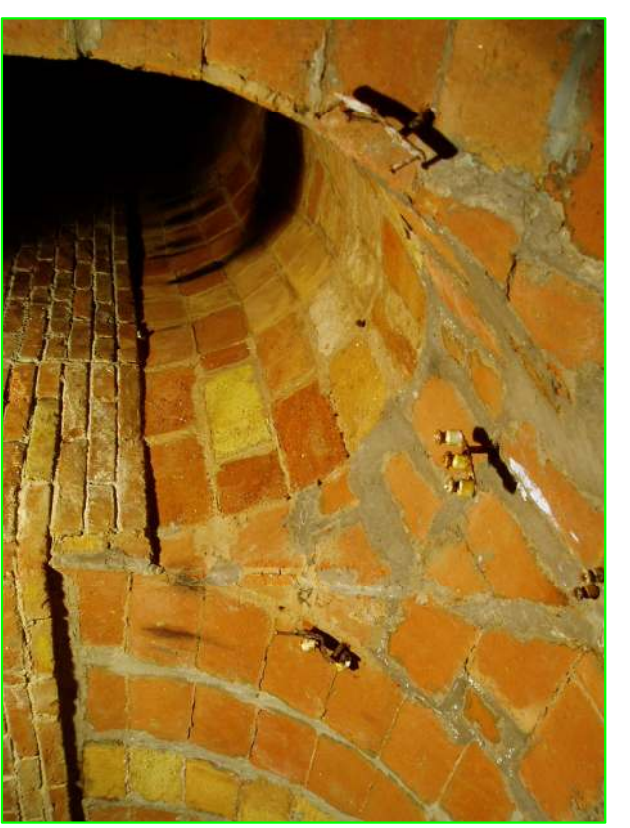
Punt elèctric 2

Punt elèctric 12

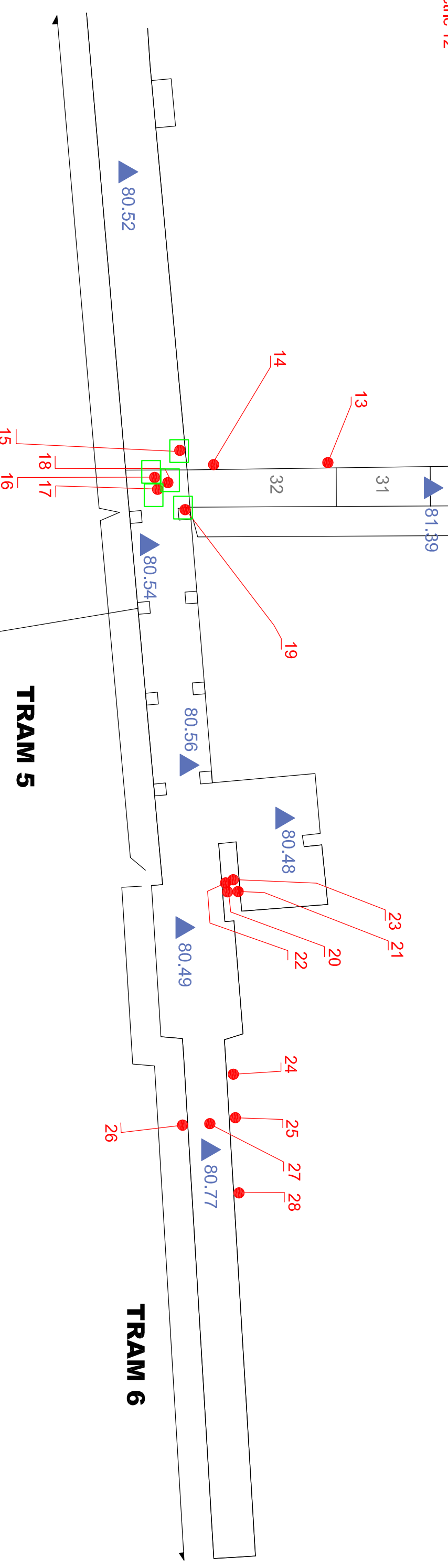

Punt elèctric 6

Punts elèctrics del 15 al 19

- PUNTS ELÈCTRICS
- NUMERACIÓ DELS ESGLAONS
- NUMERACIÓ DELS TRAMS
- ▲ COTES ALTIMÈTRIQUES

Arqueologia
ARQUITECTENÇA
Sovissat Cultural SL

C/ Artic del Guinató 1-151, c/ Maspons i Llibrer 2-12 (Mas Guinard)
Codi MHCB: 035109, Estatut Refugi 312-3
Barcelona, Barcelona

PLANTA GENERAL DELS ELEMENTS DOCUMENTATS - LLUMS

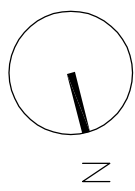
DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA: Jordi Morea (Arqueodivisió SCSL)
AUTOR DE L'ESTUDI: Oriol Aoshó (Arqueodivisió SCSL)

DIGITALITZACIÓ: Maria Pujals
Ismahel Verde

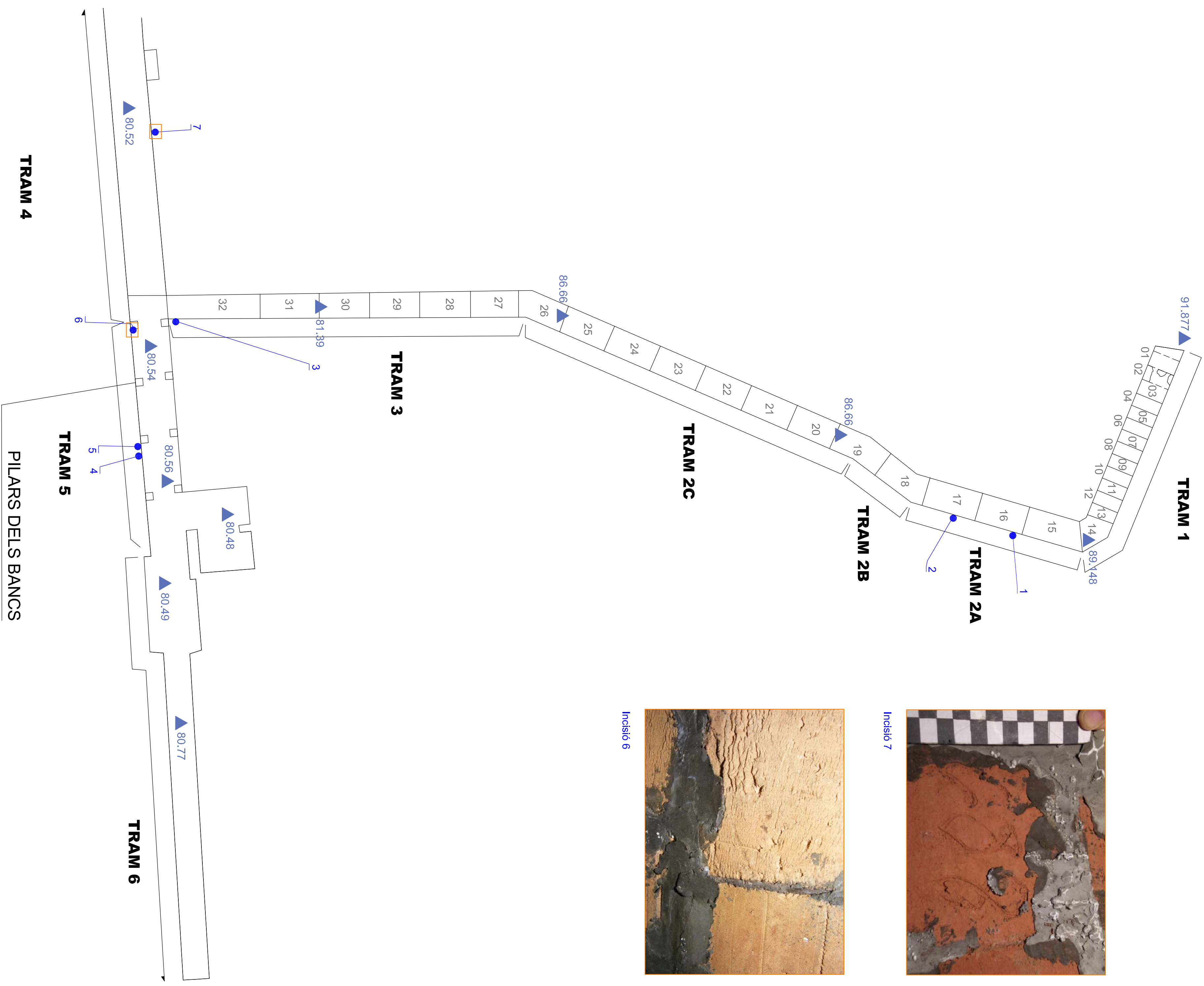
BASE TOPOGRÀFICA: escala 1:100
ANNEX 1
Cedida per Cols i Claret SL.

MEMÒRIA ANNEX 1
12

Accés

Incisió 7

Incisió 6

- INCISIONS
- NUMERACIÓ DELS ESGLAONS
- NUMERACIÓ DELS TRAMS
- ▲ COTES ALTIMÈTRIQUES

Arqueologia
ARQUITECTENÇA
Societat Cultural SL

C/ Antic del Guixardó 1-151, c/ Maspons i Llibrés 2-12 (Mas Guinardó)
Codi MHCB 035109, Estatut Refugi 312-3
Barcelona, Barcelona

PLANTA GENERAL DELS ELEMENTS DOCUMENTATS - INCISIONS

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA: Jordi Morea (Arqueodèndia SCSL)
AUTOR DE L'ESTUDI: Oriol Aoshó (Arqueodèndia SCSL)

DIGITALITZACIÓ: Maria Pujals
Ismahel Verde

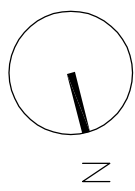
BASE TOPOGRÀFICA: escala 1:100
ANNEX 1
Cedida per Cols i Claret SL.

NOVEMBRE 2009

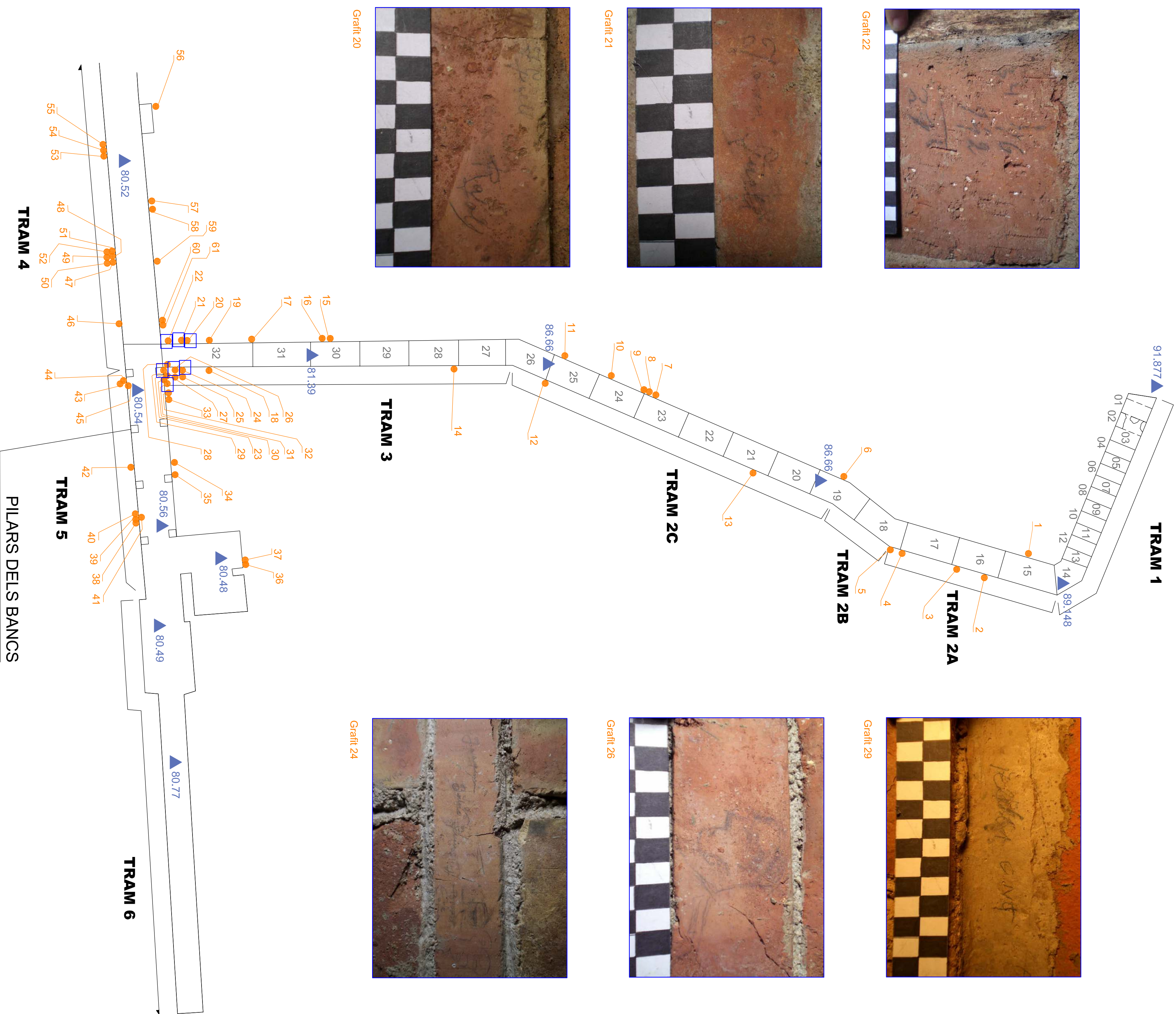
MEMÒRIA ANNEX 1

11

Accés

Grafit 22

Grafit 21

Grafit 20

Grafit 29

Grafit 26

Grafit 24

Grafit 31

- GRAFFITS
- NUMERACIÓ DELS ESGLAONS
- NUMERACIÓ DELS TRAMS
- ▲ COTES ALTIMÈTRIQUES

Arqueologia
ARQUITECTURA
Sovres Cultural SL

C/ Arlec del Guixardó 1-151 c/ Maspons i
Llabrés 2-12 (Mas Guinardó)
Codi MHCB 035109. Estatut Refugi 312-3
Barcelona, Barcelona

**PLANTA GENERAL DELS ELEMENTS
DOCUMENTATS - GRAFFITS**

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA: Jordi Morea (Arqueològia SCSL)
AUTOR DE L'ESTUDI: Oriol Aehnó (Arqueològia SCSL)

DIGITALITZACIÓ: Ismaïel Verde

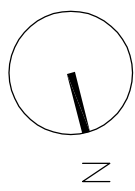
BASE TOPOGRÀFICA: escala 1:100
Cedida per Cols i Claret SL.

AK ARQUITECTURA

MEMÒRIA ANNEX 1
10

Novembre 2009

Accés

Objectes metàl·lics 21 i 20

Objecte metàl·lic 6

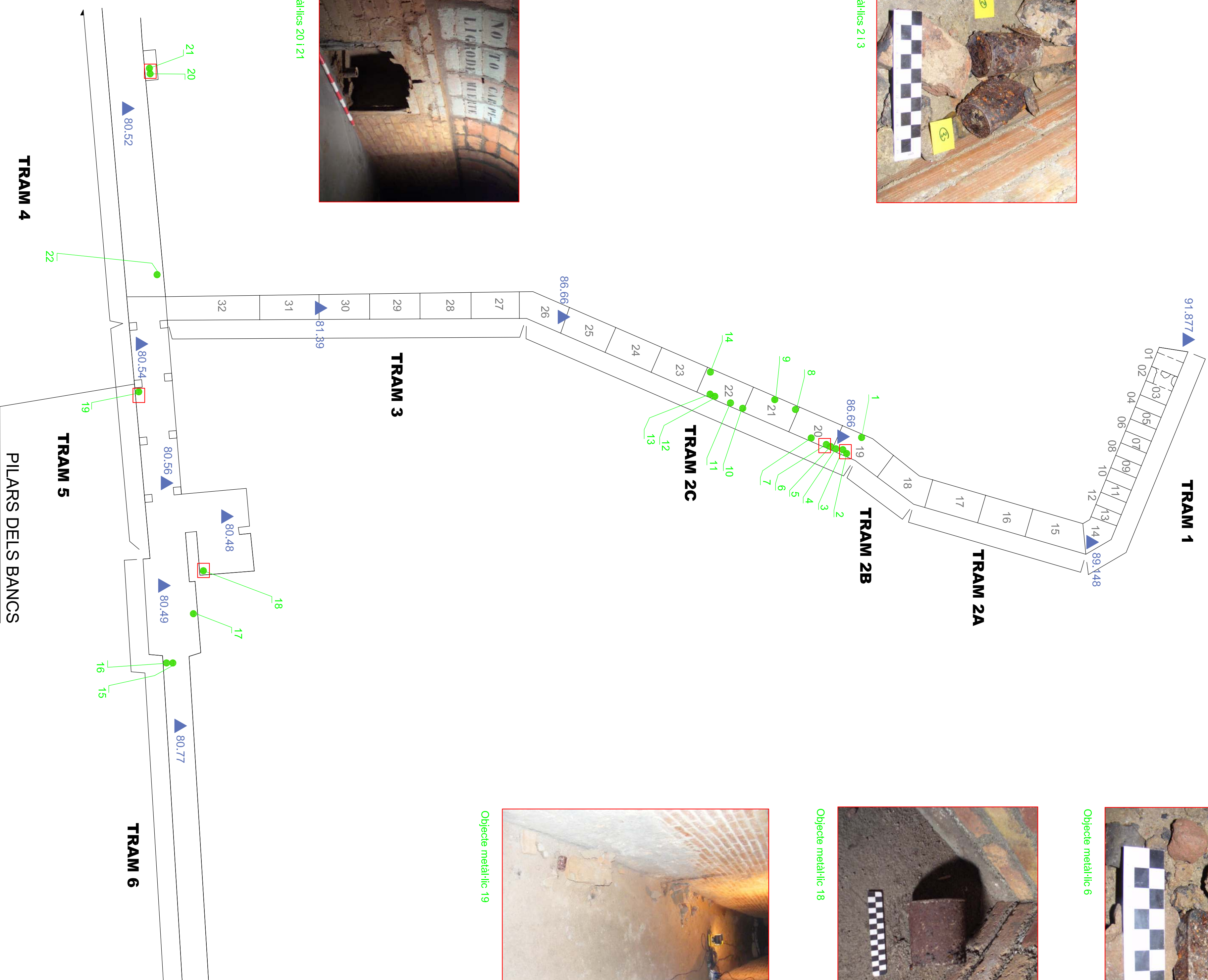
Objecte metàl·lic 18

Objecte metàl·lic 19

Objectes metàl·lics 20 i 21

- OBJECTES METAL·LICS
- NUMERACIÓ DELS ESGLAONS
- NUMERACIÓ DELS TRAMS
- ▲ COTES ALTIMÈTRIQUES

Arqueologia
ARQUITECTENÇA
Serveis Culturals S.L.

C/ Antic del Guinardó 1-151, c/ Maspons i Llibrés 2-12 (Mas Guinardó)
Codi MHCB: 035109, Estatut Refugi 312-3
Barcelona, Barcelona

PLANTA GENERAL DELS ELEMENTS DOCUMENTATS - OBJECTES METAL·LICS

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA: Jordi Morea (Arqueòlanda SCSL)
AUTOR DE L'ESTUDI: Oriol Aehn (Arqueòlanda SCSL)

DIGITALITZACIÓ: Ismaïel Verde

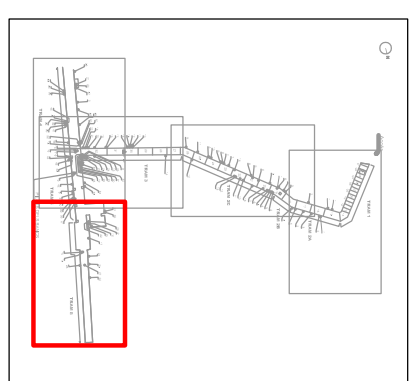
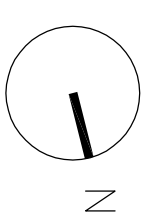
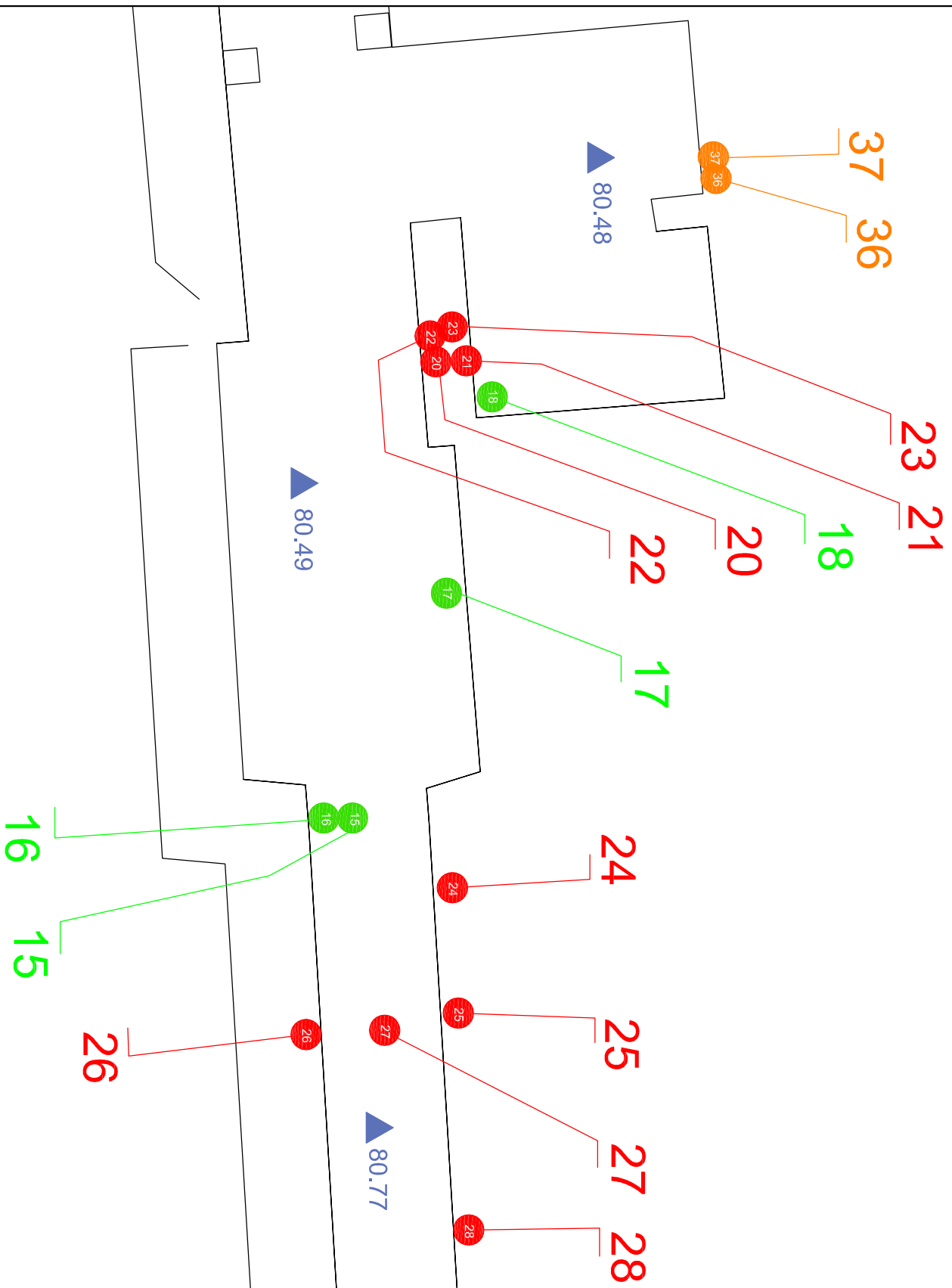
BASE TOPOGRÀFICA: escala 1:100
ANNEX 1
Cedida per Cols i Claret S.L.

NOVEMBRE 2009

MEMÒRIA ANNEX 1

09

- GRAFITS
- INCISIONS
- OBJECTES METAL·LICS
- PUNTS ELÈCTRICS
- NUMERACIÓ DELS ESGLAONS
- NUMERACIÓ DELS TRAMS
- ▲ COTES ALTIMÈTRIQUES

TRAM 6

TRAM 5

C/ Antic del Guinardó 1-15 i c/ Maspons i Llabrós 2-12 (Mas Guinardó)
 Codi MHCB 035/09 Estudi Refugi 312-3
 Barcelona, Barcelonès

PLANTA GENERAL DELS ELEMENTS DOCUMENTATS : TRAM 5 - TRAM 6

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA: Jordi Morera (Arqueociència SC SL)
 AUTOR DE L'ESTUDI: Oriol Achón (Arqueociència SC SL)

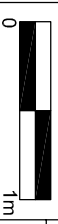
DIGITALITZACIÓ: Ismahel Verde

Novembre 2009

BASE TOPOGRÀFICA: Cedida per Cots i Clarret S.L.

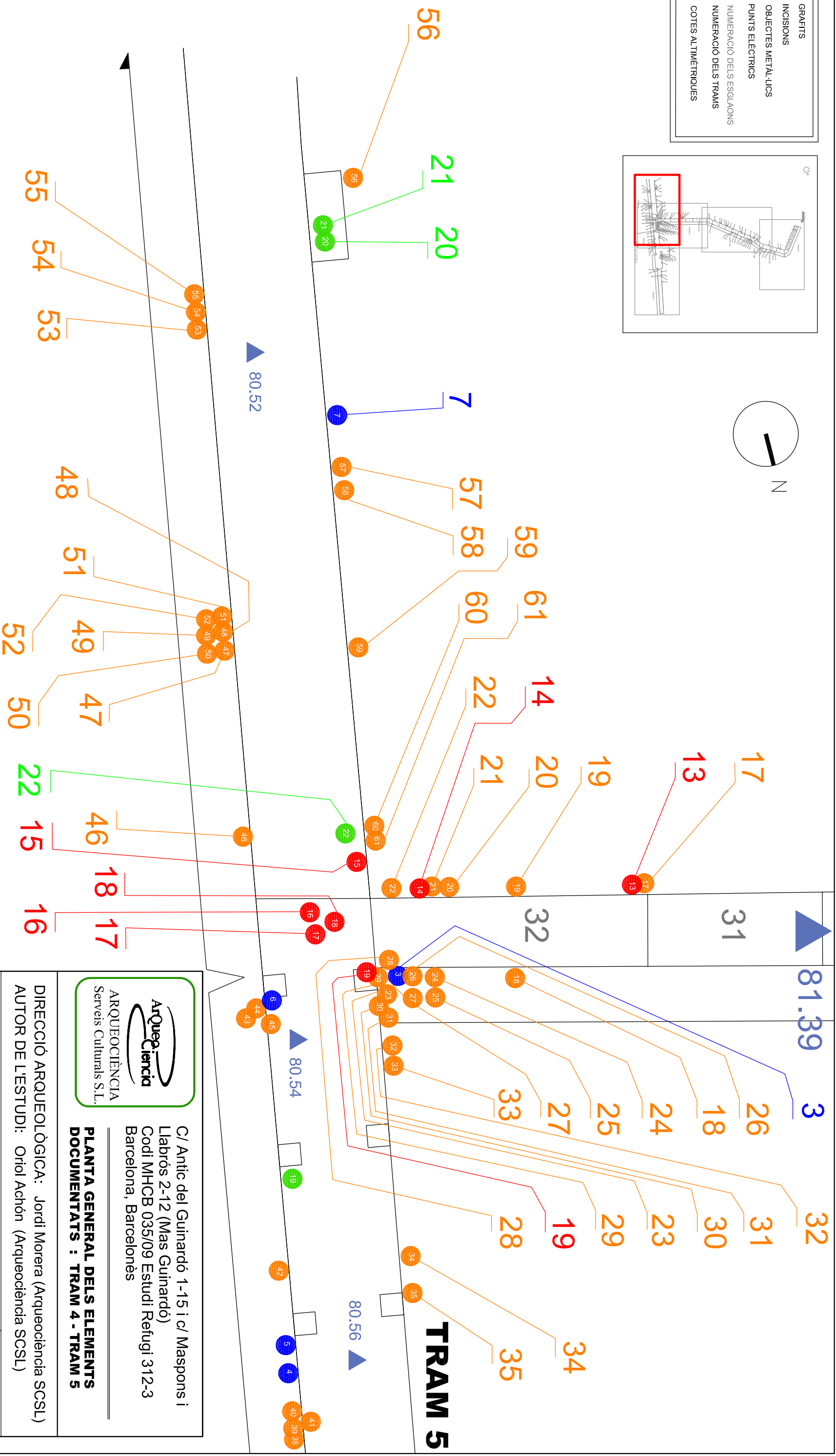
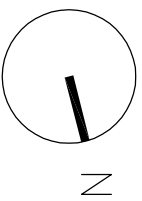
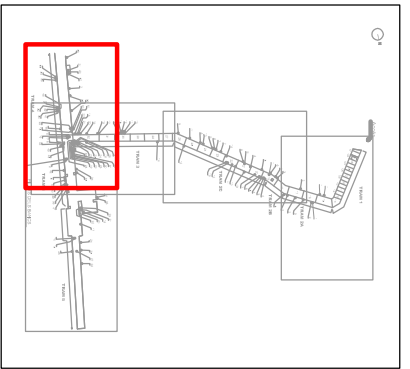
escala 1:50

MEMÒRIA ANNEX 1

PLANO: 08

- GRAFITS
- INCISIONS
- OBJECTES METAL·LICS
- PUNTS ELÈCTRICS
- NUMERACIÓ DELS ESGLAONS
- NUMERACIÓ DELS TRAMS
- ▲ COTES ALTIMÈTRIQUES

TRAM 4

TRAM 5

C/ Antic del Guinardó 1-15 i c/ Maspons i Llabrós 2-12 (Mas Guinardó)
 Codi MHCB 035/09 Estudi Refugi 312-3
 Barcelona, Barcelonès

PLANTA GENERAL DELS ELEMENTS DOCUMENTATS : TRAM 4 - TRAM 5

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA: Jordi Morera (Arqueociència SCSSL)
 AUTOR DE L'ESTUDI: Oriol Achón (Arqueociència SCSSL)

DIGITALITZACIÓ: Ismael Verde

Novembre 2009

BASE TOPOGRÀFICA:
 Cedida per Cots i Claret S.L.

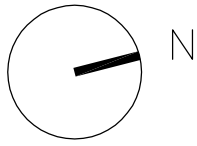
escala 1:50

MEMÒRIA ANNEX 1

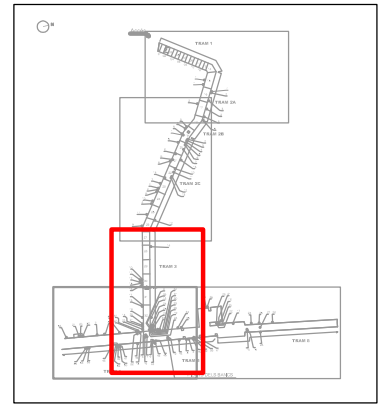

PLANOT 07

- GRAFITS
- INCISIONS
- OBJECTES METÀL·LICS
- PUNTS ELÈCTRICS
- NUMERACIÓ DELS ESGLAONS
- NUMERACIÓ DELS TRAMS
- ▲ COTES ALTIMÈTRIQUES

27

28

29

30

31

32

TRAM 3

TRAM 5

61

60

14

22

20

21

32

33

28

TRAM 5

80.56

80.54

51

49

52

48

47

47

50

46

15

22

18

17

16

15

6

44

6

44

C/ Antic del Guinardó 1-15 i c/ Maspons i Llabrés 2-12 (Mas Guinardó)
Codi MHCB 035/09 Estudi Refugi 312-3
Barcelona, Barcelonès

PLANTA GENERAL DELS ELEMENTS DOCUMENTATS : TRAM 3 -TRAM 4 -TRAM 5

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA: Jordi Morera (Arqueociència SCSL)
AUTOR DE L'ESTUDI: Oriol Achón (Arqueociència SCSL)

DIGITALITZACIÓ: Ismahel Verde

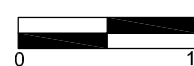

Novembre 2009

BASE TOPOGRÀFICA:
Cedida per Cots i Claret S.L.

escala 1:50

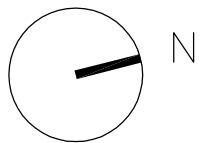
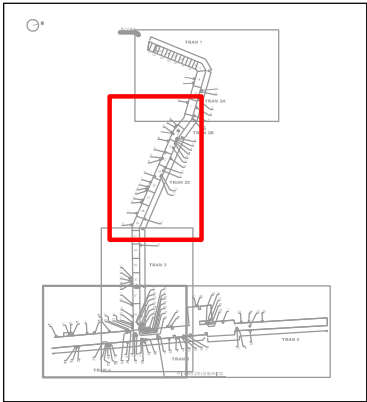
MEMÒRIA ANNEX 1

PLÀNOL 06

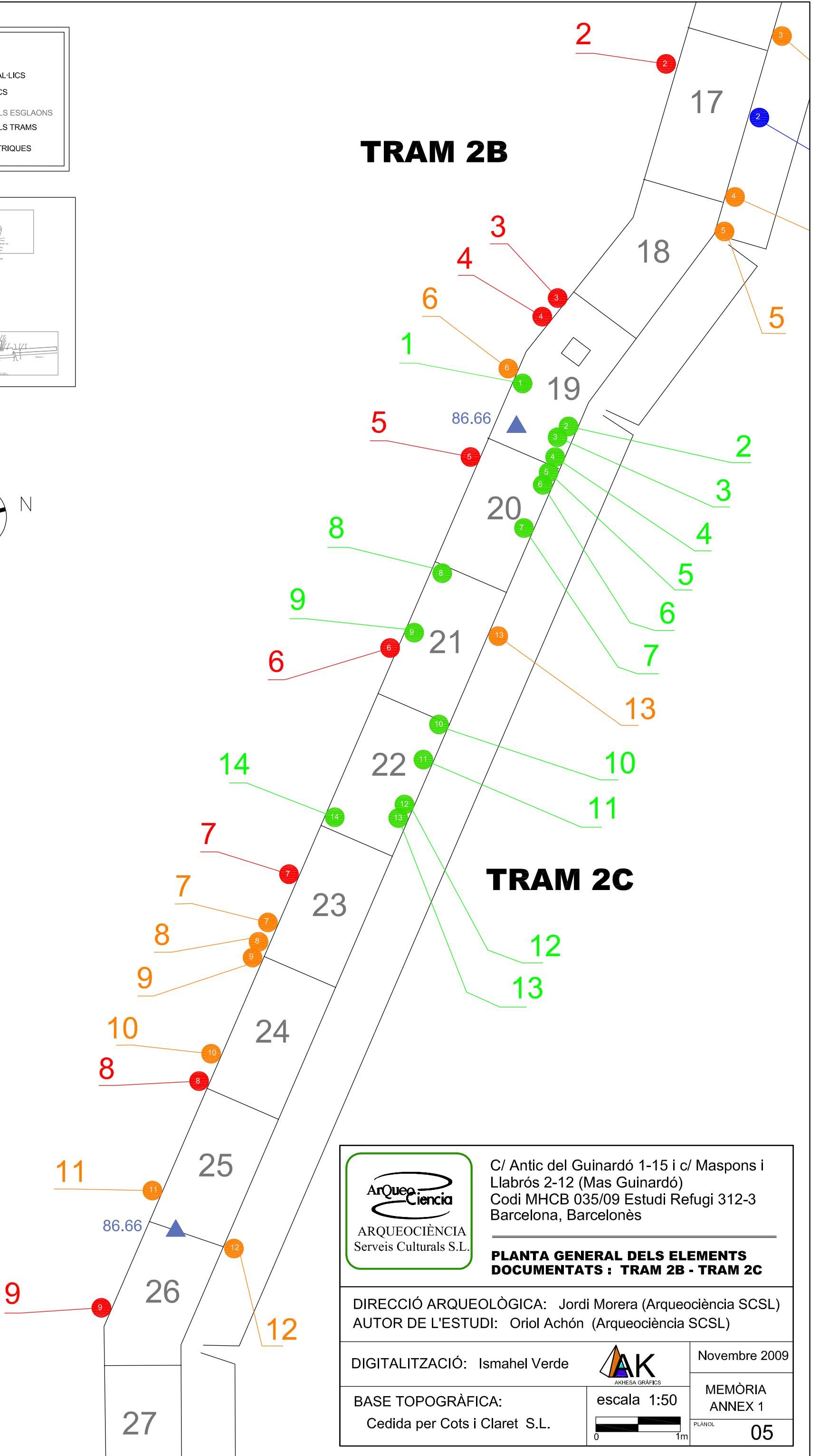
TRAM 4

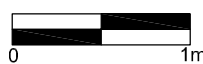
- GRAFITS
- INCISIONS
- OBJECTES METÀL·LICS
- PUNTS ELÈCTRICS
- NUMERACIÓ DELS ESGLAONS
- NUMERACIÓ DELS TRAMS
- ▲ COTES ALTIMÈTRIQUES

TRAM 2B

TRAM 2C

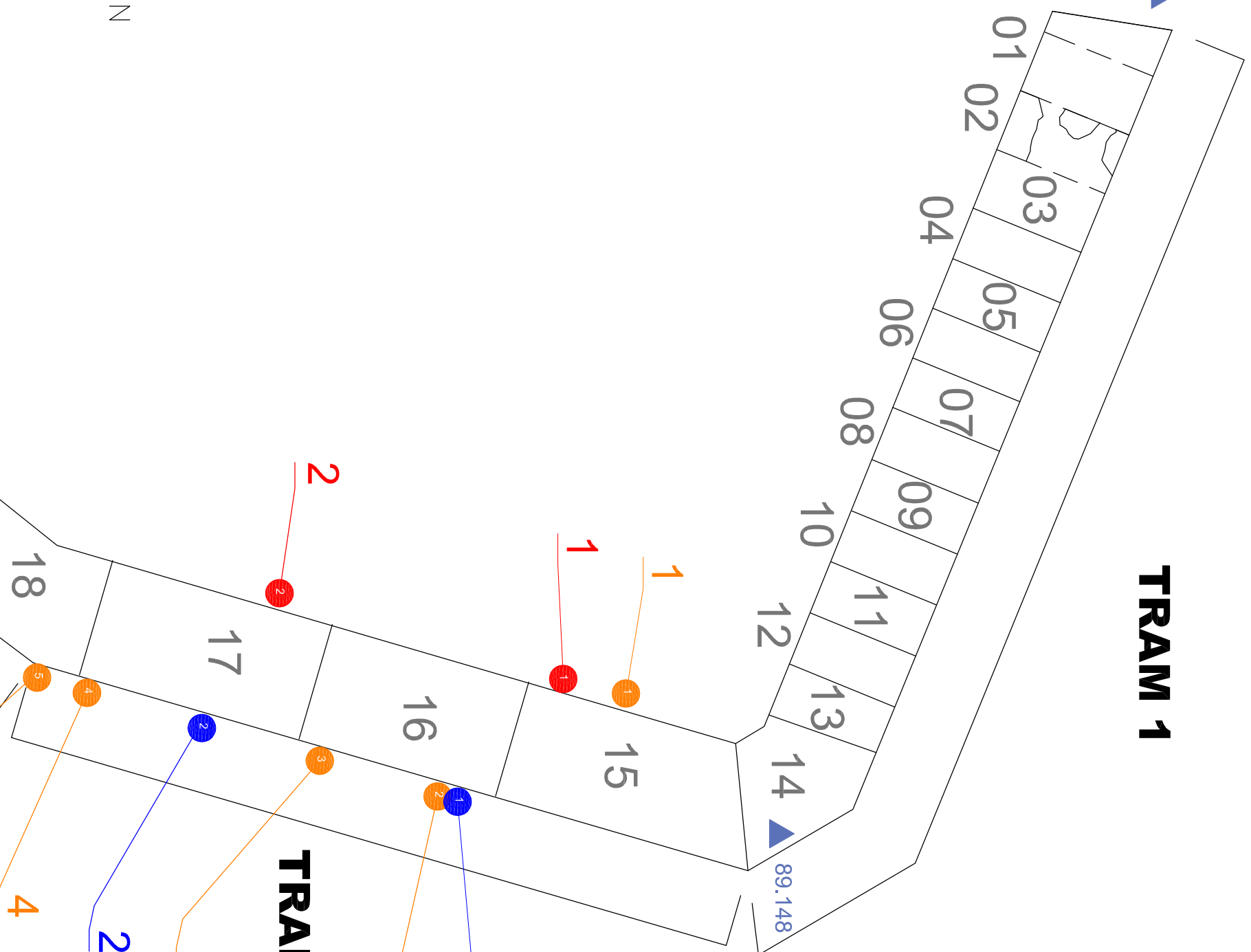

 ARQUEOCIÈNCIA Serveis Culturals S.L.	C/ Antic del Guinardó 1-15 i c/ Maspons i Llabrés 2-12 (Mas Guinardó) Codi MHCB 035/09 Estudi Refugi 312-3 Barcelona, Barcelonès	
	PLANTA GENERAL DELS ELEMENTS DOCUMENTATS : TRAM 2B - TRAM 2C	
DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA: Jordi Morera (Arqueociència SCSL) AUTOR DE L'ESTUDI: Oriol Achón (Arqueociència SCSL)		
DIGITALITZACIÓ: Ismahel Verde	 AKHESA GRÀFICS	Novembre 2009
BASE TOPOGRÀFICA: Cedida per Cots i Claret S.L.	escala 1:50 	MEMÒRIA ANNEX 1 PLÀNOL 05

Accés

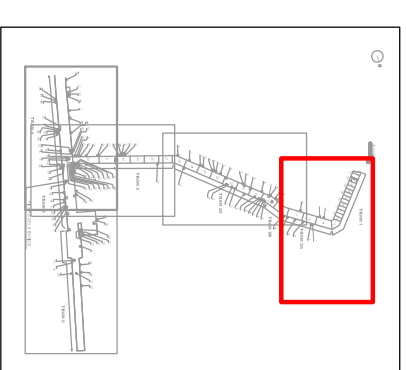
91.877

TRAM 1

TRAM 2A

- GRAFITS
- INCISIONS
- OBJECTES METAL·LICS
- PUNTS ELÈCTRICS
- NUMERACIÓ DELS ESGLAONS
- NUMERACIÓ DELS TRAMS
- ▲ COTES AL·TIMÈTRIQUES

C/ Antic del Guinardó 1-15 i c/ Maspons i Lladrós 2-12 (Mas Guinardó)
 Codi MHCB 035/09 Estudi Refugi 312-3
 Barcelona, Barcelonès

PLANTA GENERAL DELS ELEMENTS DOCUMENTATS : TRAM 1 - TRAM 2A

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA: Jordi Morera (Arqueociència SCSL)
 AUTOR DE L'ESTUDI: Oriol Achón (Arqueociència SCSL)

DIGITALITZACIÓ: Ismahel Verde

Novembre 2009

BASE TOPOGRÀFICA:

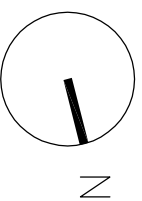
escala 1:50

MEMÒRIA ANNEX 1

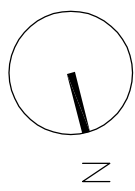
Cedida per Cots i Claret S.L.

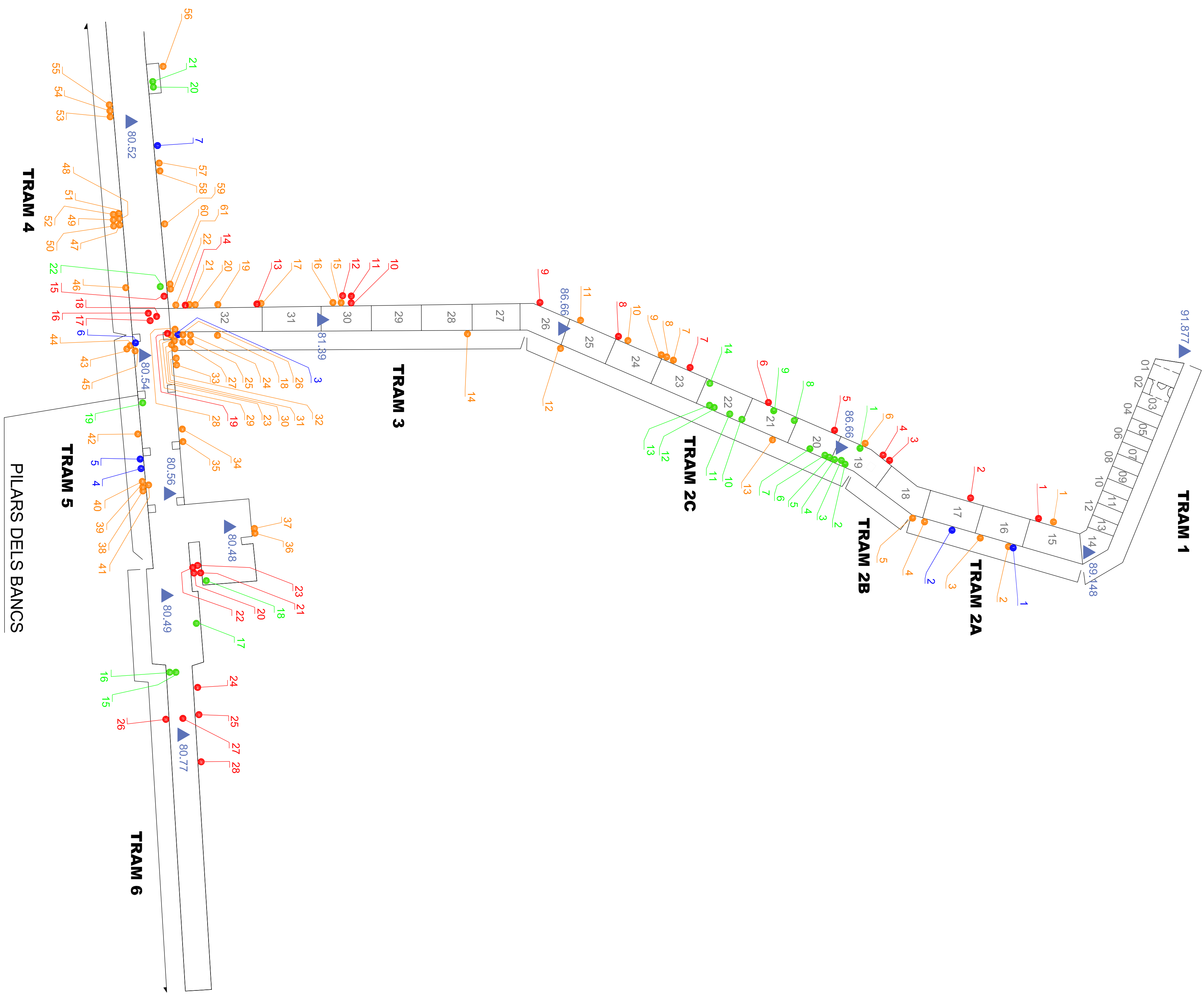
PLANOI 04

Accés

- GRAFITS
- INCISIONS
- OBJECTES METAL·LICS
- PUNTS ELÈCTRICS
- NUMERACIÓ DELS ESGLAONS
- NUMERACIÓ DELS TRAMS
- ▲ COTES ALTIMÈTRIQUES

 ARQUEOLOGIA
 Sabadell S.L.

C/ Artic del Guixardó 1-151 c/ Maspons i
 Llabrés 2-12 (Mas Guixardó)
 Codi MHCB 035109. Estatut Refugi 312-3
 Barcelona, Barcelona

**PLANTA GENERAL DELS ELEMENTS
 DOCUMENTATS**

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA: Jordi Morea (Arqueologia SCSL)
 AUTOR DE L'ESTUDI: Oriol Aehn (Arqueologia SCSL)

DIGITALITZACIÓ: Ismael Verde

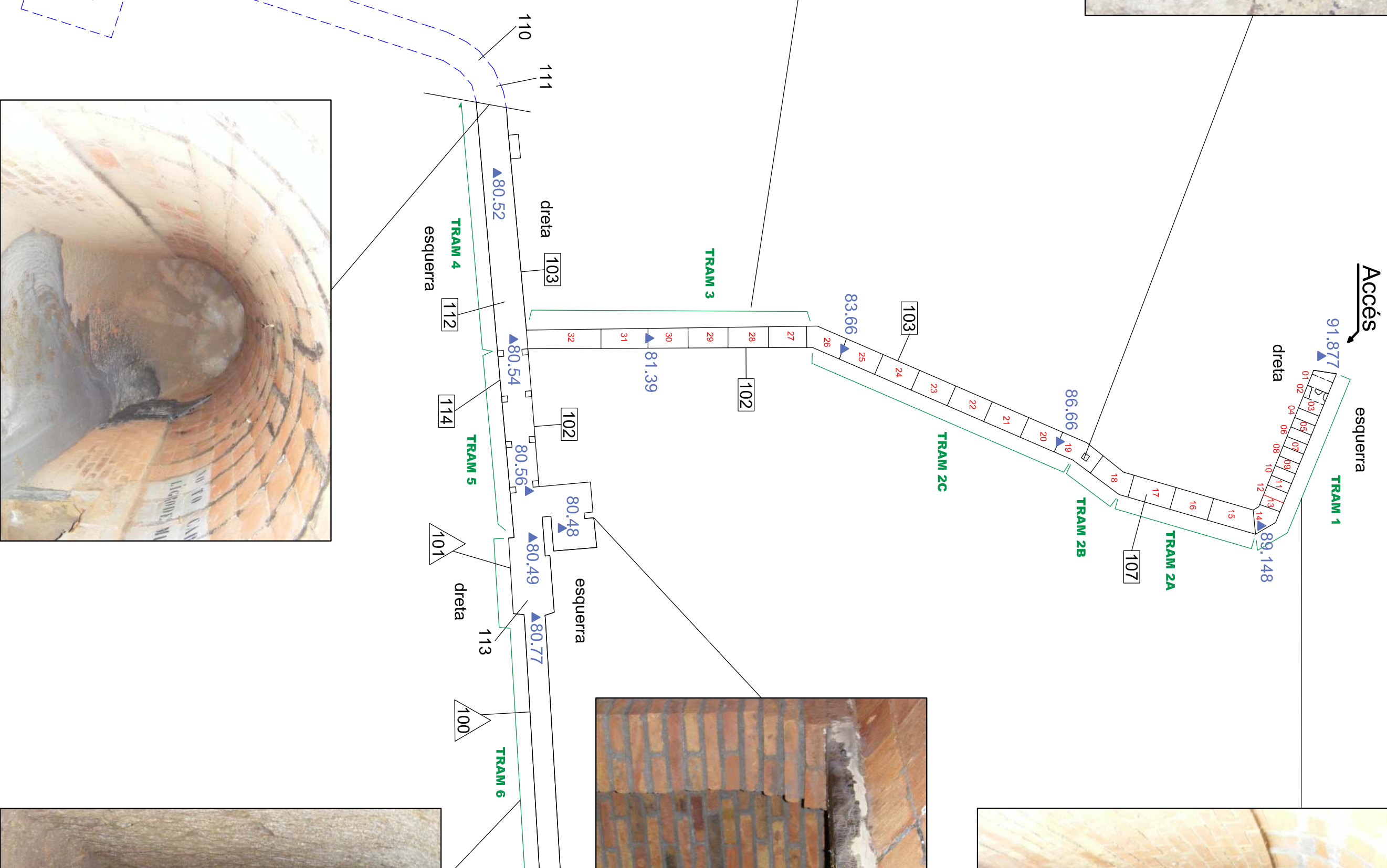
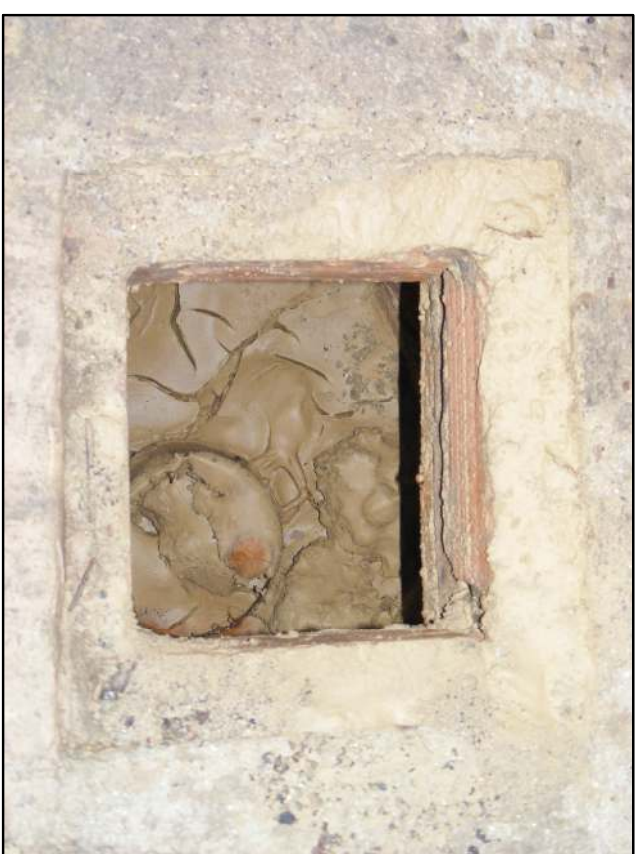
BASE TOPOGRÀFICA: escala 1:100
 MEMÒRIA ANNEX 1
 Cedita per Cols i Claret S.L.

 AK
 CONSULTORS

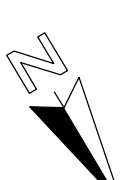
Novembre 2009

03

TRAMS TOPOGRAFIATS L'ANY 1969
INACCESSIBLES ACTUALMENT

- 07 NUMERACIÓ DELS ESGLAONS
- TRAM 3 NUMERACIÓ DELS TRAMS
- TRAMS NO ACCESSIBLES
- ▲ COTES ALTIMÈTRIQUES

C/ Antic del Guinardó 1-15 i c/ Maspons i
Liabrós 2-12 (Mas Guinardó)
Codi MHCB 035/09 Estudi Refugi 312-3
Barcelona, Barcelonès

PLANTA GENERAL DE LA GALERIA

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA: Jordi Morena (Arqueociència SCSL)
AUTOR DE L'ESTUDI: Oriol Achón (Arqueociència SCSL)

DIGITALITZACIÓ: Maria Pujals

Novembre 2009

BASE TOPOGRÀFICA:
Cedida per Cots i Claret S.L.

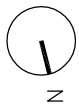
escala 1:200

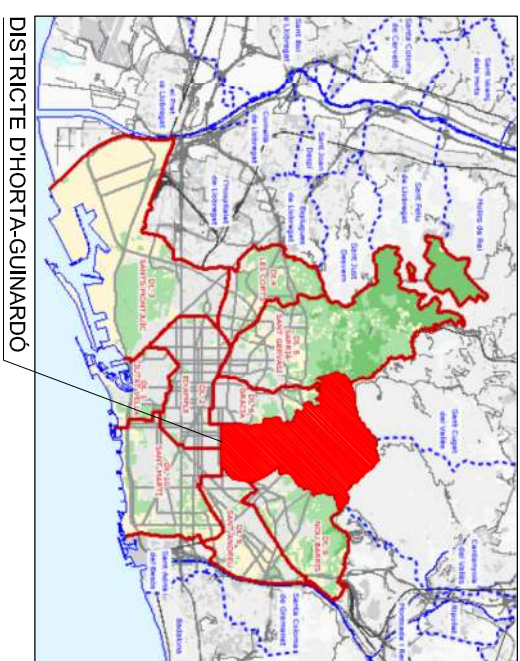
MEMÒRIA
ANNEX 1

PLANO: 02

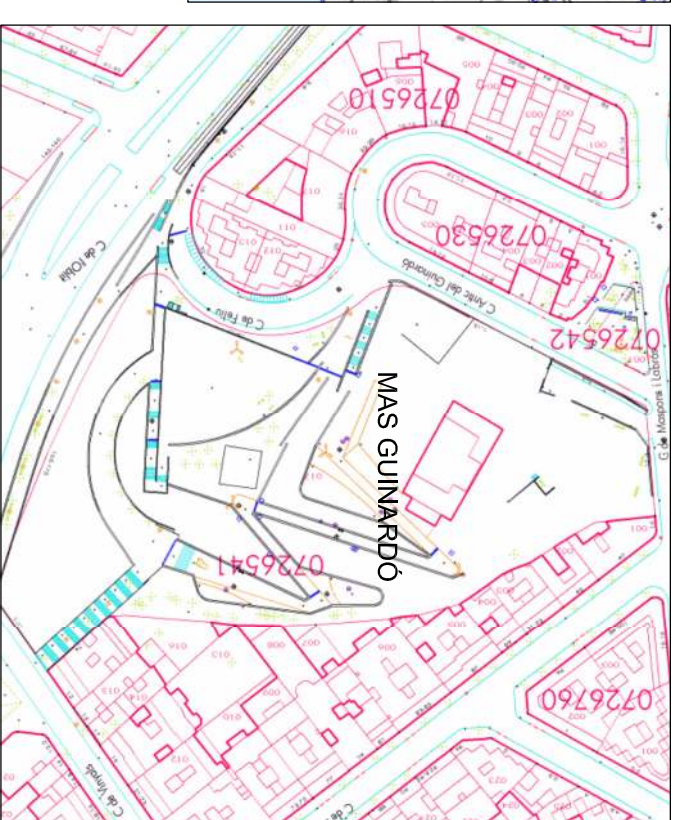

REFUGI DOCUMENTAT

DISTRICTE D'HORTA-GUINARDÓ

C/ Antic del Guinardó 1-15 i c/ Maspons i
Llabrés 2-12 (Mas Guinardó)
Codi MHCB 035/09 Estudi Refugi 312-3
Barcelona, Barcelonès

PLÀNOL DE SITUACIÓ

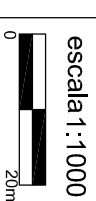
DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA: Jordi Morera (Arqueociència SCSL)
AUTOR DE L'ESTUDI: Oriol Achón (Arqueociència SCSL)

DIGITALITZACIÓ: Maria Pujals

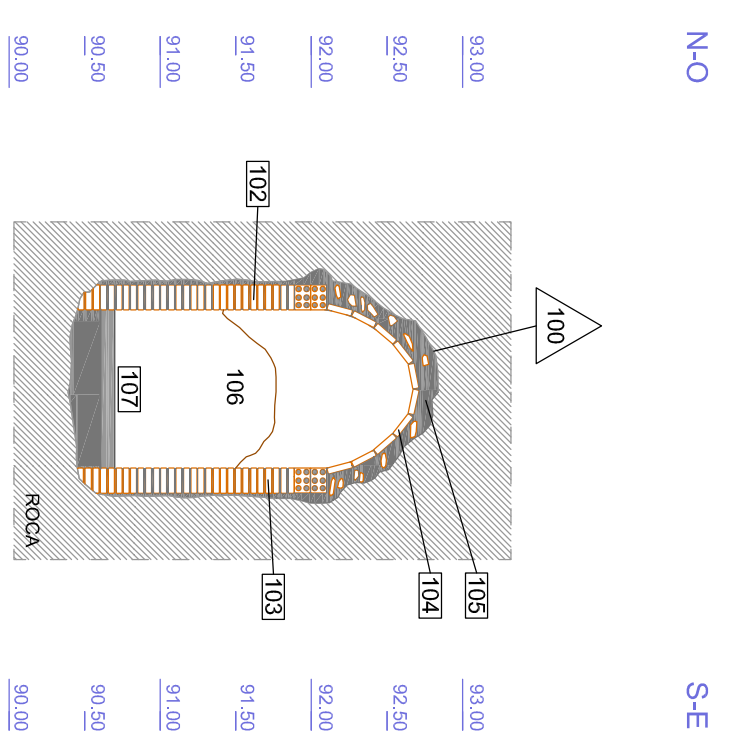
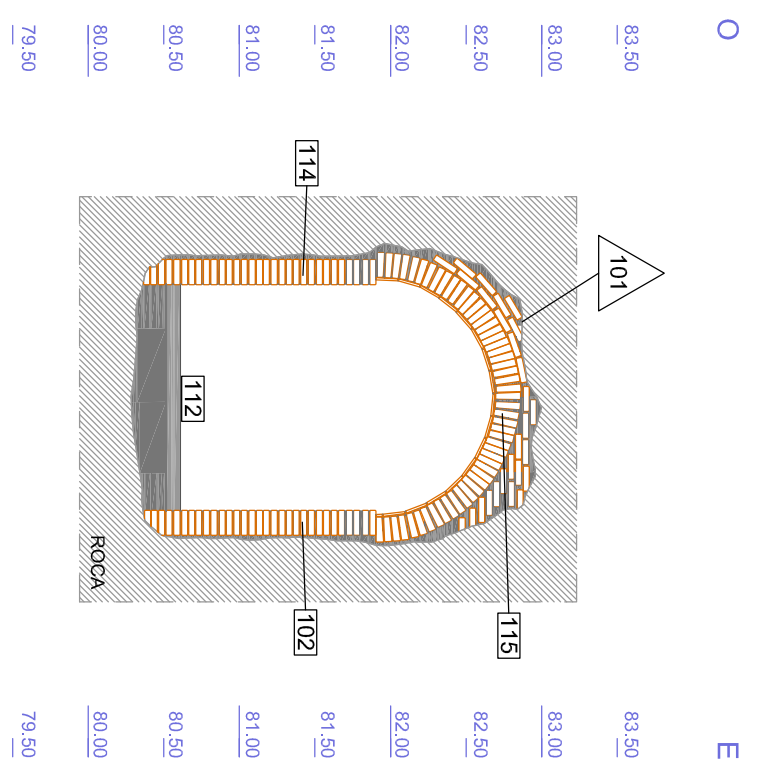
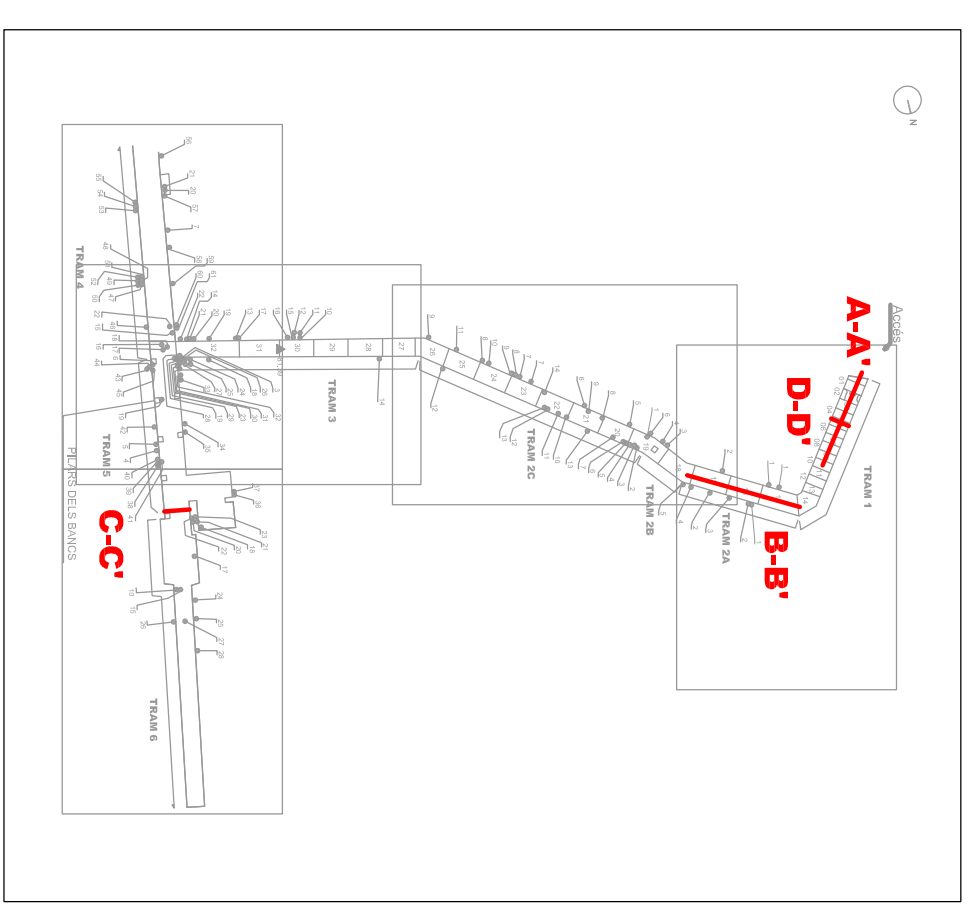
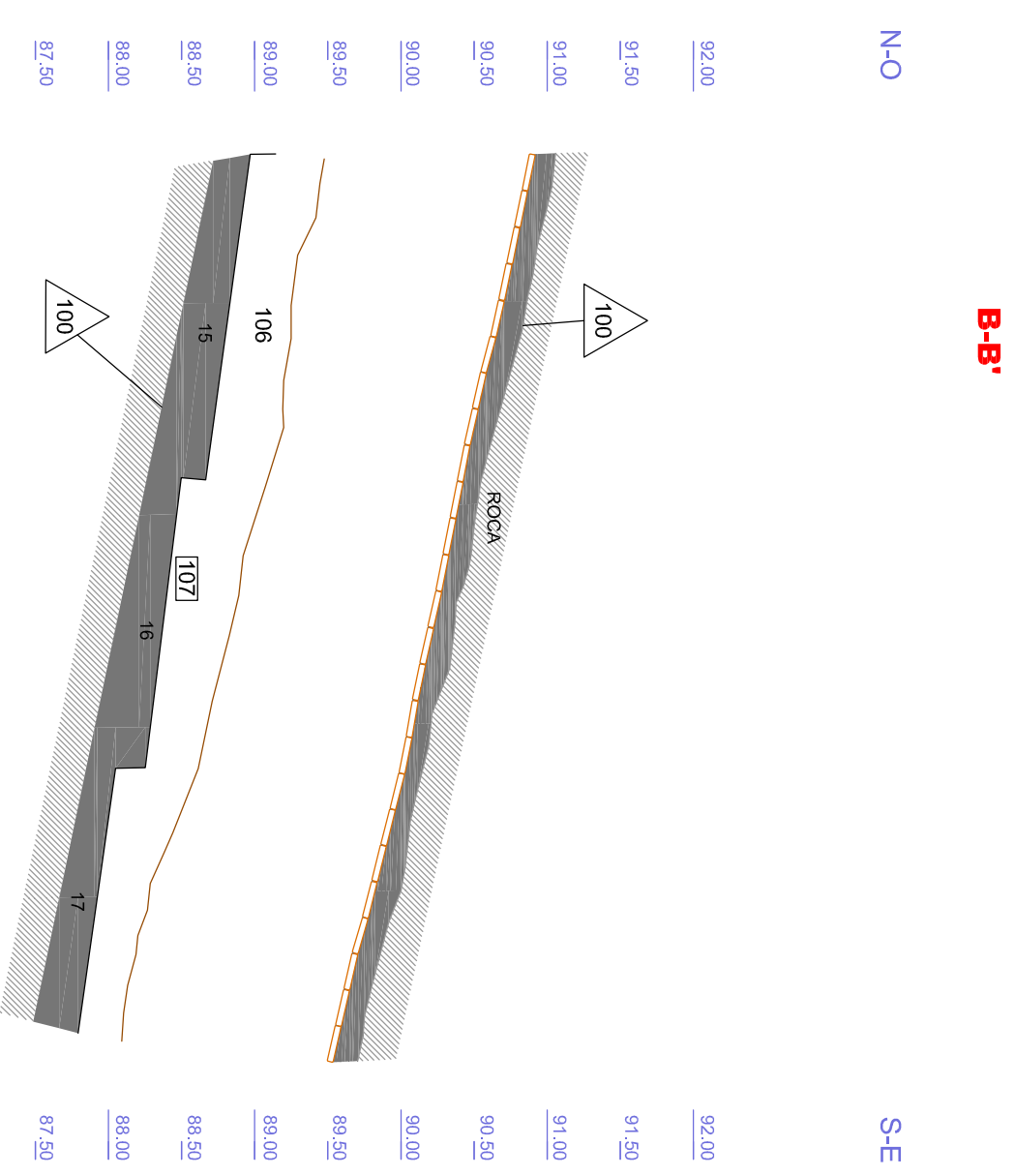
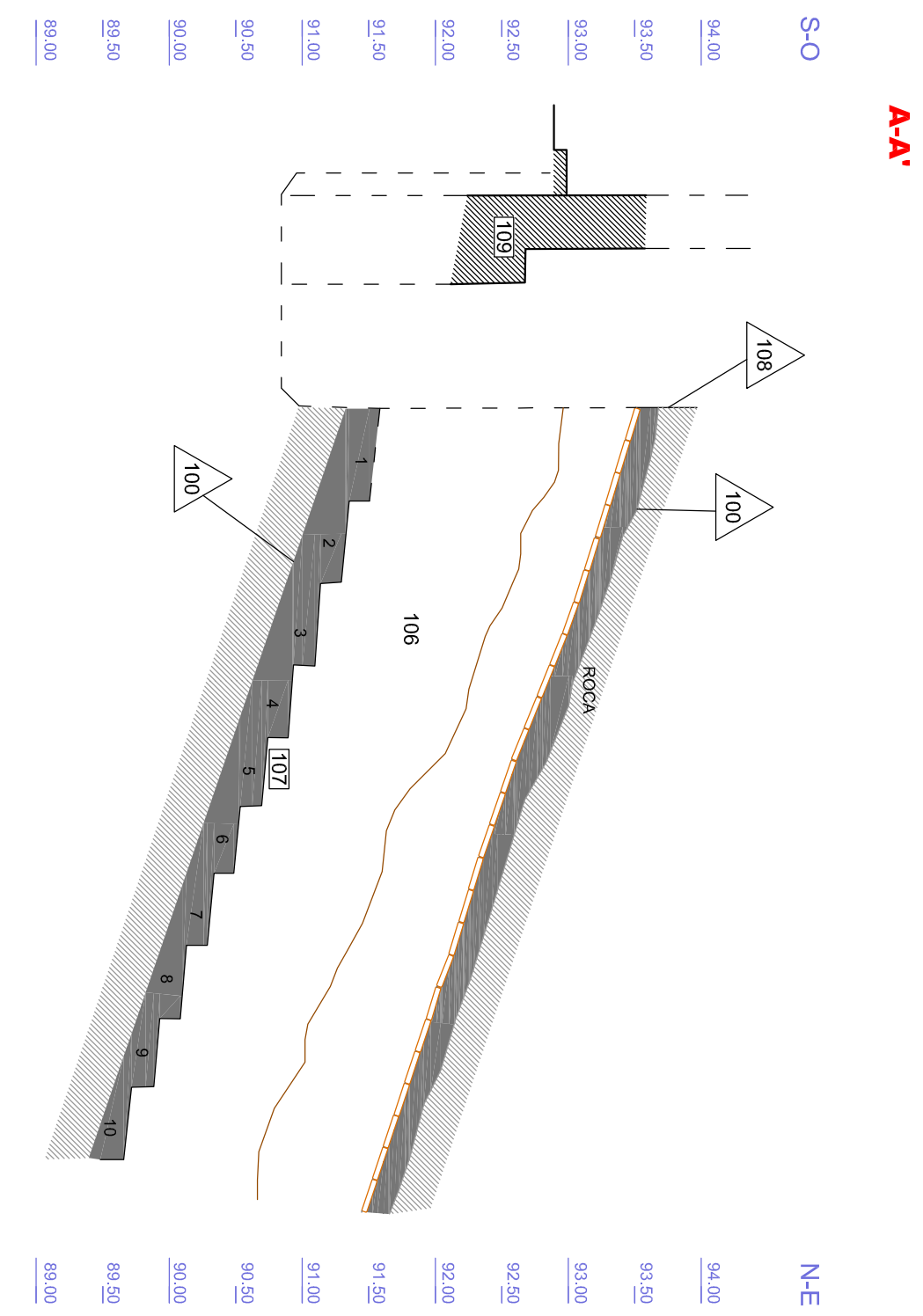
Novembre 2009

BASE TOPOGRÀFICA:
Cedida per Cots i Claret S.L.

MEMÒRIA
ANNEX 1
Pàgina 01

ArqueCiencia
ARQUEOCIENCIA
Serveis Culturals S.L.

SECCIONS

C/ Antic del Guinardó 1-15 i c/ Maspons i Lladrós 2-12 (Mas Guinardó)
Codi MHCB 035/09 Estudi Refugi 312-3
Barcelona, Barcelonès

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA: Jordi Moreira (Arqueociencia SC SL)
AUTOR DE L'ESTUDI: Oriol Achón (Arqueociencia SC SL)

DIGITALITZACIÓ: Montse Casall
Ismahel Verde

BASE TOPOGRÀFICA: escala 1:50
Cedida per Cots i Claret S.L.

MEMÒRIA ANNEX 1

13

ANNEX II

LLISTAT D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

<i>FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES</i>				<i>U.E.: 100</i>		
<i>INTERVENCIÓ: C/Antic del Guinardó 1-15 i C/ Maspons i Llabrés 2-12 (Mas Guinardó)</i>			<i>CODI:035/09</i>			
Sector: Refugi antiaeri	Zona: Trams 1, 2, 3 i 6	Cala:	Àmbit:	Cotes		
Definició: Excavació d'una galeria de mina per refugi antiaeri	Criteris de diferenciació: Arqueològic	Color:		Mínima: 91,88 m snm		
Superfície:	Fiabilitat estratigràfica: Alta	Consistència:		Màxima: 80.49 m snm		
COMPONENTS	SEQÜÈNCIA FÍSICA	CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ	SEQ. ESTRATIGRÀFICA			
Geològics	Igual a:	 N	+	+	+	+
	En contacte amb:					
	Se li adossa:					
	S'adossa a:					
Orgànics	Cobert per:		+	+	+	+
	Cobreix:					
	Tallat per: 101					
Artificials	Talla: Geològic (sauló, pissarres)		+	+	+	+
	Reomplert per: 102, 103, 104, 105, 107					
	Reomple:					
Descripció: Excavació inicial del refugi antiaeri (tan sols resta documentat en el tram 6)			Data d'actuació: 26/04/09	Fitxa revisada per: Oriol Achón		
Estat de conservació: Bo			Responsable: Oriol Achón	Compr. de documentació: Fitxa Dibuix Foto		

Procés d'excavació		Data inici: 26/04/09 Data fi: 26/04/09	
		Interpretació: Excavació inicial de la galeria de mina.	
Materials representatius:	Referència materials:		
	Fulls d'inventari núm.:		
Elements i criteris de datació:	Cronologia: 1937		
Observacions: Aquesta excavació tan sols és visible al tram 6. Presenta una amplada de 1,10 metres i una alçada de 1,83 metres. Per les dimensions creiem que els trams 1, 2 i 3 poden correspondre a aquesta mateixa excavació, tot i que una mica més ample i alta. A tall d'hipòtesis, sembla possible que l'excavació inicial fos més estreta que la final per un tema de seguretat i estabilitat. Així mateix, a l'inici dels bombardejos, l'objectiu era assolir la profunditat necessària en el mínim de temps per poder garantir la seguretat personal, amb el pas de les setmanes, les mines originals foren ampliades segons les necessitats d'aforament i reforçades amb les construccions de murs....			
ARXIU			
plantes	seccions-alçats		fotografia
núm.:02	núm.: 13		Diapositives: B/ N: Color:

<i>FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES</i>				U.E.: 101					
INTERVENCIÓ: C/Antic del Guinardó 1-15 i C/ Maspons i Llabrós 2-12 (Mas Guinardó)			CODI:035/09						
Sector: Refugi antiaeri	Zona: Trams 4, 5 i 6	Cala:	Àmbit:		Cotes				
Definició: Excavació d'una galeria de mina per refugi antiaeri	Criteris de diferenciació:	Color:		Mínima: 91,88 m snm					
Superfície:	Fiabilitat estratigràfica: Alta	Consistència:		Màxima: 80.49 m snm					
COMPONENTS	SEQÜÈNCIA FÍSICA	CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ		SEQ. ESTRATIGRÀFICA					
Geològics	Igual a:	 N	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 25%; text-align: center;">+</td> <td style="width: 25%; text-align: center;">+</td> <td style="width: 25%; text-align: center;">+</td> <td style="width: 25%; text-align: center;">+</td> </tr> </table>			+	+	+	+
	+					+	+	+	
	En contacte amb:								
	Se li adossa:								
S'adossa a:									
Orgànics	Cobert per:	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 25%; text-align: center;">+</td> <td style="width: 25%; text-align: center;">+</td> <td style="width: 25%; text-align: center;">+</td> <td style="width: 25%; text-align: center;">+</td> </tr> </table>			+	+	+	+	
	+				+	+	+		
	Cobreix:								
Tallat per:									
Artificials	Talla: 100, Geològic (sauló, pissarres)	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 25%; text-align: center;">+</td> <td style="width: 25%; text-align: center;">+</td> <td style="width: 25%; text-align: center;">+</td> <td style="width: 25%; text-align: center;">+</td> </tr> </table>			+	+	+	+	
	+				+	+	+		
	Reomplert per: 102, 103, 112, 114, 115								
Reomple:									
Descripció: Ampliació de l'excavació inicial del refugi antiaeri fins assolir les dimensions mínimes per construir el refugi antiaeri.			Data d'actuació: 26/04/09		Fitxa revisada per: Oriol Achón				
Estat de conservació: Bo			Responsable: Oriol Achón		Compr. de documentació: Fitxa Dibuix Foto				

Procés d'excavació

Data inici: 20/04/09 Data fi: 26/04/09

Interpretació: Excavació del refugi antiaeri ampliant l'excavació inicial identificada amb la U.E. 101. Així en els trams 4, 5 i 6 s'observa com s'amplia la excavació inicial fins assolir i superar lleugerament els 2 metres d'amplada.

Materials representatius:

Referència materials:

Fulls d'inventari núm.:

**Elements i criteris de datació:
Arqueològics i documentals**

**Cronologia:
1937**

Observacions: Malgrat les petites diferències d'amidacions considerem que els trams 1, 2 i 3 i les unitats que contenen es corresponen amb l'excavació inicial, mentre que els trams 4, 5 i parcialment el tram 6, corresponen a una segona excavació per facilitar l'estada. Per aquest fet, les parets que tenen continuïtat més enllà dels tres primers trams també són presents aquí.

ARXIU

plantes

seccions-alçats

fotografia

núm.:02

núm.: 13

**Diapositives:
B/ N:
Color:**

<i>FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES</i>				U.E.: 102		
<i>INTERVENCIÓ: C/Antic del Guinardó 1-15 i C/ Maspons i Llabrés 2-12 (Mas Guinardó)</i>			<i>CODI:035/09</i>			
Sector: Refugi Antiaeri	Zona: Trams 1, 2, 3, 5 i 6	Cala:	Àmbit:	Cotes		
Definició: Mur	Críteris de diferenciació: Arquitectònic	Color:		Mínima: 92,47 m snm		
Superfície:	Fiabilitat estratigràfica: Alta	Consistència:		Màxima: 80,49 m snm		
COMPONENTS	SEQÜÈNCIA FÍSICA	CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ		SEQ. ESTRATIGRÀFICA		
Geològics	Igual a:	 N	+	+	+	+
	En contacte amb:					
	Se li adossa:					
	S'adossa a:					
Orgànics	Cobert per: 104	+	+	+	+	
	Cobreix:					
	Tallat per: 108					
Artificials	Talla:	+	+	+	+	
	Reomplert per:					
	Reomple: 100, 101					
Descripció: Mur construït amb maons massissos i foradats disposats en filades regulars lligades amb ciment pòrtland i aluminós segons el punt.			Data d'actuació: 26/04/09	Fitxa revisada per: Oriol Achón		
Estat de conservació: Bo			Responsable: Oriol Achón	Compr. de documentació: Fitxa Dibuix Foto		

Procés d'excavació		Data inici: 20/04/09 Data fi: 26/04/09
Interpretació: Aquesta U.E. correspon al mur esquerra del refugi que presenta continuïtat en tot el recorregut del refugi. En concret aquest mur es troba present en els trams 1, 2, 3, 5 i parcialment en el tram 6.		
Materials representatius:	Referència materials:	
	Fulls d'inventari núm.:	
Elements i criteris de datació:	Cronologia: 1937	
Observacions: La diferència de material aglutinant entre les diferents filades de maons i fins i tot la diferència del tipus de maons, es motivada per les dificultats d'aconseguir materials constructius en temps de guerra, per aquest motiu, malgrat les diferències de materials s'ha optat per mantenir el criteri d'unitat per tot el mur.		
ARXIU		
plantes	seccions-alçats	fotografia
núm.:02	núm.: 13	Diapositives: B/ N: Color:

FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES				U.E.: 103
INTERVENCIÓ: C/Antic del Guinardó 1-15 i C/ Maspons i Llabrés 2-12 (Mas Guinardó)			CODI: 035/09	
Sector: Refugi Antiaeri	Zona: Trams 1, 2, 3 i 4	Cala:	Àmbit:	Cotes
Definició: Mur	Criteris de diferenciació: Arquitectònics	Color:		Mínima: 91,90 m snm
Superfície:	Fiabilitat estratigràfica:	Consistència:		Màxima: 81,80 m snm
COMPONENTS	SEQÜÈNCIA FÍSICA	CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ	SEQ. ESTRATIGRÀFICA	
Geològics	Igual a:	 N	+ + + +	
	En contacte amb:			
	Se li adossa:			
	S'adossa a:			
Orgànics	Cobert per: 104	+ + + +		
	Cobreix:			
	Tallat per: 108			
Artificials	Talla:	+ + + +		
	Reomplert per:			
	Reomple: 100, 101			
Descripció: Mur construït amb maons massissos i foradats disposats en filades regulars lligades amb ciment pòrtland i aluminós segons el punt.			Data d'actuació: 26/04/09	Fitxa revisada per: Oriol Achón
Estat de conservació: Bo			Responsable: Oriol Achón	Compr. de documentació: Fitxa Dibuix Foto

Procés d'excavació

Data inici: 20/04/09 Data fi: 26/04/09

Interpretació: Aquesta U.E. correspon al mur dret del refugi que presenta continuïtat en tot el recorregut del refugi. En concret aquest mur es troba present en els trams 1, 2, 3 i 4.

Materials representatius:

Referència materials:

Fulls d'inventari núm.:

Elements i criteris de datació:

Cronologia: 1937

Observacions: La diferència de material aglutinant entre les diferents filades de maons i fins i tot la diferència del tipus de maons, es motivada per les dificultats d'aconseguir materials constructius en temps de guerra, per aquest motiu, malgrat les diferències de materials s'ha optat per mantenir el criteri d'unitat per tot el mur.

ARXIU

plantes

seccions-alçats

fotografia

núm.:

núm.: 13

Diapositives:

B/ N:

Color:

FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES				U.E.: 104						
INTERVENCIÓ: C/Antic del Guinardó 1-15 i C/ Maspons i Llabrés 2-12 (Mas Guinardó)			CODI: 035/09							
Sector: Refugi Antiaeri	Zona: Trams 1, 2 i 3	Cala:	Àmbit:	Cotes						
Definició: Volta	Criteris de diferenciació: Arquitectònics	Color:		Mínima: 91,95 m snm						
Superfície:	Fiabilitat estratigràfica: Alta	Consistència:		Màxima: 81,80 m snm						
COMPONENTS	SEQÜÈNCIA FÍSICA	CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ	SEQ. ESTRATIGRÀFICA							
Geològics	Igual a:	 N	+							
	En contacte amb:		+							
	Se li adossa:		+							
	S'adossa a:		+							
Orgànics	Cobert per:	+								
	Cobreix: 102, 103	+								
	Tallat per: 108	+								
Artificials	Talla:	+								
	Reomplert per:	+								
	Reomple: 100, 101	+								
Descripció: Estructura construïda amb maons massissos i foradats disposats plans en filades regulars lligades amb ciment pòrtland i aluminós segons el punt.			Data d'actuació: 26/04/09	Fitxa revisada per: Oriol Achón						
Estat de conservació: Bo			Responsable: Oriol Achón	Compr. de documentació: <table style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td>Fitxa</td> <td>Dibuix</td> <td>Foto</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	Fitxa	Dibuix	Foto			
Fitxa	Dibuix	Foto								

Procés d'excavació

Data inici: 20/04/09 Data fi: 26/04/09

Interpretació: Aquesta U.E. correspon a la volta del refugi que presenta continuïtat en els trams 1, 2 i 3. Lliurant-se a la volta dels trams 4 i 5 u.e. 115.

Materials representatius:

Referència materials:

Fulls d'inventari núm.:

Elements i criteris de datació:

Cronologia: 1937

Observacions: La diferència de material aglutinant entre les diferents filades de maons i fins i tot la diferència del tipus de maons, es motivada per les dificultats d'aconseguir materials constructius en temps de guerra, per aquest motiu, malgrat les diferències de materials s'ha optat per mantenir el criteri d'unitat per tota la volta.

ARXIU

plantes

seccions-alçats

fotografia

núm.:

núm.: 13

Diapositives:

B/ N:

Color:

FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES				U.E.: 105																				
INTERVENCIÓ: C/Antic del Guinardó 1-15 i C/ Maspons i Llabrés 2-12 (Mas Guinardó)			CODI: 035/09																					
Sector: Refugi Antiaeri	Zona: Trams 1, 2 i 3	Cala:	Àmbit:	Cotes																				
Definició: Rebliment	Criteris de diferenciació: Arquitectònics	Color:		Mínima: 91,95 m snm																				
Superfície:	Fiabilitat estratigràfica: Alta	Consistència:		Màxima: 81,80 m snm																				
COMPONENTS	SEQÜÈNCIA FÍSICA	CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ	SEQ. ESTRATIGRÀFICA																					
Geològics	Igual a:	 N	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="text-align: center; width: 25%;">+</td> <td style="text-align: center; width: 25%;">+</td> <td style="text-align: center; width: 25%;">+</td> <td style="text-align: center; width: 25%;">+</td> </tr> <tr> <td colspan="4" style="height: 20px;"> </td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">+</td> <td style="text-align: center;">+</td> <td style="text-align: center;">+</td> <td style="text-align: center;">+</td> </tr> <tr> <td colspan="4" style="height: 20px;"> </td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">+</td> <td style="text-align: center;">+</td> <td style="text-align: center;">+</td> <td style="text-align: center;">+</td> </tr> </table>		+	+	+	+					+	+	+	+					+	+	+	+
	+				+	+	+																	
	+				+	+	+																	
+	+				+	+																		
En contacte amb:																								
Se li adossa:																								
S'adossa a:																								
Orgànics	Cobert per:																							
	Cobreix: 104																							
	Tallat per: 108																							
Artificials	Talla:																							
	Reomplert per:																							
	Reomple: 100																							
Descripció: Rebliment format per fragments de maons i pedres amb abundant ciment pòrtland que reomple l'espai existent entre el negatiu i la estructura de la volta.			Data d'actuació: 26/04/09																					
Estat de conservació: Bo			Fitxa revisada per: Oriol Achón																					
			Responsable: Oriol Achón																					
			Compr. de documentació:																					
			<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="text-align: center; width: 33%;">Fitxa</td> <td style="text-align: center; width: 33%;">Dibuix</td> <td style="text-align: center; width: 33%;">Foto</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;"></td> <td style="text-align: center;"></td> <td style="text-align: center;"></td> </tr> </table>		Fitxa	Dibuix	Foto																	
Fitxa	Dibuix	Foto																						

Procés d'excavació

Data inici: 20/04/09 Data fi: 26/04/09

Interpretació:

Materials representatius:

Referència materials:

Fulls d'inventari núm.:

Elements i criteris de datació:

Cronologia: 1937

Observacions: Aquest rebliment tan sols es observable a l'inici del tram 1 però hem de creure que es comú a tot l'espai dels trams 1, 2 i 3

ARXIU

plantes

seccions-alçats

fotografia

núm.:03

núm.: 04

Diapositives:

B/ N:

Color:

FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES				U.E.: 106
INTERVENCIÓ: C/Antic del Guinardó 1-15 i C/ Maspons i Llabrés 2-12 (Mas Guinardó)			CODI: 035/09	
Sector: Refugi Antiaeri	Zona: Trams 1 i 2A	Cala:	Àmbit:	Cotes
Definició: Estrat	Criteris de diferenciació: Arqueològics	Color: marró		Mínima: 91,47 m snm
Superfície:	Fiabilitat estratigràfica:	Consistència: flonja		Màxima: 86,80 m snm
COMPONENTS	SEQÜÈNCIA FÍSICA	CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ	SEQ. ESTRATIGRÀFICA	
Geològics Blocs de pedra	Igual a:	 N	+ + + +	
	En contacte amb:			
	Se li adossa:			
	S'adossa a: 102 i 103			
Orgànics Arrels	Cobert per:		+ + + +	
	Cobreix: 107			
	Tallat per:			
Artificials Maons, ciment, ceràmica	Talla:	+ + + +		
	Reomplert per:			
	Reomple:			
Descripció: Estrat de terres argiloses sorrenques marrons amb la presència de runa, arrels i ceràmica			Data d'actuació: 26/04/09	Fitxa revisada per: Oriol Achón
Estat de conservació: Bo			Responsable: Oriol Achón	Compr. de documentació: Fitxa Dibuix Foto

Procés d'excavació

Data inici: 20/04/09 Data fi: 26/04/09

Interpretació: Aquesta U.E. correspon a la filtració de terra del reompliment de la rasa u.e. 108 que ocuparen bona part del tram 1 i del tram 2A

Materials representatius:

Referència materials:

Fulls d'inventari núm.:

Elements i criteris de datació:

Cronologia: Segona meitat del segle XX

Observacions: El material recuperat és de mitjans del segle XX i d'aquest tan sols s'ha conservat el material significatiu.

ARXIU

plantes

seccions-alçats

fotografia

núm.:

núm.: 13

Diapositives:

B/ N:

Color:

FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES				U.E.: 107												
INTERVENCIÓ: C/Antic del Guinardó 1-15 i C/ Maspons i Llabrés 2-12 (Mas Guinardó)			CODI: 035/09													
Sector: Refugi Antiaeri	Zona: Trams 1, 2 i 3	Cala:	Àmbit:	Cotes												
Definició: Paviment	Críteris de diferenciació: Arquitectònics	Color: Gris		Mínima: 90,47 m snm												
Superfície:	Fiabilitat estratigràfica: Alta	Consistència:		Màxima: 80,57 m snm												
COMPONENTS	SEQÜÈNCIA FÍSICA	CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ	SEQ. ESTRATIGRÀFICA													
Geològics	Igual a:	 N	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 25%; text-align: center;">+</td> <td style="width: 25%; text-align: center;">+</td> <td style="width: 25%; text-align: center;">+</td> <td style="width: 25%; text-align: center;">+</td> </tr> <tr> <td style="width: 25%; text-align: center;">+</td> <td style="width: 25%; text-align: center;">+</td> <td style="width: 25%; text-align: center;">+</td> <td style="width: 25%; text-align: center;">+</td> </tr> <tr> <td style="width: 25%; text-align: center;">+</td> <td style="width: 25%; text-align: center;">+</td> <td style="width: 25%; text-align: center;">+</td> <td style="width: 25%; text-align: center;">+</td> </tr> </table>		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
	+				+	+	+									
	+				+	+	+									
	+				+	+	+									
En contacte amb:																
Se li adossa:																
S'adossa a: 102 i 103																
Orgànics	Cobert per: 106															
	Cobreix:															
	Tallat per: 108															
Artificials	Talla:															
	Reomplert per:															
	Reomple: 100															
Descripció: Paviment cimentat que descriu un pla inclinat esglaonat. El formen 32 graons de mides i alçades diferents segons el tram (Veure quadre de mides)		Data d'actuació: 26/04/09	Fitxa revisada per: Oriol Achón													
Estat de conservació: Bo		Responsable: Oriol Achón	Compr. de documentació: <table style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td>Fitxa</td> <td>Dibuix</td> <td>Foto</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>		Fitxa	Dibuix	Foto									
Fitxa	Dibuix	Foto														

Procés d'excavació

Data inici: 20/04/09 Data fi: 26/04/09

Interpretació: Aquesta U.E. correspon al paviment dels trams 1, 2 i 3 que a diferència del paviment dels trams 4 i 5 es troba esglaonat. Els dos primers esglaons documentats no es conserven en tan bon estat de conservació com la resta. En concret l'esglaó 1 tan sols es conserva l'impromta i del esglaó 2 es conserva parcialment. Els 30 esglaons restants presenten un excel·lent estat de conservació.

Materials representatius:

Referència materials:

Fulls d'inventari núm.:

Elements i criteris de datació:

Cronologia: 1937

Observacions: El número d'esglaons conservat és menor al número d'esglaons bastits en origen al quedar afectada la galeria per la construcció del mur perimetral de formigó. A tall d'hipòtesis entenem que mancarien uns quatre esglaons fins assolir el nivell de circulació exterior.

ARXIU

plantes

seccions-alçats

fotografia

núm.:02

núm.: 13

Diapositives:

B/ N:

Color:

FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES				U.E.: 108
INTERVENCIÓ: C/Antic del Guinardó 1-15 i C/ Maspons i Llabrós 2-12 (Mas Guinardó)			CODI: 035/09	
Sector: Refugi Antiaeri	Zona: Tram 1	Cala:	Àmbit:	Cotes
Definició: Rasa de fonamentació	Criteris de diferenciació: Arquitectònics	Color:		Mínima: 92,47 m snm
Superfície:	Fiabilitat estratigràfica: Alta	Consistència:		Màxima: 89,80 m snm
COMPONENTS	SEQÜÈNCIA FÍSICA	CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ	SEQ. ESTRATIGRÀFICA	
Geològics	Igual a:	 N	+ + + +	
	En contacte amb:			
	Se li adossa:			
	S'adossa a:			
Orgànics	Cobert per:		+ + + +	
	Cobreix:			
	Tallat per:			
Artificials	Talla: 100, 102, 103, 104, 105, 107	+ + + +		
	Reomplert per: 106, 109			
	Reomple:			
Descripció: Rasa de fonamentació per construir el mur perimetral del Mas Guinardó pel costat del C/ Antic del Guinardó.			Data d'actuació: 26/04/09	Fitxa revisada per: Oriol Achón
Estat de conservació: Bo			Responsable: Oriol Achón	Compr. de documentació: Fitxa ☒ Dibuix ☒ Foto ☒

Procés d'excavació

Data inici: 20/04/09 Data fi: 26/04/09

Interpretació: La realització d'aquesta rasa responia a la necessitat d'estabilitzar el terreny d'aquesta part del Mas Guinardó. Per fer la rasa s'afectà majoritàriament substrat geològic però davant del núm 8-10 del C/ Antic del Guinardó afectà el refugi antiaeri. En concret el tram inicial del tram 1.

Materials representatius:

Referència materials:

Fulls d'inventari núm.:

Elements i criteris de datació:

Cronologia: Segona meitat del segle XX

Observacions:

ARXIU

plantes

seccions-alçats

fotografia

núm.:

núm.: 13

Diapositives:

B/ N:

Color:

FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES				U.E.: 109		
INTERVENCIÓ: C/Antic del Guinardó 1-15 i C/ Maspons i Llabrés 2-12 (Mas Guinardó)			CODI: 035/09			
Sector: Refugi Antiaeri	Zona: Tram 1	Cala:	Àmbit:	Cotes		
Definició: Mur	Criteris de diferenciació: Arquitectònics	Color:		Mínima: 92,47 m snm		
Superfície:	Fiabilitat estratigràfica: Alta	Consistència:		Màxima: 90,80 m snm		
COMPONENTS	SEQÜÈNCIA FÍSICA	CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ	SEQ. ESTRATIGRÀFICA			
Geològics	Igual a:	 N	+	+	+	+
	En contacte amb:					
	Se li adossa: 106					
	S'adossa a:					
Orgànics	Cobert per:		+	+	+	+
	Cobreix:					
	Tallat per:					
Artificials	Talla:		+	+	+	+
	Reomplert per:					
	Reomple: 108					
Descripció: Estructura formada per la sabata de fonamentació i el mur perimetral de formigó.			Data d'actuació: 26/04/09	Fitxa revisada per: Oriol Achón		
Estat de conservació: Bo			Responsable: Oriol Achón	Compr. de documentació:		
				Fitxa 	Dibuix 	Foto

Procés d'excavació

Data inici: 20/04/09 Data fi: 26/04/09

Interpretació: Aquesta U.E. correspon a la sabata de fonamentació i el mur perimetral del C/ Antic del Guinardó. Ambdós estan bastits amb formigó i una estructura metàl·lica.

Materials representatius:

Referència materials:

Fulls d'inventari núm.:

Elements i criteris de datació:

Cronologia: Segona meitat del segle XX

Observacions:

ARXIU

plantes

seccions-alçats

fotografia

núm.:

núm.: 13

Diapositives:

B/ N:

Color:

FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES				U.E.: 110
INTERVENCIÓ: C/Antic del Guinardó 1-15 i C/ Maspons i Llabrés 2-12 (Mas Guinardó)			CODI: 035/09	
Sector: Refugi Antiaeri	Zona: Tram 4	Cala:	Àmbit:	Cotes
Definició: Estrat	Criteris de diferenciació: Arqueològics	Color: marró		Mínima: 82,57 m snm
Superfície:	Fiabilitat estratigràfica: Alta	Consistència: flonja		Màxima: 80,52 m snm
COMPONENTS	SEQÜÈNCIA FÍSICA	CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ	SEQ. ESTRATIGRÀFICA	
Geològics	Igual a:	 N	+ + + +	
	En contacte amb:			
	Se li adossa:			
	S'adossa a: 103, 114			
Orgànics	Cobert per: 111		+ + + +	
	Cobreix: 112			
	Tallat per:			
Artificials	Talla:	+ + + +		
	Reomplert per:			
	Reomple:			
Descripció: Nivell de terres possiblement procedent de l'enderroc parcial del refugi més enllà de la zona documentada, format per argiles flonges de color marró			Data d'actuació: 26/04/09	Fitxa revisada per: Oriol Achón
Estat de conservació: Bo			Responsable: Oriol Achón	Compr. de documentació: Fitxa Dibuix Foto

Procés d'excavació

Data inici: 20/04/09 Data fi: 26/04/09

Interpretació: Aquest nivell es va documentar també en l'aixecament topogràfic realitzat per la Dirección General de Protección Civil. Servicio Local de Refugios, el mes de novembre de 1969.

Materials representatius:

Referència materials:

Fulls d'inventari núm.:

Elements i criteris de datació:

Cronologia: Segona meitat del segle XX

Observacions: Desconeixem la procedència exacta d'aquesta aportació de terres. A tall d'hipòtesis apuntem el possible esfondrament d'algun tram del refugi més enllà de la zona documentada, tot hi que no es pot descartar que sigui fruit de la destrucció parcial de la galeria al construir algun edifici de la zona.

ARXIU

plantes

seccions-alçats

fotografia

núm.:02

núm.:

Diapositives:

B/ N:

Color:

FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES				U.E.: 111
INTERVENCIÓ: C/Antic del Guinardó 1-15 i C/ Maspons i Llabrós 2-12 (Mas Guinardó)			CODI: 035/09	
Sector: Refugi Antiaeri	Zona: Tram 4	Cala:	Àmbit:	Cotes
Definició: Estrat	Criteris de diferenciació: Arquitectònics	Color: gris		Mínima: 82,57 m snm
Superfície:	Fiabilitat estratigràfica: Alta	Consistència:		Màxima: 80,52 m snm
COMPONENTS	SEQÜÈNCIA FÍSICA	CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ	SEQ. ESTRATIGRÀFICA	
Geològics	Igual a:	 N	+ + + +	
	En contacte amb:			
	Se li adossa:			
	S'adossa a: 103, 114			
Orgànics	Cobert per:	 N	+ + + +	
	Cobreix: 110, 112			
	Tallat per:			
Artificials	Talla:	 N	+ + + +	
	Reomplert per:			
	Reomple:			
Descripció: Filtracions de ciment i formigó líquid procedent de micropilots			Data d'actuació: 26/04/09	Fitxa revisada per: Oriol Achón
Estat de conservació: Bo			Responsable: Oriol Achón	Compr. de documentació: Fitxa ☒ Dibuix ☒ Foto ☒

Procés d'excavació

Data inici: 20/04/09 Data fi: 26/04/09

Interpretació: Les filtracions de formigó o ciment procedeixen de micropilots d'una edificació

Materials representatius:

Referència materials:

Fulls d'inventari núm.:

Elements i criteris de datació:

Cronologia: Finals del Segle XX

Observacions: Les filtracions aprofiten les fissures provocades per la vibració per ocupar altres espais que els que en origen estan destinats a ocupar.

ARXIU

plantes

seccions-alçats

fotografia

núm.:02

núm.:

Diapositives:

B/ N:

Color:

FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES				U.E.: 112		
INTERVENCIÓ: C/Antic del Guinardó 1-15 i C/ Maspons i Llabrós 2-12 (Mas Guinardó)			CODI: 03509			
Sector: Refugi Antiaeri	Zona: Trams 4 i 5	Cala:	Àmbit:	Cotes		
Definició: Paviment	Criteris de diferenciació: Arquitectònics	Color: Gris		Mínima: 80,77 m snm		
Superfície:	Fiabilitat estratigràfica: Alta	Consistència:		Màxima: 80,49 m snm		
COMPONENTS	SEQÜÈNCIA FÍSICA	CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ	SEQ. ESTRATIGRÀFICA			
Geològics	Igual a:	 N	+	+	+	+
	En contacte amb:					
	Se li adossa:					
	S'adossa a: 102, 103, 114					
Orgànics	Cobert per: 110, 111		+	+	+	+
	Cobreix:					
	Tallat per:					
Artificials	Talla:		+	+	+	+
	Reomplert per:					
	Reomple: 101					
Descripció: Paviment de ciment lliscat disposat en pla horitzontal. A l'extrem d'aquest paviment podem observar com aquest paviment presenta un gruix superior als 10 cm.			Data d'actuació: 26/04/09		Fitxa revisada per: Oriol Achón	
Estat de conservació: Bo			Responsable: Oriol Achón		Compr. de documentació: Fitxa Dibuix Foto	

Procés d'excavació		Data inici: 20/04/09 Data fi: 26/04/09
Interpretació: Nivell de circulació comú als trams 4 i 5.		
Materials representatius:	Referència materials:	
	Fulls d'inventari núm.:	
Elements i criteris de datació:	Cronologia: 1937	
Observacions: Malgrat que el tram 5 presenta dues habitacions, considerem que el paviment és comú en aquests trams al no existir cap trencament en la seva continuïtat.		
ARXIU		
plantes	seccions-alçats	fotografia
núm.:02	núm.: 13	Diapositives: B/ N: Color:

FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES				U.E.: 113		
INTERVENCIÓ: C/Antic del Guinardó 1-15 i C/ Maspons i Llabrés 2-12 (Mas Guinardó)			CODI: 035/09			
Sector: Refugi Antiaeri	Zona: tram 6	Cala:	Àmbit:	Cotes		
Definició: Nivell de circulació	Criteris de diferenciació: Arquitectònics	Color:		Mínima: 80,77 m snm		
Superfície:	Fiabilitat estratigràfica: Alta	Consistència:		Màxima: 80,40 m snm		
COMPONENTS	SEQÜÈNCIA FÍSICA	CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ	SEQ. ESTRATIGRÀFICA			
Geològics Sauló, granit	Igual a:	 N	+	+	+	+
	En contacte amb:					
	Se li adossa:					
	S'adossa a:					
Orgànics	Cobert per:		+	+	+	+
	Cobreix: 101					
	Tallat per:					
Artificials	Talla:	+	+	+	+	
	Reomplert per:					
	Reomple: 101					
Descripció: Nivell de circulació format per restes de l'excavació de la galeria en el tram 6.			Data d'actuació: 26/04/09	Fitxa revisada per: Oriol Achón		
Estat de conservació: Bo			Responsable: Oriol Achón	Compr. de documentació: Fitxa ☒ Dibuix ☒ Foto ☒		

Procés d'excavació

Data inici: 20/04/09 Data fi: 26/04/09

Interpretació: Aquest nivell de circulació es localitza en l'inici del tram 6.

Materials representatius:

Referència materials:

Fulls d'inventari núm.:

Elements i criteris de datació:

Cronologia: 1937, 1938

Observacions: Les tasques d'obertura de nous trams de galeries així com la construcció de murs i paviments conviuen durant mesos dels anys 1937 i 1938, la provisionalitat d'aquest tram es correspon a aquesta circumstància.

ARXIU

plantes

seccions-alçats

fotografia

núm.:02

núm.:

Diapositives:

B/ N:

Color:

FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES				U.E.: 114
INTERVENCIÓ: C/Antic del Guinardó 1-15 i C/ Maspons i Llabrés 2-12 (Mas Guinardó)			CODI: 035/09	
Sector: Refugi Antiaeri	Zona: trams 4, 5 i 6	Cala:	Àmbit:	Cotes
Definició: Mur	Criteris de diferenciació: Arquitectònics	Color:		Mínima: 81,77 m snm
Superfície:	Fiabilitat estratigràfica: Alta	Consistència:		Màxima: 80,27 m snm
COMPONENTS	SEQÜÈNCIA FÍSICA	CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ	SEQ. ESTRATIGRÀFICA	
Geològics	Igual a:	 N	+ + + +	
	En contacte amb:			
	Se li adossa: 110, 111, 112			
	S'adossa a:			
Orgànics	Cobert per: 115	+ + + +		
	Cobreix:			
	Tallat per:			
Artificials	Talla:	+ + + +		
	Reomplert per:			
	Reomple: 101			
Descripció: Mur construït amb maons massissos i foradats disposats en filades regulars lligades amb ciment pòrtland i aluminós segons el punt.			Data d'actuació: 26/04/09	Fitxa revisada per: Oriol Achón
Estat de conservació: Bo			Responsable: Oriol Achón	Compr. de documentació: Fitxa Dibuix Foto

Procés d'excavació

Data inici: 20/04/09 Data fi: 26/04/09

Interpretació: Aquesta U.E. correspon al mur esquerra del tram 4 i el mur dret dels trams 5 i 6 del refugi que presenta continuïtat en tot el recorregut d'aquests trams del refugi.

Materials representatius:

Referència materials:

Fulls d'inventari núm.:

Elements i criteris de datació:

Cronologia: 1937

Observacions: La diferència de material aglutinant entre les diferents filades de maons i fins i tot la diferència del tipus de maons, es motivada per les dificultats d'aconseguir materials constructius en temps de guerra, per aquest motiu, malgrat les diferències de materials s'ha optat per mantenir el criteri d'unitat per tot el mur. Com es pot veure a la planimetria els trams 1, 2 i 3 es disposen perpendicularment als trams 4, 5 i 6 circumstància que fa que el mur dret d'aquests trams sigui a la vegada el mur dret del tram 4, i l'esquerra dels tres primers trams sigui l'esquerra dels trams 5 i 6. Per força el mur dret dels trams 4, 5 i parcialment 6, és un mur diferent.

ARXIU

plantes

seccions-alçats

fotografia

núm.:02

núm.: 13

Diapositives:
B/ N:
Color:

FITXA D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES				U.E.: 115												
INTERVENCIÓ: C/Antic del Guinardó 1-15 i C/ Maspons i Llabrés 2-12 (Mas Guinardó)			CODI: 035/09													
Sector: Refugi Antiaeri	Zona: trams 4, 5 i 6	Cala:	Àmbit:	Cotes												
Definició: Volta	Criteris de diferenciació: Arquitectònics	Color:		Mínima: 81,77 m snm												
Superfície:	Fiabilitat estratigràfica: Alta	Consistència:		Màxima: 82,69 m snm												
COMPONENTS	SEQÜÈNCIA FÍSICA	CROQUIS UBICACIÓ/ EXTENSIÓ	SEQ. ESTRATIGRÀFICA													
Geològics	Igual a:	 N	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="text-align: center;">+</td> <td style="text-align: center;">+</td> <td style="text-align: center;">+</td> <td style="text-align: center;">+</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">+</td> <td style="text-align: center;">+</td> <td style="text-align: center;">+</td> <td style="text-align: center;">+</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">+</td> <td style="text-align: center;">+</td> <td style="text-align: center;">+</td> <td style="text-align: center;">+</td> </tr> </table>		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
	+				+	+	+									
	+				+	+	+									
	+				+	+	+									
En contacte amb:																
Se li adossa:																
S'adossa a:																
Orgànics	Cobert per:															
	Cobreix:															
	Tallat per:															
Artificials	Talla:															
	Reomplert per:															
	Reomple: 101															
Descripció: Mur construït amb maons massissos i foradats disposats en filades regulars lligades amb ciment pòrtland i aluminós segons el punt.			Data d'actuació: 26/04/09	Fitxa revisada per: Oriol Achón												
Estat de conservació: Bo			Responsable: Oriol Achón	Compr. de documentació: <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="text-align: center;">Fitxa </td> <td style="text-align: center;">Dibuix </td> <td style="text-align: center;">Foto </td> </tr> </table>	Fitxa 	Dibuix 	Foto 									
Fitxa 	Dibuix 	Foto 														

Procés d'excavació

Data inici: 20/04/09 Data fi: 26/04/09

Interpretació: Aquesta U.E. correspon al mur esquerra del refugi que presenta continuïtat en tot el recorregut del refugi. En concret aquest mur es troba present en els trams 1, 2, 3, 5 i parcialment en el tram 6.

Materials representatius:

Referencia materials:

Fulls d'inventari núm.:

Elements i criteris de datació:

Cronologia: Segle XX

Observacions: La diferència de material aglutinant entre les diferents filades de maons i fins i tot la diferència del tipus de maons, es motivada per les dificultats d'aconseguir materials constructius en temps de guerra, per aquest motiu, malgrat les diferències de materials s'ha optat per mantenir el criteri d'unitat per tot el mur.

ARXIU

plantes

seccions-alçats

fotografia

núm.:

núm.: 13

Diapositives:

B/ N:

Color:

